

PHILATELIC SECTION.

Crawford 1360

DANSKE POSTFRIMÆRKER

1851—1901

DANSKE POSTFRIMÆRKER

1851—1901

EN HISTORISK AFHANDLING UDARBEJDET
PAA GRUNDLAG AF ORIGINALE AKTSTYKKER

AF

O. KOEFOED

KØBENHAVN

UDGIVET VED ALFRED JACOBSEN

1901

ALFRED JACOBSENS LITOGRAFISKE ETABLISSEMENT

CITYTRYKKERIET (LAUR. MADSEN • VALD. CARLSEN)

Kort efter sin Embedstiltrædelse i Begyndelsen af Aaret 1894 gav Generalpostdirektør Svendsen Ordre til, at den store Samling af alle Landes Frimærker, der gennem en lang Aarrække var bleven samlet i Generaldirektoratet, skulde underkastes en systematisk Ordning, og at der skulde foretages de fornødne Skridt til Tilvejebringelsen af den fyldigst mulige Samling af danske Postfrimærker, repræsenterende alt, hvad der paa dette Omraade var fremkommet her i Landet, siden Forarbejderne til de første Frimærker fandt Sted ved Midten af det 19de Aarhundrede. Specielt denne sidste Opgave blev betroet undertegnede og med Assistance af Postekspedient A. Jørgensen lykkedes det at løse Opgaven paa en efter Generaldirektørens Udtalelse tilfredsstillende Maade. Som naturligt var, førte mit Arbejde med Statens danske Samling mig hurtig ind paa saavel historiske som tekniske Studier og Undersøgelser, der vare uundgaaelig nødvendige for at Resultatet af Samlerarbejdet kunde blive, hvad det skulde og burde være, og de første Forarbejder til den her foreliggende Afhandling om Danske Postfrimærker ere derfor udførte allerede for 5—6 Aar siden. Naar Bearbejdelsen af det store, hidtil ganske urørte Materiale nu er bleven tilendebragt paa en saadan Maade, at i hvert Fald alt væsentligt tør siges at være oplyst og taget med, og saaledes at det foreliggende Arbejde har kunnet forme sig som en Art Festskrift ved Frimærkeinstitutionens 50-aarige Bestaaen her i Landet, saa skyldes dette i første Linie den store Interesse med hvilken

Generaldirektør Svendsen har fulgt Arbejdet i dets Udvikling ved stadig at aabne mig Adgang til de Kilder, hvoraaf den mest værdifulde Viden kunde øses, og den elskværdige Vejledning der her er ydet mig af Kontorcheferne Lage og Vermehren. Af det store Materiale, der foreligger som Resultat af de forløbne Aars Undersøgelser, er der i nærværende Værk efter skønsomt Valg taget med alt, hvad der kan siges at have almindelig historisk Interesse. Momenter, der ikke have egnet sig til Optagelse i denne Bog, ere gjorte til Genstand for en særlig Beretning til Generalpostdirektøren.

Endelig bør det fremhæves, at Kunstforlægger Alfred Jacobsens fremragende tekniske Dygtighed har været mig en uvurderlig Støtte ved Studiet og Bedømmelsen af mange vanskelige Spørgsmaal, navnlig med Hensyn til de ældre og ældste Frimærker.

Hellerup, i Marts 1901.

FORFATTEREN.

INDLEDNING

OVERALT, hvor Meningsudveksling mellem forskellige Mennesker er nødvendig, vil denne, naar mundtlig Forhandling efter Forholdenes Natur er udelukket, som Regel ske ad skriftlig Vej ved Brevveksling mellem de interesserede Parter. Det er da givet, at Brevet i mange Forhold kan faa en Betydning, der gør dets sikre Besørgelse til en Vel-færdssag for Afsender som for Modtager, og med den stigende Trang til Brevveksling, med den stigende Kultur udvikler sig da Kravet om en systematisk og paalidelig Brevbefordring, og det ordnede Postvæsen vokser op som et af Kultursamfundets naturlige Grundpiller. De forskellige Landes moderne Post-lovgivning gør den egentlige Brevbefordring til et Regale, men indlader sig dog ikke paa at give nogen bestemt Definition af Begrebet Brev. I snævreste Forstand vil Ordet Brev vel opfattes som Betegnelse for enhver skreven Meddelelse fra Mand til Mand; i videste Forstand maa enhver ikke-mundtlig Henvendelse eller Udfærdigelse kunne henregnes til Kategorien Brev, ja postalt set vil enhver Genstand, der efter sin rent ydre Beskaffenhed (Dimensioner, Vægt etc.) kan nyde Befordring for Brevtakst, kunne betegnes som Brev.

I Danmark finde vi de første Meddelelsesmidler meget primitive, og Trangen til Meddelelser fra Sted til Sted gjorde sig i Oldtiden kun gældende, hvor fjendtlige Indfald gjorde det nødvendigt hurtigst muligt at sammenkalde alle vaabenføre Mænd. Den første Antydning i de nordiske Lande af, hvad der

Generaldirektør Svendsen har fulgt Arbejdet i dets Udvikling ved stadig at aabne mig Adgang til de Kilder, hvoraaf den mest værdifulde Viden kunde øses, og den elskværdige Vejledning der her er ydet mig af Kontorcheferne Lage og Vermehren. Af det store Materiale, der foreligger som Resultat af de forløbne Aars Undersøgelser, er der i nærværende Værk efter skønsomt Valg taget med alt, hvad der kan siges at have almindelig historisk Interesse. Momenter, der ikke have egnet sig til Optagelse i denne Bog, ere gjorte til Genstand for en særlig Beretning til Generalpostdirektøren.

Endelig bør det fremhæves, at Kunstforlægger Alfred Jacobsens fremragende tekniske Dygtighed har været mig en uvurderlig Støtte ved Studiet og Bedømmelsen af mange vanskelige Spørgsmaal, navnlig med Hensyn til de ældre og ældste Frimærker.

Hellerup, i Marts 1901.

FORFATTEREN.

INDLEDNING

OVERALT, hvor Meningsudveksling mellem forskellige Mennesker er nødvendig, vil denne, naar mundtlig Forhandling efter Forholdenes Natur er udelukket, som Regel ske ad skriftlig Vej ved Brevveksling mellem de interesserede Parter. Det er da givet, at Brevet i mange Forhold kan faa en Betydning, der gør dets sikre Besørgelse til en Vel-færdssag for Afsender som for Modtager, og med den stigende Trang til Brevveksling, med den stigende Kultur udvikler sig da Kravet om en systematisk og paalidelig Brevbefordring, og det ordnede Postvæsen vokser op som et af Kultursamfundets naturlige Grundpiller. De forskellige Landes moderne Post-lovgivning gør den egentlige Brevbefordring til et Regale, men indlader sig dog ikke paa at give nogen bestemt Definition af Begrebet Brev. I snævreste Forstand vil Ordet Brev vel opfattes som Betegnelse for enhver skreven Meddelelse fra Mand til Mand; i videste Forstand maa enhver ikke-mundtlig Henvendelse eller Udfærdigelse kunne henregnes til Kategorien Brev, ja postalt set vil enhver Genstand, der efter sin rent ydre Beskaffenhed (Dimensioner, Vægt etc.) kan nyde Befordring for Brevtakst, kunne betegnes som Brev.

I Danmark finde vi de første Meddelelsesmidler meget primitive, og Trangen til Meddelelser fra Sted til Sted gjorde sig i Oldtiden kun gældende, hvor fjendtlige Indfald gjorde det nødvendigt hurtigst muligt at sammenkalde alle vaabenføre Mænd. Den første Antydning i de nordiske Lande af, hvad der

nu forstaaes ved Brev, finde vi i Budstikken, der brugtes baade i Krig og i Fred. Budstikken har fra første Færd været et Spyd, men fremtræder senere som en Stok eller Pind, der, udsendt af Kongen eller hans Ombudsmand, gik fra Gaard til Gaard og enten betød Sammenkaldelse til Ting eller Opbud til Krig, idet den efter sit Formaal bar et bestemt Mærke eller Tegn. Budstikken hører oprindelig hjemme i Norge, hvor den har været benyttet indtil den nyeste Tid, men det vides dog bestemt, at den ogsaa i Danmark har været et almindelig kendt Meddelelsesmiddel, i hvert Fald i Krigstilfælde. I Middelalderen anvendtes i Danmark som andetsteds Pergament (senere Papir) til Brevene, men disse fremtraadte ikke den Gang paa samme Maade som nu, idet private Breve i egentlig Forstand vare saa godt som ukendte, og først i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede finde vi alvorlige Tilløb til Indretningen af en Slags Postvæsen og derigennem et Bevis for Korrespondancens Opsving. Til Brevenes Lukning benyttedes indtil Middelalderens Slutning Segl af Voks, der efterhaanden afløstes af Segllak, indført til Europa fra Kina i det 15de Aarhundrede, og godt hundrede Aar senere begyndte man at benytte Oblater. Det ældste bevarede Laksegl findes paa et fra London til Tyskland afsendt Brev af 3dje August 1554, og det ældste Brev, der er forseglet med Oblat, skriver sig fra 1624. Brevkonvolutter som de nu brugelige fremkom i Midten af det 17de Aarhundrede, men først 1844 fandt man paa at fabrikere dem paa Maskine.

Som ovenfor nævnt begyndte man i det 16de Aarhundrede (paa Christian II's Tid) paa Tilvejebringelsen af en ordnet Brevforsendelse i Danmark, men noget virkeligt Resultat naaedes dog foreløbig ikke, og det blev først Christian IV, der kom til at staa som den egentlige Grundlægger af et dansk Postvæsen, idet denne Konge under 24de December 1624 udstedte en »Forordning om Post-Budde«, der gav Brevbefordringen inden for

Riget og Hertugdømmerne fast Form. Ifølge denne Forordning skulde der ansættes en Postmester (i København), der daglig mellem Kl. 9 og 10 Form. og Kl. 3 og 4 Eft. skulde være til Stede paa Børsen for at ekspedere Posten; den øvrige Tid skulde han helst holde sig hjemme og »til en Dørtavle udhænge en hvid Hest med en blaa Rytter paa«. Til at have Indseende med Postmestrene, der skulde være ædruelige og flittige Mænd, samt Budene og Posterne skulde der af Borgemestre og Raad i København udnævnes 4 Købmænd, nemlig 1 af det islandske Kompagni, 1 af det østindiske Kompagni, 1 af Klæde-Kompagniet og 1 af Silke-Kompagniet. Som det af Titelen fremgaar, omhandler Forordningen hovedsagelig Brevbudene, deres Rettigheder og Pligter; hvad selve Brevene angaar, da skelner Forordningens § 21 (»Om Budde-Løn oc Breffue-Pendinge«) mellem 2 Kategorier, nemlig »enckelt breff«, der bestod af et halvt Ark, og »dubbelt breff«, som var et helt Ark. Naar et Brev for at komme Adressaten i Hænde kunde befordres hele Strækningen ved et enkelt Postbud, erlagdes Porto en forud til denne, og maatte et Brev gennemløbe 2 Router, opkrævede det første Bud sin Del af Porto en hos Afsenderen, og det andet Bud sin Del hos Adressaten; naar undtages, at Brevene journaliseredes efter Nummer og saaledes maa være blevne forsynede med Løbenummer, var der altsaa ingen Anledning til at give dem nogen yderligere Paategning om den erlagte Porto e. lign. Dette blev først nødvendigt, naar Brevet maatte passere 3 Router; i saa Fald foreskrev nemlig Forordningen, at Afsenderen til det første Bud skulde erlægge Porto en for 1ste og 2den Strækning, og Brevet skulde da have en Paategning herom til Underretning for Postmesteren og det Bud, der fik Brevet overleveret til Viderebefordring. Christian IV's Forordning blev i Hovedsagen eneraadende for det danske Postvæsen indtil 1653. I dette Aar overtog en Mand ved Navn Poul Klingenberg Postvæsenets Bestyrelse, idet han ved Be-

stalling af 16de Juli 1653 beskikkedes til Generalpostmester. Han var en energisk Mand af ubestridelig Dygtighed, og allerede fire Maaneder efter hans Tiltrædelse af Stillingen som Postvæsenets Chef fremkom, hovedsagelig paa hans Foranledning, en Forordning (af 30te November), der indførte en Del væsentlige Forbedringer, navnlig i Postgangen. Brevtaksterne opkrævedes hovedsagelig efter samme Principper som dem, der vare fastsatte ved Forordningen af 1624, altsaa saaledes, at Portoen blev forudbetalt for Strækningen til den første Poststation. Hvorledes Forholdet har været overfor Udlandet i Henseende til Brevportoens Udredelse og Deling mellem de forskellige Lande, vides ikke med Sikkerhed, men Sandsynligheden taler for, at Beløbet for Befordringen ud over dansk Grænse er blevet sendt kontant med Brevene, en Fremgangsmaade, der tilfulde betegner den daværende Postindretning som meget rudimentær, og som selvfølgelig kun var mulig paa en Tid, da Korrespondancen var af meget ringe Omfang. Denne Maade at affinde sig med Udlandet paa har utvivlsomt ogsaa været Forudsætningen for den under 25de December 1694 emanerede »Post-Ordning i Danmark og Norge, samt Fyrstendømmerne Slesvig og Holsteen«, der af Christian V udstedtes »til Postvæsenets desbedre Underholdning«, og som i 14 Paragraffer giver meget detaillerede Bestemmelser om Posternes Befordring, Brevtaksterne, Postpersonalet m. V. Brevene skulde herefter af Postmestrene indføres i autoriserede Protokoller ved Nummer, Navn og Takst, hvorefter altsaa fremgaar, at Brevene, ligesom efter Forordningen af 1624, af Postvæsenet ere blevne forsynede med Løbenumre og mulig ogsaa med en Paategning om den for Befordringen erlagte Betaling eller om den Porto, der eventuelt (ved Befordringen ad mere end en enkelt Route) skulde afkræves Adressaten. Under Befordringen skulde Brevene fra Sted til Sted ledsages af et Følgedokument (et Karte), enslydende med Afgangskontorets Protokol, og vi

træffe her første Gang Bestemmelsen om, at Karterne efter Postens Ankomst skulde »anslaaes« uden for Posthuset, for at Publikum kunde erfare, til hvem der henlaa Breve til Afhentning, en Bestemmelse, der først ophævedes 1841. Postordningen af 1694 var for saa vidt gældende lige indtil den nyeste Tid, som den først definitivt blev sat ud af Kraft ved Postloven af 7de Januar 1871, men selvfølgelig er den i Tidernes Løb dels bleven fortolket og nøjere bestemt, dels paa forskellige Punkter forandret, navnlig i Henseende til Takstbestemmelserne.

Postvæsenet, der oprindeligt havde været en privat Entreprise under Statens (Kongens) Kontrol, gik i Aaret 1711 (for Norges Vedkommende dog først 1719) over til at blive en Statsinstitution, hvad det siden uafbrudt har været. Gennemgribende Forandringer af nogen som helst Art medførte denne Begivenhed dog ikke, og naar undtages, at Brevtaksterne, som nævnt, gentagne Gange undergik Forandringer*), navnlig ved Forordningerne af 31te December 1734 (for Danmark og Hertugdømmerne) og 13de December 1743 (for Norge), skete der paa det postale Omraade intet væsentligt nyt, før de store Reformers Tid tog sin Begyndelse ved Midten af det 19de Aarhundrede.

Der turde dog være Anledning til fra Tiden før Frimærkets Indførelse endnu i Korthed at omtale en særlig Institution, der i et Par Menneskealdrer spillede en ikke ringe Rolle, nemlig Fodposten i København**). — Som ovenfor nævnt bleve ved Postens Ankomst til en By Karterne udhængte til Underretning for Publikum, der selv paa Posthuset maatte afhente deres Breve, et Forhold, der dog i Aaret 1800 for Københavns Ved-

*) Under 17de Juni 1771 udstedtes en Forordning, der gav vidtløftige Bestemmelser om Brevportofriheden.

**) Nærmere Oplysninger om denne Institution ere af Forf. meddelte i Opfindelsernes Bog I. pag. 275.

kommende blev ændret derhen, at Brevene, naar de, efter at Karterne havde hængt ude i 2 Timer, ikke vare blevne afhentede, udbragtes mod Erlæggelse af et vist Gebyr. Under disse Forhold var der aldeles ikke Tale om nogen Lokalbrevbefordring, og da Mangelen heraf i Hovedstaden, efterhaanden som Byen voksede, mere og mere føltes som et Savn, fandt en daværende entlediget Toldkasserer Riegels 1805 Tidspunktet kommet til at foreslaa Oprettelsen af et Brevbefordringskontor i København. Efter en Del Overvejelser besluttedes det da at oprette et saadant som Statsinstitution, og i Begyndelsen af Marts 1806 traadte det i Virksomhed under den nævnte Riegels'es Ledelse. Da Fodpostindretningen imidlertid ikke svarede Regning, blev den 1809 overdragen Riegels som privat Entreprise og forblev som saadan i hans Families Eje, indtil den 1849 igen overgik til Postvæsenet og efterhaanden smeltede sammen med det nuværende Brevpostkontor.

FRIMÆRKETS FORHISTORIE OG ENDELIGE INDFØRELSE

Det første
engelske Frimærke
1840

Det første engelske Frimærke 1840

ROWLAND HILL

3. Oktober 1795 - 27. August 1879

længste Afstande, og selv om Samfærdselsvæsenets Organisation i Tidernes Løb var undergaaet væsentlige Forbedringer, saa vilde en Sammenligning mellem Forholdene, som de vare omkring Aar 1800, og som de viste sig i den klassiske Oldtid, ikke kunne paavise Fremskridt af virkelig gennemgribende Betydning. Saa kom med eet Gennembruddet: Telegraf og Jærnbaner bragte Samfærdslen op til et Højdepunkt, om hvilket ingen hidtil havde drømt, og den Fart, hvormed der nu etableredes Forbindelse fra Sted til Sted, kunde selvføl-

gelig ikke andet end øve en stærk Indflydelse paa alle Forhold. Postvæsenet, der gennem lange Tider havde været eneraadende over al Samfærdsel, hvad enten det drejede sig om Befordring af Personer eller af Breve, Gods m. m., fik pludselig sit Forretningsomraade stærkt indskrænket, og i Løbet af faa Aar blev Besørgelsen af Brev-, Penge- og Avisforsendelser denne Institutions eneste Hovedopgave samtidig med, at Jærnbanerne, som naturligt var, afløste Postvæsenets egne ældgamle Befordringsmidler og af dette benyttedes til Postforsendelsernes Befordring. Den stedfundne Reduktion inden for Postvæsenets Virkefelt skulde imidlertid hurtig vise sig kun at være en Overgang til mere intensiv Virksomhed. »Jærnbanefarten« begyndte snart at gøre sig gældende: den hurtigere, lettere og bekvemmere Forbindelse baade inden

for de enkelte Landes Grænser og mellem de forskellige Lande bragte Fart i Industri og Handel, medførte hyppige Rejser saavel i Forretnings- som i private Anliggender og bidrog til Meningsudvekslinger *par distance* efter en hidtil ukendt Maalestok. Følgerne heraf maatte i første Linie mærkes paa Korrespondancen. Hidtil havde det altid i Forhold til Afstanden varet mere eller mindre længe, men i hvert Tilfælde meget længe, inden en skriftlig Henvendelse fra By til By kunde ventes besvaret; det var omstændeligt, og det var dyrt at faa et Brev besørget, og derfor undgik man Brevveksling, naar denne ikke var ubestridelig nødvendig eller dikteret af Hensyn, der ikke kunde tilsidesættes. — Nu havde Samfærdselsforholdene begyndt at skifte Fysiognomi. 1825 aabnedes i England den første Jærnbane, 15 Aar senere vare alle de store Byer i England forbundne ved Jærnbaner samtidig med, at disse havde vundet Indpas i en Del andre Lande. 1819 havde Ørsted opdaget Elektromagnetismen, 14 Aar senere anstilledes i Göttingen de første Forsøg med en elektromagnetisk Telegraf, og efter andre 14 Aars Forløb fandtes rundt om i Europa og Amerika milelange Telegraflinier. Det laa i Luften at bryde paa radikal Maade med Aarhundreders Traditioner, det ene førte det andet med sig, og i fuld Samklang med den Revolte, Teknikkens eminente Fremskridt medførte for Kommunikationen, kom derfor Rowland Hill's epokegørende Reform inden for Postvæsenets snævrere Forretningsomraade: Brevbefordringen. Sir Rowland Hill fødtes den 3dje Oktober 1795 i Kidderminster, en Fabrikby i Worcestershire i England, hvor hans Fader var Skolelærer. Han nød tillige med sine Brødre en meget omhyggelig Opdragelse, oprettede sammen med en Broder en Skole i Bruce castle, Tottenham, og virkede indtil 1833 som Pædagog. Han blev da Sekretær ved *Society for the diffusion of useful knowledge*, og i denne Stilling begyndte han at beskæftige sig med Spørgsmaalet om en Simplificering af de

gældende Brevtakster. Allerede fra tidlig Tid var saa godt som overalt Brevbefordringen monopoliseret, men den langsomme, tit besværlige, altid omstændelige og derfor kostbare Befordring fra Sted til Sted resulterede i meget høje Takster for Brevene, og Følgen heraf blev i Tidens Løb den, at de korresponderende benyttede enhver Lejlighed til at lade tilfældige rejsende medtage Brevsager mod en ringe Godtgørelse; navnlig havde handelsrejsende tit en ikke ubetydelig Indtægt ved Besørgelsen af Breve, og det var meget almindeligt, at Købmænd og andre, der førte større Korrespondance, modtog over de to Tredjedele af deres Breve uden for Posten. Disse Forhold vare i høj Grad medvirkende til at bibringe Rowland Hill Idéen til en Portoreform. Efter nøjagtige Beregninger kom Hill til det Resultat, at naar Portofriheden for Parlamentsmedlemmer og Øvrighedspersoner ophævedes, og der gennem en billig Takst sættes Bom for Brevsmugleriet, vilde en forudbetalt Porto af 1 Penny for et Brev af $\frac{1}{2}$ Unzes Vægt inden for Landets Grænser kunne give Postvæsenet samme Indtægt som hidtil, og han fremkom derfor i et 1837 udgivet Skrift, *Post office reform, its importance and practicability*, med Forslag i Overensstemmelse hermed. Forslaget vakte straks uhyre Opsigt, og 3 Aar efter var det vedtaget af Parlamentet. Det finansielle Resultat svarede imidlertid ikke til Forventningerne, thi medens det engelske Postvæsens Nettoindtægt i det sidste Aar før Portoreformens Indførelse udgjorde 1.634.000 £., var denne Aaret efter kun 501.000 £., en Omstændighed, der gav Anledning til Betænkeligheder af forskellig Art, og som navnlig i Pressen gjordes til Genstand for alvorlige Betragtninger. Ikke desto mindre blev Reformen staaende som et *fait accompli*; efterhaanden fulgte de andre Lande efter, den finansielle Status bedredes, om end saa langsomt, at for Englands Vedkommende først Aaret 1874 udviste et større Overskud af Postvæsenet end Aaret før Reformens Indførelse,

og ved Dannelsen af Verdenspostforeningen i 1874 fejrede det Hill'ske System sin største Triumf, idet en af Befordringsstrækningens Længde uafhængig ensartet Brevporto ogsaa indførtes i den internationale Postforbindelse. Rowland Hill havde brudt Isen og aabnet Muligheden for en Udvikling, der maatte faa vidtrækkende Konsekvenser.

Rowland Hill blev 1846 Sekretær i det engelske Postdepartement og 1854 Oversekretær. 1864 trak han sig tilbage med en aarlig Pension af 2000 £, hvorhos der som Anerkendelse af hans Fortjenester blev givet ham en Nationalbelønning af 20.000 £. Efter hans Død, 27de August 1879, blev han bisat i Westminster-Abbediet ved Siden af Dampmaskinens Opfinder, James Watt.

Portoreformens store samfundsøkonomiske Betydning turde være indlysende, og Reformen maa i sig selv betragtes som et mægtigt Skridt fremad for den civiliserede Menneskehed og som et betydningsfuldt Led i de stærke Rørelser i demokratisk Retning, der over hele Europa have præget Tiden ved Midten af det 19de Aarhundrede. Hvad der imidlertid i højeste Grad bidrog til at lette Reformens Gennemførelse, hvad der væsentlig forhøjede dens praktiske Værdi og saa at sige gav den Relief, var det ved samme Tid fremkomne Frimærke.

Ligesom Frimærket paa en Maade blev Midlet, der i væsentlig Grad lettede Realisationen af Rowland Hill's Idé, saaledes blev det imidlertid paa den anden Side den Hill'ske Reform, der gav Frimærket dets egentlige *raison d'être*. Anvendelsen af visse Frigørelsesmidler for Brevforsendelser var paa Portoreformens Tid ikke i egentlig Forstand noget nyt, idet Tanken om en Simplificering af Brevportoens Betalingsmaade allerede var fremkommen paa et langt tidligere Tidspunkt.

De første Tilløb*) til Indførelse af en Art Frigørelsesmidler

*) Smlg. A. de Rothschild: *Histoire de la poste aux lettres*, Paris 1873.

finde vi allerede ved Midten af det 17de Aarhundrede, idet en Franskmand ved Navn *Vélayer* af Louis XIV fik Tilladelse til i Paris at anbringe Brevkasser og indrette en Bypost, ved hvilken han benyttede Brevomslag, der for alle og enhver vare til Salgs paa forskellige Steder i Byen. Den franske Statsminister Fouquet's Sekretær *Paul Pellison* beretter i sine Memoirer følgende om denne Brevdistribution: »I 1653 fik en *maître de requêtes**) ved Navn M. de Vélayer af Kongen Privilegium eller Gavebrev paa at anbringe Brevkasser i Paris'es forskellige Kvarterer, og han etablerede derpaa i Palais'et et Kontor, hvor man for 1 Sou pr. Stk. solgte en vis Slags Brevomslag (*billets*), paatrykte et særligt Mærke. Disse Omslag indeholdt kun følgende Tekst: *Port payé, le . . . jour du mois de . . . l'an 1653* (eller 1654), og for at benytte dem maatte man annullere dem ved at udfylde denne Tekst med Datoen og Maanedens Navn, hvorefter man kun havde at lægge Omslaget om det, man havde skrevet og kaste det i Brevkassen; der var da Folk, der havde Ordre til 3 Gange om Dagen at aabne Kasserne og udbringe Brevene efter deres Adresse. Foruden den *billet*, man benyttede til sit eget Brev, kunde man derhos, hvis man ønskede Svar, lægge en anden *billet* inden i Brevet til Brug for Adressaten«.

I Anledning af denne Brevdistributions Indførelse udstedtes der 8de August 1653 en offentlig Bekendtgørelse**), der bar følgende Overskrift:

Instruction pour ceux qui voudront écrire d'un quartier de Paris en un aultre, et avoir responce promptement deux et trois fois le jour sans y envoyer personne, par le moyen de l'establissement que sa Majesté a permis estre faict par ses Lettres, verifiées au Parlement, pour la Commodité du public et expédition des affaires.

*) ∅: Referent for Ansøgninger i Statsraadet.

**) Et Brudstykke af denne Bekendtgørelse findes i Berlins Postmuseum.

Selve Bekendtgørelsen lyder i Hovedsagen saaledes:

On fait à sçavoir à tous ceux qui voudront escrire d'un quartier de Paris en un aultre que leurs lettres et billets seront fidèlement portés, et diligemment rendus à leurs adresses et qu'ils en recevront une prompte responce, pourvu que, lorsqu'ils écriront, ils mettent avec leurs lettres un billet qui portera: port payé, lequel billet sera attaché à la dicte lettre, ou mis autour de la lettre, ou passé dedans, ou mis de telle autre manière qu'ils trouveront à propos, de telle sorte néanmoins que les commis le puissent voir et l'oster aisément. La date sera remplie du jour et du mois qu'il sera envoyé. Le Commis Général qui sera au Palais vendra les billets de port payé à tous ceux qui en voudront avoir pour le prix de un sol tapé) la pièce. Chacun est adverty d'en achepter pour sa nécessité le nombre qu'il lui plaira, afin que, lorsqu'on voudra escrire, l'on ne manque pas pour si peu de chose à faire ses affaires On pourra aussi achepter de ces billets chez les tourières de couvents, portiers de communautés ou de collèges et gardiens de prisons. Les solliciteurs sont advertys de donner de ces billets à leurs procureurs et clerks, afin qu'ils les puissent informer à tout moment de l'état de leurs affaires, et les pères à leurs enfants qui sont au collège ou en religion, et les bourgeois à leurs artisans Les commis commenceront à aller et porter les lettres, afin que chacun aie le loisir d'achepter des billets*

Bekendtgørelsen bruger i øvrigt 4 Kvartsider til at fremhæve den ny Institutions fortræffelige Egenskaber og fremtræder, som man ser, nærmest som en Reklame for Hr. de Vélayer og hans Bypost. Det siges, at den smukke og aandrige Madame de Longueville skal have været den, der gav Ideen til Indførelsen af *billets de port payé*. Saa vidt vides, eksisterer der nu kun eet eneste Eksempel af disse *billets*; det besiddes af

*) 2: forsynet med Kongens Billede.

en stor Frimærkesamler, Hr. Feuillet de Conches, der imidlertid ikke har tilladt nogen Reproduktion af denne Sjældenhed, som med en filatelistisk Terminus maa karakteriseres som et »Unicum« i Ordets strængeste Betydning. Samme Hr. Feuillet de Conches er ogsaa i Besiddelse af et Brev, som ovennævnte Paul Pellison har skrevet til sin Veninde Mlle de Scudéry, (hvem han titulerer som *Sapho*, medens han underskriver sig selv *Pisandre*), og som har Paategning om at være befordret som »billet de port payé«.

Hvor længe den Vélayerske Bypost har eksisteret, vides ikke, men 100 Aar efter var den i hvert Fald ganske gaaet i Glemme, og der hengik nu lange Tider, i hvilke Frankering af Postforsendelser var fuldstændig ukendt. Det var det lille Kongerige Sardinien, der i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede tog Sagen op paa ny og indførte Brevpapir med paatrykt Frimærke.

Paa Sardinien var det ved kongeligt Dekret af 12te August 1818 bl. a. blevet bestemt, at Betalingen for Befordringen af Breve udelukkende skulde tilfalde Generalpostdirektionen, og i Tilfælde, hvor et Brev ønskedes forsendt uden for Posten, maatte derfor Afsenderen først indfinde sig paa Posthuset og betale det takstmæssige Beløb samt lade Brevet forsyne med Løbenummer, registrere og stemple. Disse Formaliteter vare baade tidsspildende og besværlige, og man søgte derfor at tilvejebringe et baade i Henseende til Tid og Penge mere økonomisk System. Overvejelserne i denne Retning førte til, at Administrationen 7de November 1818 bebudede Udsendelsen af et »stemplet Postpapir« (*carta postale bollata*), som skulde være til Salgs paa Postkontorerne og hos de kgl. Tobakshandlere, der derfor oppebar en vis Provision. Breve, skrevne paa dette Papir, der skulde være sammenlagt saaledes, at det paatrykte Stempel var synligt, kunde besørges af hvem som helst. Under 3dje December 1818 blev det bekendtgjort, at der fore-

løbig vilde blive fabrikeret og udsendt Papir uden Vandmærke af samme Format som almindeligt Brevpapir og forsynet med et Stempel i blaa Farve af forskellig Form for hver af de 3 Værdier: 15, 25 og 50 Centesimi som nedenfor vist. Emis-

Stempler paa Postpapir fra Sardinien. 1819

sionen fandt Sted 1ste Januar 1819 og afløstes 1ste Januar 1820 af Papir forsynet med Vandmærke (en kronet Ørn med det savoyiske Kors), og paa hvilket Stemplet (»Frimærket«) fremtraadte i ufarvet Relieftryk og indesluttet af en Perlekrans i Stedet for som hidtil af en fuld Linie. Langs Randen bar Papiret, der fabrikeredes af Generalpostdirektionen under General-Superintendentens umiddelbare Tilsyn, følgende Inskription: *Direzione Generale delle Regie Poste. Corrispondenza autorizzata in corso particolare, per pedoni ed altre occasioni* (c: Den kongelige Generalpostdirektion. Korrespondance autoriseret til privat Befordring, ved gaaende Bud eller med anden Lejlighed). — Disse Frigørelsesmidler forbleve i Brug, indtil de ved et kgl. Dekret af 30te Marts 1836 bleve inddragne som Følge af en Forandring i de hidtil gældende Bestemmelser for Brevbefordringen*).

*) Det maa antages, at det har været det heromhandlede sardinske System, der har givet et Medlem af det svenske Herrehus ved Navn Treffenberg Impulsen til i 1823 at fremsætte Forslag til Indførelsen af en Art Frimærkekonvolutter i Sverige, et Forslag, der imidlertid ikke førte til noget Resultat.

4 Aar efter, at de sardinske Brevomslag vare inddragne, begyndte man i England at udgive Frimærkekonvolutter og kort efter Frimærker, og dermed var endelig Benyttelsen af særlige Frigørelsesmidler for Postforsendelser fastslaaet for bestandig.

Den af Sir Rowland Hill i England gennemførte Portoreform er ovenfor omtalt. Samtidig med denne fremkom Forslaget til Indførelse af Frimærkekonvolutter og løse Frimærker som Betalingsmiddel for Breves Forsendelse med Posten, og det laa derfor nær at tilskrive Hill Initiativet til Frimærkets Indførelse; indtil den nyeste Tid har det derfor ogsaa været betragtet som en almindelig Kendsgerning, at Portoreformen og Frimærkesystemet var udsprunget fra den samme Kilde, men de seneste Aars Undersøgelser have nu indtil Evidens godtgjort, at Æren for Frimærkets Tilblivelse skyldes en Boghandler James Chalmers fra Dundee; hans Søn, Patrick Chalmers, har i ikke mindre end 29 Flyveskrifter søgt at fastslaa denne Kendsgerning. Chalmers indgav i Aaret 1837 et i alle Enkeltheder udarbejdet og med gummerede Prøver ledsaget Forslag til Indførelse af Frimærker, hvilket i November Maaned s. A. blev henvist til det Parlaments-Udvalg, der var nedsat til Undersøgelse af det Hill'ske Reformforslag*); efter indgaaende Prøvelse blev Ideen godkendt, og den 13de Maj 1840 udsendtes de første Frimærker. Der udstedtes Mærker til Værdier af 1 Penny og 2 Pence, med Dronning Victorias Billede i henholdsvis brunrødt og blaat Kobbertryk.

16 Dage før de første Frimærker sattes i Omløb (27de April),

*) Den Omstændighed, at Frimærkets Indførelse fandt Sted samtidig med Portoreformens Gennemførelse, og at begge Forslag drøftedes af samme Kommission, har selvfølgelig i høj Grad bidraget til, at Rowland Hill er kommen til at staa som den, der oprindelig har givet Ideen til Anvendelsen af Frimærker.

udsendtes i England de første Frimærkekonvolutter. 7de Juli 1837 havde en Fabrikant ved Navn Dickinson forelagt Parlamentet 3 Prøver af Kuverter med forskellige Tegninger; ingen af disse blev imidlertid antagen, og Tegningen af Post-Kuverter blev da udbudt til Konkurrence. Blandt ca. 2000 Udkast blev en af Maleren William Mulready (født 1ste April 1786 i Ennis, Irland, død 7de Juli 1863 i Bayswater) indsendt Tegning antagen. De herefter forfærdigede Konvolutter viste paa Adressesiden en allegorisk Fremstilling af den britiske Verdenshandel og bar paa Foden Værdibetegnelsen »*Postage one penny*« resp. »*Postage two pence*«; for øvrigt vare Konvolutterne forsynede med vejledende Bemærkninger for det korresponderende Publikum.

Aaret 1840 staar som en vigtig og betydningsfuld Mærkepæl i Postvæsenets Annaler, og med Rette er Rowland Hill bleven højt hædret som den Mand, der med genialt Blik for, hvad Postvæsenet betød for det moderne Samfunds Udvikling, uden Famlen anviste Vejen, som med Nødvendighed maatte gøre Postinstitutionen til en af de vigtigste Faktorer i den Vekselvirkning mellem Samfundets enkelte Dele, der i saa høj Grad karakteriserer vore Dage.

Medens Portoreformen med dens store Reduktion og Simplificering af Brevtaksterne selvfølgelig af det korresponderende Publikum blev modtagen med stor Begejstring, stillede Forholdet sig helt anderledes med Frimærkerne. Det gik her som altid, hvor det ny ikke bringer en direkte, for alle indlysende og haandgribelig Fordel: det var meget vanskeligt at komme bort fra det rent sædvanemæssige, det store Publikum hang med sejt Udholdenhed fast ved den Tingenes Orden, der fra Arilds Tid havde været Tradition. Det gik derfor fra første Færd kun smaat med Benyttelsen af Frimærker, og endnu efter 10 Aars Forløb var det i England kun 50 pCt. af Brevene, der

vare frakterede med Frimærker; af de øvrige 50 pCt. bleve 46 pCt. betalte kontant, og Resten afgik fuldstændig ufrigjorte. Efterhaanden gik det dog op for Folk, at Frimærkerne bød de korresponderende en virkelig Lettelse, navnlig derigennem, at Brevenes Afgivelse til Postbesørgelse gennem Anvendelsen af Frimærker blev langt mindre omstændelig end hidtil, og man naaede da snart saa vidt, at Administrationerne i de forskellige Lande ad Lovgivningens Vej kunde gøre den ny Betalingsmaade obligatorisk.

FRIMÆRKESYSTEMET I DANMARK

DA man i England havde brudt med de postale Traditioner og knæsat de ny og gennemgribende Ideer, varede det ikke længe, før den øvrige civiliserede Verden begyndte at følge Eksemplet. 3 Aar efter Reformernes Gennemførelse i England indførtes Frimærkesystemet i Brasilien, Genf og Zürich; derefter fulgte Finland og Basel 1845, de forenede Stater i Nordamerika 1846, Rusland 1848, Frankrig, Belgien, Bayern og Ny Syd Wales 1849, Spanien, Østerrig, Schweiz, Preussen, Sachsen og forskellige tyske Smaastater 1850, Danmark, Sardinien og Toscana 1851, Thurn und Taxis, Luxemburg, Nederlandene og de fleste Stater i Italien 1852, Portugal 1853, Norge 1854, Sverige 1855, Mexiko 1857, Grækenland og det forenede Italien 1861, Tyrkiet 1863, Japan 1871.

I Danmark havde Generalpostdirektionen alt fra første Færd haft Opmærksomheden rettet paa de i England indførte Reformers paa det postale Omraade. Den 18de Oktober 1842 blev der saaledes udfærdiget en kgl. Resolution, der bemyndigede Generalpostdirektionen til at nedsætte en Komité*) af Postembedsmænd (hvoraf 1 à 2 fra Provinserne), der skulde tage

*) Komitéen kom til at bestaa af følgende Embedsmænd: Kammerjunker v. Jessen, Formand, Postforvalter Tillge, Postmester Aschenfeldt fra Rendsborg, Postkontrolør i København J. M. Schmidt og Fuldmægtig i Generalpostdirektionen Fr. Klee.

under Overvejelse og til Direktionen indgive Forslag om, hvilke Forandringer der hensigtsmæssig kunde foretages med Brevposttaksten, samt hvorvidt der kunde foretages Nedsættelser af Pakkeposttaksten og de for Postmestrene reglementerede Gebyrer. Efter at denne Kommission havde tilendebragt sine Arbejder og var kommen til det Resultat, at en Nedsættelse, navnlig af Brevposttaksten var paatrængende nødvendig, søgtes »Finantsdeputationens« Samtykke til at nedlægge Forestilling om en Portoreform, der i Øjeblikket vilde medføre en Nedgang i Indtægten for Brevposten af ca. 180.000 Rdlr. og for Pakkeposten af 20.000 Rdlr. Finantsdeputationen udtalte i sit Svar den Formening, »at Finantserne ikke maatte skye et Offer, naar en gavnlig Reform i Brevbefordringen derved kunde opnaaes«, men den fandt dog, at det betydelige Offer, der her vilde udfordres af Statens Finanser, ikke vilde medføre tilsvarende »øjensynlige og slaaende Fordele for Publikum i det Hele«, og det fandtes derfor betænkeligt at reformere saa stærkt. Derimod havde Deputationen intet at erindre imod, at nogle »Inconvenientser« ved Taksterne søgtes hævede og de mest paafaldende Uoverensstemmelser rettede. Generalpostdirektionen fandt imidlertid, at en saadan Forbedring ikke vilde fyldestgøre de Fordringer, der »for Tiden« maatte gøres til en Brevposttakst, og stillede sig derfor den Opgave »at lade udarbejde et nyt Forslag, som dels var beregnet paa en mindre Indtægtsformindskelse end det tidligere, dels paa i større Grad at vinde Publikums Opinion, saaledes at en Forøgelse af Korrespondancen snarere kunde ventes.«

Det Forslag, der herefter udarbejdedes, gik i Hovedsagen ud paa i Stedet for de hidtidige Miletabel-Satser med de mange forkellige Portobeløb at fastsætte 4 Klasser af stigende Portosatser, gældende for Korrespondancen mellem 6 forskellige »geografiske« Distrikter, i hvilke Riget i postal Henseende

Albrecht von Haller

skulde deles*). Endvidere skulde det hidtil opkrævede Indleveringsgebyr af 1 Sk. for ethvert Brev, der kostede 8 Sk. og derover, bortfalde**), og Tryksager, Vareprøver og Mønstre skulde beforders for modereret Porto, og endelig skulde der indføres »en Foranstaltning, hvis praktiske Fordele tilstrækkeligen ere godtgjorte ved Erfaringen i England, nemlig Frankeringen ved paaklistrede Stempler«, hvilket paa Nutidens Dansk vil sige Frankering ved Frimærker.

Denne »Reform«, der efter Datidens postale Forhold ganske vist vilde have medført en følelig Forandring til det bedre uden dog tilnærmelsesvis at kunne betegnes som en Revolte mod de hidtil gældende Principper for Brevposten, blev af Generalpostdirektionen funden stemmende med det Hensyn, man efter Finantsdeputationens Betragtning skyldte Statskassen lige saa meget som det korresponderende Publikum, og der blev derfor i Marts 1848 konciperet en allerunderdanigst Forestilling for at erhverve Kongens Sanktion af de ny Ideers Gennemførelse i Praxis. Frihedsbevægelsen her i Landet var

*) Portosatserne foresloges saaledes pr. enkelt Brev:

i Danmark 3 — 6 — 12 — 16 Rbs.

i Hertugdømmerne $3\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{2}$ — 16 Rbs. — 1 — 2 — 4 — 5 Sch. cour.

De 6 geografiske Distrikter skulde være følgende:

1) Sjælland, Lolland, Falster, Møen og Bornholm. 2) Fyn med Taasinge og Langeland. 3) Jylland. 4) Slesvig med Als, Ærø og øvrige hosliggende Øer. 5) Holsten (ekskl. Altona) og Femern. 6) Hamborg, Altona, Lybek og Lauenborg.

**) Derimod mente man ikke at kunne anbefale, at »Bærepengene for Brevenes Udbringning kom til at bortfalde, imod at deres Beløb lagdes til Portoen, da derved en Garanti for, at Budene rigtig besørgede Brevene, vilde savnes«. Det foresloges derfor at bibeholde Bærepengene uforandrede (nemlig 2 Rbs. pr. Brev i Danmark og $1\frac{3}{4}$ Rbs. — $\frac{1}{2}$ Sch. cour. i Hertugdømmerne).

imidlertid naaet saa langt frem, at Overgangen til den konstitutionelle Regeringsform var nær forestaaende. I Forbindelse med Forarbejderne til den ny Forfatning fremkom der under 29de Marts 1848 et kongeligt Reskript, der paalagde Ministrene »Ansaret for de af dem kontrasignerede allerhøjeste Resolutioner saavel som for de af dem foretagne Regeringshandlinger overhovedet«, og som i øvrigt fastsatte delvis ændrede Bestemmelser for Statsraadet og Referatet til Kongen. Disse Omstændigheder foranledigede, at Forestillingen om Postreformen foreløbig stillede i Bero, og efter Korrespondance med Finansministeriet besluttedes det i Februar 1850, at Forestillingen overhovedet ikke skulde nedlægges. Samtidig tog Generalpostdirektionen for tredje Gang Spørgsmaalet om en Portoreform op til ny Behandling, og nu førte Arbejdet endelig til et Resultat.

Den 18de Oktober 1850 blev der forelagt Rigsdagen (Lands-tinget) et Forslag til Lov om Postforsendelser, hvis Hovedbestemmelse var Fastsættelsen af en ensartet (»ensformig«) Porto for Brevforsendelser inden for Rigets Grænser og Indførelse af Frimærker til disse Forsendelsers Frigørelse. Loven omtaler kun een Frimærkeværdi, nemlig 4 Sk., hvilket Beløb udgjorde Gebyret for et frankeret Enkeltbrev i den udenbys Forbindelse. Anvendelsen af Frimærker var efter Loven af 1851 fakultativ; man havde nemlig fra andre Lande Erfaringen for, at den obligate Frankering af Brevene ikke fra første Færd uden videre lod sig gennemføre, og der blev derfor her i Landet, som andetsteds, taget skyldigt Hensyn til den endnu den Gang for det store Publikum ejendommelige Aversion mod ethvert radikalt Brud paa de fra Generation til Generation nedarvede Sædvaner. Paa den anden Side gjaldt det imidlertid om at gøre det ny System saa tiltrækkende som muligt, og Loven satte derfor en lavere Takst for Breve, frankerede med Frimærker, end for Breve, der forudbetaltes kontant (henholdsvis

4 Sk. og 6 Sk. pr. Enkeltbrev); men ved Siden heraf blev der allerede den Gang ligesom den Dag i Dag givet Rabat ved Indkøb af Frimærker i hele Ark. I Motiverne til Lovforslaget siges det herom ganske karakteristisk: » Ved Indkøbet af Frimærker er Betalingen ikke alene vis, men tildels erlagt længere Tid forud. Køberen bærer Chancen, om alle de indkøbte Frimærker blive brugte han er at anse som Abonnent paa Forsendelse med Posterne af lige saa mange Breve, som han har taget Frimærker i Forraad, hvilke Breve lettere blive til, fordi de forud ere betalte« Som man ser, er det altsaa ikke blot gjort gældende, at den korresponderende i sin Egenskab af »Abonnent« har et naturligt Krav paa Rabat, men man gaar endnu videre og antyder en direkte Fordel for selve Postvæsenet derigennem, at den korresponderendes Skrive-lyst skulde faa friere Tøjler ved, at han selv havde Frimærker paa Lager og saaledes ikke havde nogen direkte Udgift eller Ulejlighed for hvert enkelt Brev. I øvrigt angives der i Motiverne bestemte Grænser for Frimærkernes Benyttelse, idet det siges, at »det ikke er Hensigten at indføre et almindeligt Postrepræsentativ ved Frimærkerne, hvilke derfor ikke kunne forlanges modtagne af Postcontoirerne som contant Betaling eller anvendes til Frigjørelse af andre Forsendelser end de, som taxeres i Forhold til Brevportoen.«

Det af Rigsdagen vedtagne Lovforslag stadfæstedes den 11te Marts 1851, og Loven traadte i Kraft 1ste April s. A. Som alt bemærket bestemte Loven Indførelse af Postfrimærker til Værdi af 4 Rigsbankskilling til Brug ved Frigjørelse af Brevpostforsendelser i den indenrigske Forbindelse, hvilken, da Loven ikke fastsatte Taksterne for Lokalbreve, var ensbetydende med Postforbindelsen fra By til By.

Allerede længere Tid før Lovforslagets Fremlæggelse havde Generalpostdirektionen paabegyndt Forarbejderne til Indførelsen

af Postfrimærker. Den 13de Oktober 1849 sendte Fodpostkontorets Bestyrer, Bartholdy, Generalpostdirektøren, Greve Danne-
skiold-Samsøe, to af Hofgravør Ferslew efter Bartholdy's Idé
»gratis« forfærdigede »Franco-Stempel Aftryk« (2: Frimærker).
Med Hensyn til Frimærkets Tegning havde man tænkt sig enten
at anvende Kongens Billede eller det danske Vaaben, og Fers-
lews Udkast, to Blyantstegninger i almindeligt Frimærkeformat,

Hofgravør Ferslews første Frimærkeudkast. 1849

vare derfor ogsaa Udtryk for disse Tanker. Bartholdy foretrak
det sidste Alternativ, »fordi H. M. Kongens Portræt er dyrere og
ved Kongeskifte jo skulle forandres og de anskaffede Exemplarer
kasseres«. Farven foresloges saaledes, at Bunden i Frimærket
blev rød og Billedet hvidt, hvilket skulde symbolisere »Kjærlig-
hed og Uskyld«. Generalpostdirektionen indledede derefter Korre-
spondance med den engelske Regering for at søge Oplysning om,
hvorledes Frimærkefabrikationen der gik for sig. Det erfarede
da, at den engelske Regering havde sluttet Akkord med en anset
Gravør i London, Firmaet Perkins Bacon & Petch, om »under
betryggende Garanti at levere Stempler, forfærdigede saa fuld-
komne som muligt og trykte paa eget, dertil fabrikeret Papir«,
og der erhvervedes fra det nævnte Firma et Tilbud paa Levering
af Frimærker til Brug for det danske Postvæsen. Generalpost-
direktionen fandt det imidlertid af Hensyn til den ønskelige
Nøjagtighed, Sikkerhed og Hurtighed ikke hensigtsmæssigt at
lade Frimærkefabrikationen blive privat Entreprise og rettede
derfor i August 1850 Forespørgsel til Nationalbanken, om

denne vilde overtage Fabrikationen. Bankens Direktion svarede imidlertid omgaaende, »at Banken ikke kan paatage sig at besørge Fabricationen af de i bemeldte Skrivelse omtalte Poststempler, da en saadan Forretning ligger aldeles udenfor Bankens octroimæssige Virksomhed«*).

Da Generalpostdirektionen ikke for Tiden selv kunde etablere et Trykkeri for Frimærker, var man herefter henvist til den private Entreprise, og Resultatet af forskellige Overvejelser blev da, at man besluttede sig til at overdrage Arbejdets Udførelse til Hofgravør M. W. Ferslew, medens Tilvirkningen af det med Vandmærke forsynede Papir til Frimærkerne overdroges Drewsen & Sønner. Ved Henvendelse til Nationalbanken i December 1850 opnaaedes det derhos, at Ferslew fik Tilladelse til at udføre Fabrikationen af Stemplerne til Postfrimærkerne i Forening med et Arbejde, han samtidig var beskæftiget med for Nationalbanken, og til at benytte de i Banken værende Apparater.

Som det ses, var man ret sent paa Færde med Forarbejderne til Frimærkerne. Den ny Postlovs Ikrafttræden var foreslaaet til 1ste April 1851, og først hen imod Slutningen af Aaret 1850 kunde Ferslew paabegynde Graveringen af Stemplerne. Noget tidligere var man paa Strandmøllen gaaet i Gang med Forfærdigelsen af de ny Forme til Frimærkepapiret, men endnu i Begyndelsen af December Maaned ventedes der paa Vandmærkerne til Formene, som Ferslew ogsaa skulde udføre. Imidlertid arbejdedes der med stor Energi fra alle Sider, men Ferslew saa sig dog først den 22de Februar 1851 i Stand til at meddele Generalpostdirektøren, at Trykpladerne vilde blive færdige en af de første Dage, og at Trykningen formodedes at kunne

*) Overpostmesteren i København, v. Jessen, havde i Forvejen skriftlig meddelt Generalpostdirektøren, at denne Henvendelse, efter hvad han havde bragt i Erfaring, næppe vilde møde nogen Vanskelighed fra Bankens Side.

paabegyndes, »saasnart et Parti Papir kan erholdes fra d'Hrr. Drewsen & Sønner«. Den 26de Februar meddelte saa Drewsen & Sønner paa Foranledning, at der endnu stod tilbage at lime Papiret og tørre det anden Gang, men man haabede dog i Løbet af 8 Dage at kunne begynde Leveringen til Trods for, at »Aars-tiden var meget ugunstig for denne Fabrikation«. Først den 8de Marts var der leveret et Kvantum Papir af 5430 Ark, og Trykningen tog nu sin Begyndelse. Med de til Raadighed staaende Maskiner kunde der kun tages 400 Tryk daglig, og da Fire R. B. S. Frimærket nødvendigvis maatte være færdigt ved Postlovens Ikrafttræden, blev dette først sat i Arbejde, og man naaede da ogsaa at faa et tilstrækkeligt Antal af disse Mærker færdigt i rette Tid, men ganske vist paa Bekostning af Fodpostfrimærket, der først udsendtes sidst i April.

Lokal-Brevbefordring eksisterede paa det daværende Tids-punkt kun i København, hvor Postvæsenet i 1849 havde overtaget den i omtrent et halvt Aarhundrede som privat Entreprise bestaaende Fodpostindretning. Taksterne for de københavnske Bybreve fastsattes af Administrationen og vare 2 Sk. inden for Voldene og 4 Sk. fra den egentlige By til Forstæderne og mellem disse indbyrdes. Ihvorvel det vilde have været konsekvent samtidig med Indførelsen af ensartede Takster for den interurbane Korrespondance ogsaa at simplificere Taksten for Fodpostbrevene og fastsætte denne til 2 Sk. pr. Enkeltbrev uden Hensyn til Afstanden, skete dette dog ikke*), men Generalpostdirektionen indskrænkede sig for Lokalforsendelsernes Vedkommende til, i Analogi med Loven om Postforsendelser, at indføre et særligt Fodpostfrimærke til Værdi 2 Rigsbankskillings**).

*) Først 1860 fandt en saadan Reduktion Sted efter Indstilling fra Fodpostkontorets daværende Bestyrer, Neumann.

**) Forsendelser paategnede »frit«, »betalt« eller »franco« maatte ikke frigøres ved Frimærker (idet Postfunktionærerne derved kunde danne sig

Det første danske Frimærke*), der udsendtes, var det i Loven om Postforsendelser omhandlede Fire R. B. S.-Mærke, hvoraf den første Levering tilstilledes Postkontorerne den 21de Marts 1851, og godt en Maaned efter (28de April) udsendtes første Oplag af Fodpostfrimærket. Frimærkerne udsendtes til Posthusene i Ark à 100 Stkr. saaledes sammenhængende, at de enkelte Frimærker maatte klippes ud af Arket. Ved Køb i hele Ark fik Publikum 4 % Rabat, idet et Ark kostede 4 Rdlr. resp. 2 Rdlr., medens denne Rabat for de i enkelte Frimærker udsolgte Ark tilfaldt det paagældende Postkontor. Efter denne Ordning, der endnu er gældende, var og er Statskassens Indtægt af Frimærkesalget altsaa i alle Tilfælde 96 % af Mærkernes paalydende Værdi.

Fodpostfrimærket var kun bestemt for den forholdsvis ringe lokale Korrespondance og fabrikeredes derfor i langt ringere Oplag end Fire R. B. S.-Mærket (i alt ca. 5000 Ark mod ca. 120,000 Ark). Man kan dog ogsaa træffe Fodpostfrimærket anvendt til Frigørelse af udenbys Breve, idet Postkontorerne vare bemyndigede til, naar der i Postkasserne maatte forefindes saadanne

en Indtægt paa Basis af, at Portoen var højere for kontant Betaling end for Frankering). Da Frankopaategningens Plads var nederst til venstre paa Brevet, var det derfor (for Kontrollens Skyld) paabudt at sætte Frimærkerne i Brevets øverste højre Hjørne, og Frimærker anbragte under Adressen til venstre bleve betragtede som Frankopaategning og Taksten i saa Fald beregnet efter kontant Betaling. Var der oven over Adressepaategningen ikke Plads til det fornødne Antal Frimærker, maatte Resten anbringes paa Forseglingssiden.

Breve med Frankopaategning, der vare forsynede med Frimærker efter Forsendelsens Vægt, bleve, i Analogi med ovenstaaende, udtakserede i Porto lig Forskellen mellem de paaklæbde Frimærkers Værdi og Taksten for kontant Betaling.

*) Med Hensyn til samtlige Frimærkers Tegning, Inskription og Farve henvises til den kronologiske Oversigt.

Breve frankerede med Fodpostmærker, at lade dem passere »undtagelsesvis«.

Som ovenfor bemærket, var Fire R. B. S.-Mærket bestemt for den interurbane Korrespondance, og det repræsenterede efter Loven af 1851 den eneste eksisterende Frimærkeværdi*). Da Taksten 4 Sk. imidlertid kun gjaldt et »Enkeltbrev«, d. i. et Brev af indtil 1 Lods Vægt, og der hyppig forekom Breve af større Vægt, ligesom alle Pakker indtil 32 Lods Vægt betaltes som Breve og derfor kunde frigøres med Frimærker**), opstod der hurtig Trang til Mærker af en noget højere Værdi, og de Ønsker, der fra forskellige Sider fremkom i denne Retning, foranledigede Generalpostdirektionen til under 14de Juni 1853 at anholde om Finansministeriets Bemyndigelse til at udstede Frimærker til en Værdi af 8 Sk. Stykket (8 Rdlr. pr. Ark à 100 Stkr.). Allerede over et Aar i Forvejen havde Generalpostdirektionen inden fire Vægge taget Sagen op og overdraget Hofgravør Ferslew at give Udkast til ny Frimærker à 8 Sk. Der var imidlertid ved Siden af det rent praktiske i at udstede Frimærker til højere Værdi et andet Moment, som man, da Frimærkespørgsmaalet paa ny var blevet aktuelt, ikke mente at kunne lade ude af Betragtning, nemlig dette, at vore første danske Frimærker straks efter deres Indførelse i Hertugdømmerne havde vakt stor Indignation hos Slesvig-Holstenerne paa Grund af deres rent danske Inskription. Denne Indignation fandtes det under de daværende Forhold mest hensigtsmæssigt at undgaa, og Ferslew havde derfor faaet Ordre til i sine Udkast at tage et passende Hensyn til vore tysksindede Under-

*) Besørgelsen af Lokalbreve var ikke noget Regale og berørtes derfor ikke af Loven om Postforsendelser.

**) Pakkepostforsendelser maatte ikke frigøres med Frimærker, men skulde altid betales kontant, og eventuelt paaklæbede Frimærker bleve derfor ganske ladet ude af Betragtning ved Portoens Erlæggelse.

saatter ved Udarbejdelsen af 8 Sk. Mærket og samtidig med dette at fremkomme med Udkast til et nyt 4 Sk. Frimærke, der besad de for Anvendelsen saavel i Riget som i Hertugdømmerne fornødne dansk-tyske Egenskaber. Ferslew døde imidlertid, inden han havde tilendebragt Arbejdet, men hans Enke fortsatte Virksomheden og præsenterede 4de Maj 1852 Generalpostdirektionen 2 som Forsøg udarbejdede Frimærker, nemlig et til paalydende Værdi 8 Skilling med Kongens Brystbillede og et til Værdi 4 Skilling med et Merkurhoved*). Paa Foden af disse Mærker stod der ved Siden af den danske Værdi-angivelse henholdsvis »2¹/₂ SCH.C.« og »1¹/₄ SCH.C.« Prøverne bleve dog ikke approberede, formentlig fordi Kongen ikke ønskede at være afbildet paa Frimærkerne, og tillige fordi Administrationen fandt det mindre passende at »annulere« Kongens Billede, et Raisonement, der i ældre Tid har sit Sidestykke flere Steder i Udlandet. Af afgørende Betydning for det ny 8 Skillings Frimærkes Skæbne var det imidlertid, at Finansministeriet (18de Juni 1853) nægtede Tilladelsen til dets Udstedelse, dels fordi det ikke skønnedes, at Manglen af et Frimærke til denne Værdi havde medført følelige Ulemper, dels, og hovedsagelig, fordi der efter Ministeriets Formening savnedes den fornødne Hjemmel dertil i Postloven. Naar Finansministeriet i sin Resolution gjorde gældende, at Savnet af Frimærker til højere Værdi end 4 Sk. ikke medførte følelige Ulemper, saa tog dette sig lidt ejendommeligt ud, idet det dog maatte antages, at Generalpostdirektionen var den Autoritet, der bedst var i Stand til at jugere over, hvorvidt Trangen til de ny Fri-

*) Denne Dekoration med Merkurhovedet skulde være en Allusion til Postvæsenets voksende Betydning for Forretningslivet; naar det er blevet gjort gældende, at Merkurhovedet skulde være en maskeret Gengivelse af Grevinde Danners Billede, saa savner denne Paastand ethvert reelt Grundlag.

mærker virkelig var til Stede, og det viste sig da ogsaa straks, at det korresponderende Publikum ingenlunde var til Sinds at slaa sig til Taals med den trufne Afgørelse. Manglen af Frimærker til højere Værdi end de hidtil gældende blev stadig mere følelig, navnlig efter at Frankering ved Frimærker (fra Juli 1854) ogsaa var bragt i Anvendelse ved Brevpostforsendelser til Udlandet, og i August 1855 gjorde Generalpostdirektionen fornyet Indstilling til Ministeriet om Sagen, men atter forgæves. Opinionen antog imidlertid i Frimærkespørgsmaalet en stadig bestemtere Karakter, og i Februar 1857 tilstillede da Generalpostdirektionen paa ny (denne Gang paa direkte Foranledning af Grosserersocietetet i København) Finansministeriet en Skrivelse, hvori det med Styrke blev gjort gældende, at Korrespondancens Udvikling fordrede Indførelsen af Frimærker til højere Værdi end 4 Sk. Den fornødne Hjemmel i Loven savnedes vel stadig, men Sagen var dog for saa vidt naaet et betydeligt Skridt fremad, som Ministeriet nu indrømmede Trangens Tilstedeværelse, en Indrømmelse, der forholdsvis hurtig førte til Forelæggelsen af Forslag til en Lov, der bl. a. hjemlede Postvæsenet Ret til Udstedelsen af ny Frimærker à 8 Sk. og 16 Sk. Dette Forslag vedtoges og ophøjedes til Lov 6te Maj 1857, og de ny Mærker udsendtes første Gang til Posthusene henholdvis i Juli og i August s. A.

De gamle Fire R. B. S. og 2 Rigsbankskillings Frimærker vare imidlertid allerede, det første i November 1853 og det andet i Maj 1854, blevne afløste af ny. Aarsagen hertil var den, at der ved Lov af 10de Februar 1854*) var blevet indført en forandret

*) Naar Fire R. B. S. allerede blev forandret til 4 S. i November 1853, medens Møntloven først emanerede i Februar 1854, saa er Grunden hertil formentlig at søge i den Omstændighed, at der paa det førstnævnte Tidspunkt skulde trykkes et nyt Oplag af det paagældende Frimærke. Man har da allerede vidst, at den forandrede Møntbenævnelse i en nær

Benævnelse for den bestaaende Møntfod, og man benyttede da Lejligheden til samtidig at give 2 S. Mærket samme Tegning som 4 S. og, last not least, i begge Mærker at abbreviere Inskriptionen (se den kronologiske Oversigt) saaledes, at den lige godt kunde læses som »Kongeligt Post Frimærke« og »Königliche Post Freimarke«. Denne Inskription, der selvfølgelig ogsaa anvendtes paa de i 1857 udstedte 8 S. og 16 S. Frimærker, tilfredsstillede i Hovedsagen Slesvig-Holstenernes Ønsker, og man slap derved paa dette lille Omraade for de mindre behagelige Udslag af deres tyske Ømfindtlighed.

Paa et noget tidligere Tidspunkt var der paa Generalpostdirektionens Foranledning blevet udarbejdet et Udkast til en Forandring af det i Henhold til Loven af 1851 udstedte Frimærke, hvorefter dette med Bibeholdelse af den oprindelige Tegning skulde bære Inskriptionen »Kgl-Post-Frm-4 R B S«. Dette Mærke, der skulde være en Cadeau til vore sydligste Under-saatter, naaede imidlertid aldrig ud over Forsøgets Stadium.

Trangen til Frimærker af højere Værdi end 4 Sk. var saaledes nu bleven tilfredsstillet, og den hellige Grav syntes foreløbig vel forvaret. Dette skulde dog snart vise sig ikke at være Tilfældet. Allerede omkring Midten af Halvtredserne vare flere større Forretningsfolk og store Forbrugere af Frimærker begyndt at lade sig forlyde med, at det var tidsspildende og upraktisk at skulle klippe Frimærkerne af Arkene, og dette Raisonnement vandt snart Tilslutning i videre Kredse, saaledes at Ønsker om at faa Frimærkearkene gennemprikkede Gang efter Gang kom højlydt til Orde gennem Pressen, saavel i København som i Provinserne. Det Røre, der herved blev vakt, foranledigede

Fremtid vilde blive gennemført, og der var for saa vidt ikke noget paa-faldende i saaledes paa Forhaand at indføre Betegnelsen 4 S., som det allerede i lang Tid havde været Brug i daglig Handel og Vandel at anvende den kortere Benævnelse »Skilling« i Stedet for »Rigsbankskilling«.

Generalpostdirektionen til straks at tage Spørgsmaalet op til Overvejelse, men der skulde dog hengaa 6 Aar, før disse Overvejelser naaede et praktisk Resultat, og det kan da heller ikke nægtes, at Generalpostdirektøren, der ellers var beslutsom og hurtig overalt, hvor det gjaldt en praktisk Reform, her har taget altfor vidtløftig og tungt paa en Sag, hvis Gennemførelse dog kun krævede en Sum Penge og det tilmed en forholdsvis beskedne Sum.

Paa den Tid, da Spørgsmaalet om Gennemprikning af Frimærkearkene rejstes her i Landet, var denne Foranstaltning allerede et *fait accompli* flere Steder i Udlandet, saaledes ogsaa i Sverige. Dette vort Naboland fandt Generalpostdirektionen det mest hensigtsmæssigt at henvende sig til, og efter nogen Korrespondance med den svenske Postbestyrelse om Sagen, hvorved der indhentedes forskellige Oplysninger om Frimærkefabrikationen i Sverige, rettedes der en direkte Henvendelse til Opfinderen og Ejeren af den i Stockholm benyttede Perforeringsmaskine, Greve A. Sparre. Denne gav derefter Generalpostdirektionen Valget mellem to Tilbud, nemlig 1) at han leverede det danske Postvæsen en af sine Perforeringsmaskiner mod en Betaling af 6000 Rigsdaler, eller 2) at han selv overtog hele Tilvirkningen og Perforeringen af de danske Postfrimærker mod en Godtgørelse af 2000 Rigsdaler pr. 52.500 enkelte Ark. Det sidste af disse Alternativer var man straks paa det rene med ikke at kunne indlade sig paa, dels fordi Fabrikationen derved i Længden vilde blive temmelig dyr, og dels fordi man ved Fabrikationens Henlæggelse til et fremmed Land lettere vilde være udsat for Vilkaarligheder af forskellig Art, og det første Tilbud blev efter nogen Overvejelse ligeledes afslaaet, sandsynligvis fordi den forlangte Betaling befandtes at være noget for rigelig. Hvorvidt 6000 Daler efter Datidens Forhold var en rigelig eller rimelig Betaling for den af Sparre opfundne Maskine, maa staa

hen, men ret ejendommeligt var det, at Generalpostdirektionen omtrent samtidig fra et københavnsk Firma, Alex. Ballin & Co., fik Tilbud om en Gennemprikningsmaskine til 400 Rigsdaler. Ogsaa dette Tilbud blev imidlertid afslaaet.

Det følgende Par Aar gik for hele denne Sags Vedkommende hovedsagelig hen med Korrespondance mellem Generalpostdirektionen og det danske Gesandtskab i London om den i England anvendte Metode for Perforering af Frimærker, men heller ikke ad denne Vej naaedes noget Resultat, og først 1863*) bestemte man sig for alligevel at anskaffe en af den svenske Grev Sparres Maskiner, indrettet til at gennemprikke Dobbeltark (à 200 Frimærker); men det maa rigtignok her bemærkes, at Prisen paa de Sparre'ske Maskiner i de forløbne Aar var dalet fra de ovennævnte 6000 Rdlr. til 750 Rdlr. svensk Rmt.

Den saaledes omsider anskaffede Maskine blev straks tagen i Brug, og den 6te Marts 1863 bleve de første gennemstukne Frimærkeark tilstillede Postkassen, nemlig ca. 14.000 Ark 4 Sk. Frimærker, og 2 Maaneder senere udsendtes 1000 Ark gennemstukne 16 Sk. Mærker.

I Begyndelsen af 1862 var Generalpostdirektionen begyndt at beskæftige sig med Fremstillingen af en ny Frimærketype, der navnlig skulde bære Værdiangivelsen og den øvrige Inskription til Skue paa en noget mere iøjnefaldende Maade end de hidtil gældende Mærker. Det blev overdraget Landskabsmaler Olrik at udføre Tegningen til disse ny Frimærker, og de af ham gjorte Udkast bleve tilstillede Finansministeriet til Approbation. Tegningen godkendtes af dette (Skr. af 15de Septbr. 1862), hvorefter det overdroges Gravør Ph. Batz at skære de fornødne Stempler, og med disse blev der da med Assistance af

*) Et fra Alex. Ballin & Co. i 1859 fremkommet, fornyet Tilbud om Levering af en Maskine var atter blevet afvist.

Genremaler, Kaptajn Hammer, foretaget Prøver i forskellige Farver.

Imidlertid var Oprøret i Hertugdømmerne udbrudt, og den fjendtlige Stemning mod alt dansk i Monarkiets sydligste Dele gav sig ogsaa Udslag paa det postale Omraade.

Ifølge en Bekendtgørelse af 18de Februar 1864 fra den »hertugelige Landsregering i Kiel« bleve de danske Frimærker satte ud af Kurs i Holsten og Lauenborg og erstattede af nogle ny blaa Frimærker til paalydende Værdi $1\frac{1}{4}$ Sch. crt., og en Maaned senere blev der truffet en lignende Foranstaltning for Sønderjyllands Vedkommende. Disse Frimærker, der kom meget hurtig til Verden, toge dog noget Hensyn til den danske Befolkning, idet de hovedsagelig lignede de gældende danske Frimærker og i Randen bar Inskriptionen: »Hrzgl.-Post-Frm.-4 S R M, hvilken sidste Angivelse formentlig maa udlægges som 4 Skilling Rigsmønt. Saa vidt det har kunnet ses, have disse Forholdsregler fra Slesvig-Holstenernes Side fremskyndet Udsendelsen af de ny danske 4 s. Frimærker, og efter Krigens Slutning afløstes snart de Mærker, der tidligere havde været gældende i de tabte Landsdele, af den ny Type.

De første ny Mærker, der udsendtes, vare 4 s. og 16 s., der tilstilledes Posthusene henholdsvis i Maj og i August 1864, og de efterfulgtes i Juli 1865 af 2 s. Mærket. I Oktober s. A. udsendtes derpaa første Oplag af et Frimærke til en helt ny Værdi, nemlig 3 s., som Følge af, at Taksten for Korsbaandsforsendelser til Sverige og Norge var bleven fastsat til dette Beløb, og endelig fremkom i Maj 1868 8 s. Mærket i sin forandrede Skikkelse. Naar 2 s. og 8 s. Mærkerne kom senere end de 2 andre Mærker, var Grunden den, at Oplagene af den ældre Type havde været særlig rigelige.

Den i 1864 indførte Type for de danske Postfrimærker blev kun gældende i ca. 6 Aar. Efterhaanden som Anvendelsen af

Frimærker antog et større Omfang, navnlig efter at man var begyndt paa ogsaa at anvende Frimærker til Frigørelse af Pakke- og Pengeforsendelser, viste der sig Trang til et Frimærke af endnu højere Værdi end de hidtil gældende, idet det ofte var vanskeligt paa Adressebreve*) og Pengebreve at faa Plads til de mange Frimærker, og det saa meget mere, som de gældende Frimærker vare af et temmelig stort Format. Disse Forhold foranledigede Postinspektøren for Østifterne, den senere Overpostmester H. G. Petersen, til at fremkomme med en Indstilling til Generalpostdirektøren om at søge indført et nyt Frimærke til paalydende Værdi af 48 Sk. Dette Forslag blev straks taget til Følge, men det besluttedes samtidig at forandre Typen for samtlige Frimærker, og 48 Sk. Mærket kom derfor til at lade vente noget paa sig. Foranledningen til dette Skridt var i Hovedsagen den, at man maatte ønske at have fastslaaet en Frimærke-type, der kunde blive konstant for en længere Aarrække, 3: som i Farverne kunde varieres saa vidt, at man ikke kom i Forlegenhed, for hver Gang man stod over for Nødvendigheden af Udstedelsen af et nyt Frimærke til Supplering af de hidtil gældende Værdier. Til Opnaaelsen af dette Resultat blev der nu gjort en lang Række Forsøg, og da det Mærke, der først agtedes udsendt efter den ny Tegning, skulde have en paalydende Værdi af 48 Sk., blev det dette, der maatte holde for. Efter et Aar igennem at have eksperimenteret med 48 Sk. Frimærker i de forskellige Tegninger og Farvesammensætninger, naaede man omsider i December 1869 saa vidt, at der kunde forelægges Finansministeriet seks Udkast til ny Frimærker, der, rent bortset fra den helt forandrede Tegning, adskilte sig fra alle tidligere

*) Indtil 1888 kunde man som Adressebreve for Pakker benytte almindelige Konvolutter af et hvilket som helst Format, og som oftest anvendte Publikum Konvolutter, der vare betydelig mindre end de nu brugelige, af Postvæsenet leverede Adressebrevkonvolutter.

Frimærker derved, at de utfærdig gave deres Nationalitet til Kende, idet Ordet »Danmark« var anbragt over Værdiangivelsen. Disse Udkast vare alle Prøvetryk af 48 Sk. Mærket, men Farverne vare varierede saaledes, som de ønskedes fastslaaede for de forskellige Værdier af de ny Frimærker. I Indstillingen til Finansministeriet fremhævedes særlig den tydelige Maade, hvorpaa Værdien fremtraadte ved det i Midten anbragte iøjnefaldende Tal, og det gjordes derhos udtrykkelig gældende, at det dobbelte Farvetryk var anvendt, dels for at fremhæve Mærkerne, dels for at der med større Lethed kunde kombineres ny Farver for det Tilfælde, at der fremtidig skulde blive Brug for endnu flere Frimærker *). Under 20de December 1869 approberede Finansministeriet Indstillingen i eet og alt saaledes, at 48 Sk. Mærket kunde fabrikkeres og udsendes straks og de øvrige, nemlig 2, 3, 4, 8 og 16 Sk., efterhaanden som Beholdningerne af de forhaandenværende Frimærker bleve opbrugte. Den første Udsendelse af de ny Frimærker fandt Sted: for 48 Sk. i Maj 1870, 4 Sk. i Oktober 1870, 2 og 3 Sk. i Januar 1871, 8 og 16 Sk. i April 1871.

Da Postloven af 7de Januar 1871 ophævede Portofriheden, blev Spørgsmaalet om Indførelsen af Tjenestefrimærker aktuelt, men da det kom til Stykket, blev det dog straks opgivet at udføre dem (som oprindelig paatænkt) efter samme Type som de almindelige Frimærker, kun med forandrede Farvekombinationer, idet det hurtig stod klart, at denne ganske særegne Art af Frigørelsesmidler af rent praktiske Grunde burde adskille sig saa skarpt fra alle andre Frimærker, at en Forveksling var absolut udelukket. Der blev derfor fastslaaet en ganske særlig Tegning for Tjenestefrimærker, hvorefter det danske Vaaben i diskret Indramning blev Betegnelsen for Forsendelser i statstjenstligt Hverv.

*) Generalpostdirektøren tog her særlig Sigte paa den forestaaende Anvendelse af Tjenestefrimærker.

Tjenestefrimærkerne emitteredes i 3 Værdier, 2, 4 og 16 Sk., den 1ste April 1871, den Dag den ny Postlov traadte i Kraft.

Frimærkerne havde nu en fuldstændig Hvileperiode, indtil Overgangen fra Rigsmønt til Kronemønt fandt Sted, den 1ste Januar 1875. Forandringen af Møntsystemet maatte nødvendigvis medføre en Forandring i Værdiangivelsen paa samtlige Frimærker, og man fandt sig saaledes pludselig paa ny stillet over for Spørgsmaalet: Ny Frimærker? Den siden 1870 benyttede Type for Mærkerne havde imidlertid vist sig praktisk og havde ingen Sinde stødt paa Indvendinger af æstetisk Natur, og da der saaledes ikke var nogen som helst Anledning til nu igen at udstede helt ny Frimærker, indskrænkede Generalpostdirektoratet sig til simpelt hen at lade foretage de nødvendige Forandringer af Møntbetegnelsen, saa at de gængse Frimærker som noget aldeles selvfølgeligt gled over i de ny Værdier*). Det, der skete, indskrænkede sig imidlertid ikke alene til en simpel Reduktion af de siden 1870—71 gældende Frimærkeværdier. Saa-dan Reduktion fandt kun Sted for 2, 4 og 8 Sk. Mærkerne, der bleve til resp. 4, 8 og 16 Øre, samt for Tjenestefrimærkerne. De øvrige Skillingsmærker erstattedes med Frimærker til Værdierne 12, 25 og 50 Øre. 12 Øres Frimærket passede med Frankoen for almindelige Breve indtil 15 Gr. til Sverige og Norge samt, in duplo, med den indenrigske Franko for anbefalede lukkede Breve og en stor Del Breve med angiven Værdi, Pakker, Postanvisninger og Postoprævninger. 25 Øres Mærket var hovedsagelig beregnet til Frankeringsmiddel over for Udlandet og Dansk Vestindien, og 50 Øres Mærket skulde indtil videre danne Surrogatet for 48 Sk. Endvidere indførtes et 3 Øres Frimærke som

*) Der er Tid til anden blandt Frimærkesamlere blevet præsenteret tegnede Udkast i naturlig Størrelse til vore første Øre-Mærker (8 Øre). Disse Tegninger har Postvæsenet aldrig haft det mindste med at gøre, og de have saaledes kun Værdi som privat Husflidsarbejde.

Suppleringsmærke ved de ofte ret komplicerede udenrigske Pakkeposttakster samt til Anvendelse f. Eks. ved Tilsvar af mindre Beløb efter Tilbage meldelse. Endelig udsendtes et nyt Tjenestefrimærke til Værdi 3 Øre. Samtlige de her omtalte Øre-Frimærker udsendtes til Posthusene i December 1874 og bragtes i Anvendelse fra 1ste Januar 1875.

I de herefter forløbne Aar have de danske Postfrimærker kun været Genstand for enkelte Forøgelse og Forandringer. Ved Dannelsen af Verdenspostforeningen paa Postkongressen i Bern 1874 blev Porto en for alm. Breve mellem Foreningslandene fastsat til 20 Øre (25 Ctms) pr. 15 Gr., og denne Bestemmelse førte til Udstedelsen af et 20 Øres Frimærke i August 1875. I Oktober 1877 udsendtes et nyt Mærke til Værdi 100 Øre til Brug ved de, navnlig over for Udlandet, ret hyppig forekommende store Frankobeløb, og i Marts 1879 indførtes et 5 Øres Frimærke, bestemt til Frigørelsen af Tryksagsforsendelser i den udenrigske Postforbindelse. — I 1882 udgik der fra Verdenspostforeningens internationale Bureau i Bern Opfordring til samtlige Foreningslande om at udstede de til de almindeligste konventionsmæssige Brevtakster (25, 10 og 5 Centimer) svarende Frimærker i bestemte, resp. blaa, røde og grønne Farver*). Denne Opfordring, der hvilede paa en sund og klar Bedømmelse af den praktiske Posttjenestes Tarv, fandt den danske Postbestyrelse Anledning til straks at imødekomme. Da Hovedfarven i 4 Øres Frimærket imidlertid var blaa og i 25 Øres Mærket grøn, og det i øvrigt fandtes hensigtsmæssigt og fuldt stemmende med Forslaget at trykke de paagældende Frimærker i een Farve, blev Resultatet det, at der i Juni 1882 udsendtes ny 20 og 5 Øres Frimærker, henholdsvis ensfarvet blaa og grønne og med

*) Denne Foranstaltning er ved senere Kongresser bleven godkendt og opstillet som konventionsmæssig Bestemmelse.

en fra de øvrige Frimærker helt forskellig Tegning. Dermed var det internationale Krav fyldestgjort og Chancen for Forveksling med vore andre blaa og grønne Frimærker udelukket. 10 Øres Frimærker eksisterede den Gang endnu ikke; de indførtes først i Marts 1885, efter at Taksten for Breve af 15 Gr. Vægt mellem Danmark, Sverige og Norge var bleven fastsat til dette Beløb, og de fik da af internationale Hensyn ensartet rød Farve og samme Tegning som de i 1882 udsendte Frimærker.

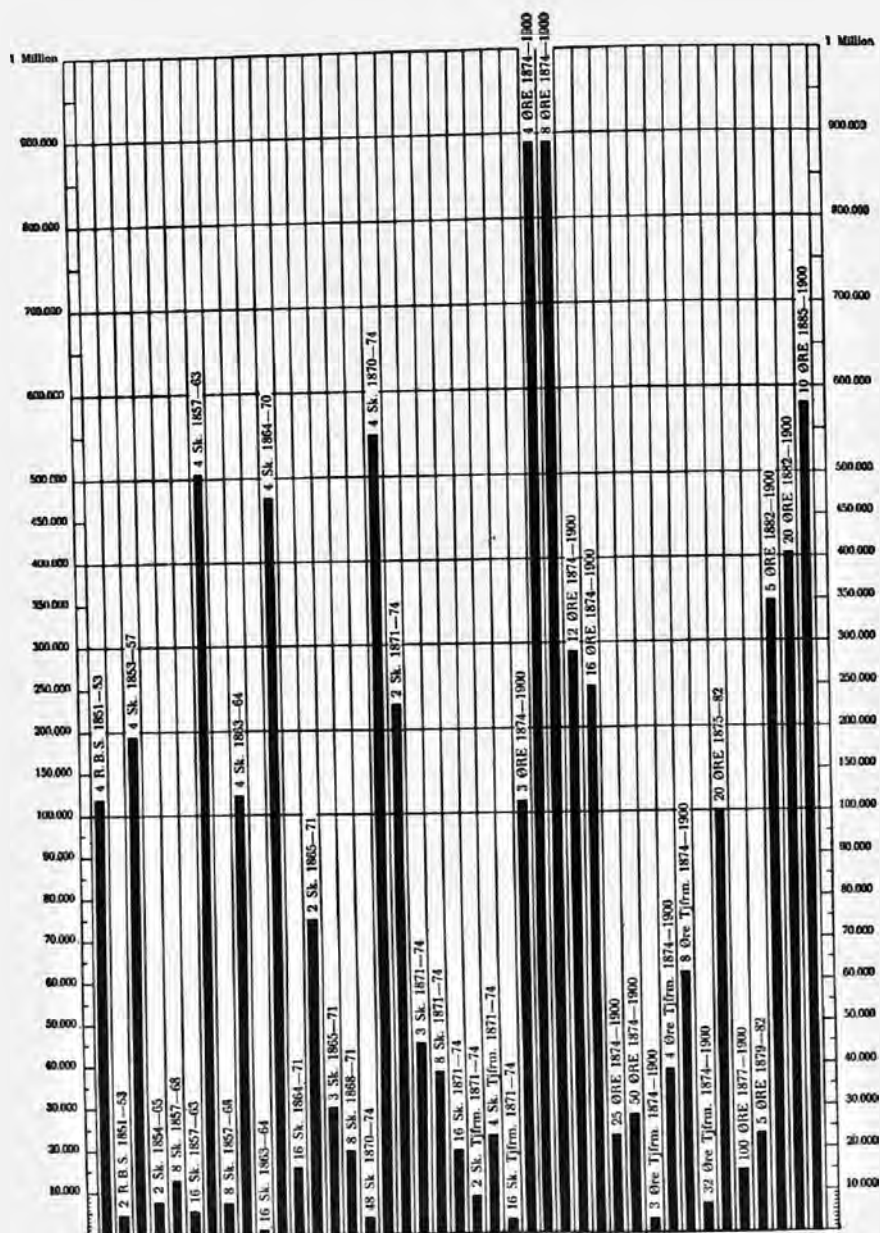
Som det af det foran udviklede fremgaar, er der gentagne Gange og til forskellige Tider udstedt ny Frimærker til Afløsning af ældre, uden at disse ved nogen Bestemmelse ere blevne satte ud af Kurs, ja de gældende Bestemmelser havde endda udtrykkelig sagt, at de til enhver Tid til forskellige Værdier udstedte Frimærker m. m. vare stadig gældende. Dette Forhold er først blevet forandret ved en Anordning af 15de Januar 1891 derhen, at kun de Frimærker, der til enhver Tid udstedes, o: som paa ethvert givet Tidspunkt udsendes af Postbestyrelsen, kunne benyttes til Postforsendelsers Frigørelse. Hermed ere altsaa alle tidligere afløste Frimærker definitivt inddragne og berøvede al Værdi som Frigørelsesmidler.

Omstaaende Tavle giver en grafisk Fremstilling af det samlede Forbrug af hvert enkelt af de danske Postfrimærker, der ere udsendte i Tidsrummet fra 1ste April 1851 til 31te December 1900*).

10 Øres Mærket blev det sidste danske Postfrimærke, der udstedtes i det 19de Aarhundrede, saaledes at der altsaa nu i 16 Aar overhovedet ikke er foretaget Forandringer af nogen Art ved danske Frimærker, og naar Frimærkeinstitutionen her

*) Maalestokken for de første 100,000 Frimærkeark (à 100 Frimærker) er 5 Gange saa stor som Forbruget fra 100,000 til 1 Million Ark. Forbruget af 4 og 8 Øres Frimærker har Pladsen ikke tilladt at vise; Tallene for disse Mærker ere henholdsvis 6.178.578 og 6.347.219 Ark.

Forbruget af hvert enkelt Frimærke fra 1851 til 1900

(se Side 49)

i Landet den 1ste April 1901 har bestaaet i 50 Aar, vil man have det Særsyn, at een og samme Frimærketype har været uafbrudt gældende i ca. 31 af disse Aar, hvad der er aldeles enestaaende blandt Alverdens Frimærker.

Ligesom de fleste Steder i Udlandet anvendes i Danmark, jævnsides med de egentlige Frimærker, forskellige Arter af Frigørelsesmidler under Former, der kunne tjene til det korresponderende Publikums Bekvemmelighed.

Medens England, som det tidligere er nævnt, samtidig med Frimærkerne indførte Frimærkekonvolutter, blev i de fleste andre Lande denne Art Frigørelsesmidler først bragt til Anvendelse, efter at Frimærkesystemet gennem en Række af Aar havde indarbejdet sig i den almindelige Bevidsthed som en virksom og hensigtsmæssig Faktor til Korrespondancens Lettelse og Opsving. Saaledes ogsaa i Danmark. Her indførtes Konvolutter med paatrykt Frimærke først fra Januar 1865. Konvolutterne udstedtes til to Værdier, nemlig 2 og 4 Skilling, og Frimærket, der var udført i Relieftryk i blaa henholdsvis rød Farve, fik omtrent samme Tegning som den ovale Del i Frimærkerne af 1864-Emissionen. Værdiangivelsen 2 s. og 4 s. forandredes i 1866 til 2 og 4 og fra 1ste Januar 1875 (ved Møntforandringen) til 4 og 8, men for øvrigt have de danske Frimærkekonvolutter indtil nu (Marts 1901) ikke været Genstand for nogen som helst Forandring, ligesom de ingen Sinde have været udstedte til andre end de til de indenrigske Brevtakster svarende Værdier, saaledes at Frankoen ved Konvolutternes Anvendelse over for Udlandet har maattet suppleres ved Paaklæbning af løse Frimærker.

Fra 1ste April 1871, samtidig med at Postloven af 7de Januar 1871 traadte i Kraft, begyndte man her i Landet i den indre Posttjeneste at anvende Brevkort. Tanken om Anven-

delse af Brevkort i Posttjenesten var første Gang fremsat 1865 af Dr. v. Stephan, den senere Statssekretær og Leder af det tyske Postvæsen; Ideen realiseredes først i Østerrig 1869, og snart fulgte andre Lande efter.

De i Danmark fra 1871 benyttede Brevkort udstedtes til Værdierne 2 og 4 Skilling. Brevkort-Frimærkerne fik samme Udseende som de samtidig gældende almindelige 2 og 4 Skillings Frimærker kun med den Forskel, at de Brevkortene paatrykte Frimærker vare gengivne i een (resp. blaa og rød) Farve. Fra 1ste Januar 1875 forandrede Værdiangivelsen fra 2 og 4 Sk. til 4 og 8 Øre.

Ved Dannelsen af Verdenspostforeningen 1874 blev Benyttelsen af Brevkort gældende ogsaa for den internationale Posttjeneste, saaledes at Taksten for disse Forsendelser fastsattes til 10 Centimer eller et i de forskellige Landes Mønt hertil afpasset Beløb. Til Brug over for Udlandet blev der derfor i September 1875 her i Landet udstedt Brevkort à 10 Øre i grøn Farve, efter at der 2 Maaneder forinden, paa Basis af særlige Konventioner med Sverige og Norge, var blevet udfærdiget Brevkort à 6 Øre (brun Farve) til Brug ved Korrespondancen med disse Lande. Fra Juli 1882 afløstes de hidtil gældende 10 Øres Brevkort af ny Kort til samme Værdi, men trykte i rød Farve og med Frimærker efter samme Tegning som de samtidig udkomne 5 Øres og 20 Øres Frimærker, og fra 1ste April 1885 indtraadte en Takst af 5 Øre for Brevkort til Sverige og Norge, hvilket medførte, at de hidtidige 6 Øres Brevkort erstattedes med Brevkort à 5 Øre i grøn Farve og med Frimærke af samme Tegning som de gældende 5 Øres Mærker. De gamle 6 Øres Brevkort vedbleve dog at være gældende jævnsides med de ny indtil 1ste Januar 1886.

Ved Postloven af 5te April 1888 blev Taksten for Brevkort i Indlandet nedsat til 3 Øre for den lokale og 5 Øre for den

interurbane Korrespondance. De hidtil gældende 4 og 8 Øres Brevkort afløstes derfor fra 1ste Oktober 1888 af Brevkort til de ny Takster, hvorhos der blev truffet den Aftale med Sverige og Norge, at de indenrigske 5 Øres Brevkort skulde kunne anvendes til Korrespondancen med disse Lande, en praktisk Foranstaltning, hvorved man undgik at udstede særlige Brevkort (med underlagt fransk Tekst) for den dansk-svensk-norske Postforbindelse.

Fra 1ste Juli 1883 blev der her i Landet i Lighed med, hvad der alt havde fundet Sted de fleste Steder i Udlandet, for alle de gældende Brevkort-Værdier indført Brevkort med betalt Svar, bestaaende af to sammenhængende Kort, og de til enhver Tid udstedte Brevkort have derfor fra det nævnte Tidspunkt foreligget saavel enkelte som dobbelte.

Ligesom der til Brug ved Korrespondance i statstjenstligt Hverv ved Portofrihedens Ophævelse (fra 1ste April 1871) indførtes Tjenestefrimærker, saaledes blev der ogsaa fra samme Tidspunkt indført Tjenestebrevkort til Værdi af 2 og 4 Sk. og med paatrykt Frimærke i blaa og rød Farve efter samme Tegning som de gældende Tjenestefrimærker. Naar undtages, at Værdiangivelsen fra 1ste Januar 1875 forandredes til 4 og 8 Øre, og at de hidtil gældende Tjenestebrevkort ved Takstforandringen i 1888 afløstes af Kort til paalydende Værdi 3 og 5 Øre, trykte i henholdsvis graa og grøn Farve, er der ikke i Aarenes Løb sket nogen Forandring ved denne Art Frigørelsesmidler.

Brevkortene ere til Stadighed blevne forfærdigede af Karton, der Tid til anden har været af noget forskellig Konsistens. Formatet var for de ældste Brevkort 140 × 73 Mm., men forandredes 1878 til 140 × 90 Mm. Alle Brevkort have derhos til enhver Tid paa Forsiden været paatrykte Ordet »Brevkort« og følgende Tekst »(Paa denne Side skrives kun Adressen)«, hvorhos den for Svaret bestemte Del af dobbelte Brevkort ud-

trykkelig har været betegnet som Svarkort. De for den internationale Posttjeneste bestemte Brevkort have med Hensyn til den Kortenes Forside paatrykte Tekst været underkastede de til enhver Tid ved Verdenspostkonventionen givne Forskrifter, hvorefter bl. a. Teksten skal gengives paa Fransk. Endelig ere efter 1ste Oktober 1888 alle af det danske Postvæsen udstedte Brevkort (og Korrespondancekort) karakteriserede ved en paa Forsiden i øverste venstre Hjørne anbragt Miniaturgengivelse af det danske Vaaben.

Til Brug ved Forsendelsen af Tryksager (Korsbaandsforsendelser) udfærdiges der af det danske Postvæsen særlige Tryksagsomslag. Disse, der bestaa af Papirsbaand i en Længde af henimod 400 Mm. og en Bredde af ca. 100 Mm., udstedtes første Gang i Juni 1872 med paatrykt Frimærke til Værdi 2 Sk. (Taksten for Tryksagsforsendelser i Indlandet), hvilken fra 1ste Januar 1875 forandredes til 4 Øre. Fra 1ste Juli 1882 indførtes, til Brug over for Udlandet, Tryksagsomslag med paatrykt Frimærke til Værdi 5 Øre. Indtil 1ste Oktober 1888 trykkedes Omslagene i sammenhængende Ark paa 6 Stkr., og Posthusene vare da ikke pligtige at sælge dem i mindre Partier end hele Ark. Efter den nævnte Datum udsendes de i Bundter à 25 enkelte Baand og skulle være til Salgs saavel enkeltvis som i større Partier.

Fra 1ste Oktober 1888 indførtes endelig en ny Form for Frigørelsesmidler, de saakaldte Korrespondancekort, med paatrykte Frimærker til Værdi 4 og 8 Øre. Korrespondancekortet bestaar af en sammenlagt Karton af Størrelse som et dobbelt Brevkort; Randen er gummeret, saaledes at Kortet kan lukkes, og det aabnes ved, at denne Rand, der ved Perforering er adskilt fra selve Kortet, afrives. Paa de først udsendte Korrespondancekort var den gummerede Rand meget smal, hvilket medførte, at Lukket blev temmelig upaalideligt, og allerede ved 2den Fabrikation blev derfor Randen gjort bredere, og

samtidig blev den da forsynet med en trykt Anvisning til Korts Aabning.

Medens Brevkort og Korrespondancekort til enhver Tid have været til Salgs ved Posthusene for en Betaling, svarende til Frimærkernes paalydende Værdi, har Postvæsenet stedse ved Salget af Frimærkekonvolutter og Tryksagsomslag beregnet sig en særlig Godtgørelse for det til disse Sagers Fremstilling medgaaede Papir. For alle de i dette Afsnit omhandlede Frigørelsesmidler gives der, ligesom for de egentlige Frimærkers Vedkommende, Rabat ved Indkøb af visse Kvanta. Før 1ste Oktober 1888 indtraadte Retten til Rabat ved Køb af 1 Bundt à 25 Konvolutter, 1 Ark à 6 Tryksagsomslag*) og 1 Bundt à 100 enkelte eller 50 dobbelte Brevkort. Efter 1ste Oktober 1888 gives der 4 pCt. Rabat for alle de heromhandlede Frigørelsesmidler ved Salg af Bundter à 25 Stykker.

Det samlede Forbrug af de ovennævnte Frigørelsesmidler fra deres første Indførelse til Udgangen af Aaret 1900 er angivet i den kronologiske Fortegnelse. Det vil af denne fremgaa, at Brevkort og Korrespondancekort i langt højere Grad end de to andre Arter af Frigørelsesmidler have vundet Indpas hos det korresponderende Publikum. Efter at Postloven af 1888 havde nedsat Taksten for Brevkort i den indenrigske Postforbindelse fra 4 og 8 Øre til resp. 3 og 5 Øre samt indført Brugen af lukkede Korrespondancekort, er der indtraadt en Svingning i Forbruget, der tilstrækkelig vil illustreres ved følgende Tal:

	Konvolutter	Brevkort	Korrespondancekort
1888—89	315.800 Stk.	2.033.000 Stk.	911.200 Stk.
1899—1900	228.475 —	6.399,600 —	2.354.825 —
Forskel	÷ 27.6 pCt.	+ 214.8 pCt.	+ 158.4 pCt.

*) For Tryksagsomslag gjaldt Rabatten tidligere dog kun Betalingen for Fabrikationsomkostningerne; for Frimærkeværdien erlagdes fuld Betaling.

Forbruget af Frimærkekonvolutter er saaledes gaaet en Del ned, hvad der vel navnlig maa tilskrives Korrespondancekortene, hvis Anvendelse sparer Publikum Udgiften til Papir og Konvolut samtidig med, at Korrespondancen befordres som lukket Brev. Den uforholdsmæssig stærke Stigning i Forbruget af Brevkort turde særlig tilskrives den i 1888 foretagne Nedsættelse af Taksten for disse Forsendelser.

Vil man nu undersøge, hvad Betydning Frimærkeinstitutionen har haft for Korrespondancen og Samkvemmet og derigennem for det økonomiske og sociale Liv, saa maa det straks staa klart, at denne Betydning kun kan være rent relativ, kun kan udmaales under fornøden Hensyntagen til de Faktorer, der have givet Frimærkerne deres Berettigelse og praktiske Betydning, og til de Forhold og Foranstaltninger, ud fra hvilke Frankeringsprincippet tidligere eller senere maatte fremtræde som en naturlig Konsekvens, og for hvis Fremme og Vækst Frimærket paa den anden Side har været en virksom Støtte. De første rudimentære Forekomster i Frimærkets Annaler kunne kun betragtes som et famlende Udslag af det vaagnende Begreb om Kommunikationens store Betydning for Samfundslivets Udvikling, men heller intet derudover, thi Frimærket eller, om man vil, Porto-Repræsentativet kunde ifølge sin hele Natur ikke blive første Led i en Hovedreform paa det postale Felt, og det viste sig da ogsaa, at man ikke naaede ud over Forsøgets Stadium, og at man saa stille og ubemærket gled tilbage til status quo ante, at der end ikke efterlodes den ringeste Mærkepæl paa Postvæsenets historiske Landevej. Først den Rowland Hill'ske Reform beredte Jordbunden for Anvendelsen af Frimærker. Der kan maaske spørges, hvorfor denne saa naturlige og i og for sig nærliggende Reform ikke kom tidligere. Svaret ligger imidlertid saare nær. Portoreformen gik ud paa

at opkræve den samme Takst for et Brev, hvad enten dette befordredes over store eller over smaa Afstande, idet det hævedes, at Omkostningerne ved Brevbefordringen ikke voksede proportionalt med den tilbagelagte Vej. Dette var fuldkommen rigtigt netop paa den Tid, da Reformen kom, og hvorfor? — Fordi de opblomstrende Jærnbaner allerede den Gang i væsentlig Grad havde forkortet Distancerne, fordi Vejene fra By til By nu alligevel hyppig befaredes, uanset om der var Post at befordre eller ej, og fordi man overhovedet efter de store Gennembrud inden for Samfærdselsvæsenet uvilkaarlig havde anlagt en anden Maalestok end hidtil for Bedømmelsen af Afstande baade til Lands og til Vands. Men saaledes havde det ikke været tidligere — Portoreformen kom, da Tiden og Forholdene vare modne dertil og ikke et Øjeblik før, den saa Lyset netop paa det Tidspunkt, da de nødvendigeste Betingelser for dens Tilblivelse og videre Udvikling forelaa, og da Forudsætningerne for den rette Forstaaelse af Reformens eminente Betydning vare til Stede hos det Publikum, der skulde høste Udbyttet af den. Med Portoreformen var Hovedforudsætningen for Frimærkers Anvendelse given. Den store Reduktion af Betalingen for Posternes Benyttelse til Brevbefordring skulde give alle den lettest mulige Adgang til Korrespondance, den gjorde med eet Slag Postvæsenet til en almennyttig Institution, og Reformen blev saaledes i dybeste og bedste Betydning en demokratisk Foranstaltning, der ideelt og reelt stod i den reneeste Samklang med Rørelserne inden for Datidens civiliserede Verden. Portoreduktionens Opgave løstes dog kun helt ud ved det Frankeringssystem, der bragtes i Anvendelse ved Frimærkernes Indførelse. Medens den lavere Porto gav Muligheden for alle, selv de mest ubemidlede, til at benytte Posterne, gav Frimærkerne en gennemgribende Lettelse i Adgangen til Posternes Benyttelse, og her ligger Tyngdepunktet for Frimærke-

institutionens kulturelle Betydning. Det er aabenbart, at Samfærdslen, Vekselvirkningen mellem de forskellige Individer, maa have en afgørende Indflydelse paa Samfundets intellektuelle Niveau og kulturhistoriske Udvikling. Naar den enkelte, selv den allertarveligste iblandt os, i vore Dage befinder sig paa et væsentlig højere intellektuelt Standpunkt end Forfædrene, saa har dette ganske vist sin Grund i Nutidens energiske Bestræbelser for den almene Oplysnings Fremme; men gaar man til Bunds i Sagen, saa ser man let, at det aldeles ikke kan være anderledes, og at Oplysnings-Bestræbelserne ere komne som en Naturnødvendighed, som et selvfølgeligt Led i Udviklingen. Thi den Omstændighed, at ingen, nok saa afsides Egn mere kan henligge i aarelang, uforstyrret Fred, intet, nok saa lille Samfund leve eksklusivt, uden nævneværdig Berøring med Omverdenen, det maa nødvendigvis føre til, at enhver med eller uden sin Vilje faar Øjnene klart op for, at der eksisterer en stor og rig Verden uden for hans egen lille Kreds, at der findes andre Mennesker og andre Samfund, andre Sædvaner og andre Dogmer, forskellige fra, hvad han hidtil har kendt, maa ske bedre, maaske daarligere, men altid i Stand til at vække Sansen for Sammenligning. Men dermed vaagner Trangen til Oplysning, og denne Trang kan, hvor den bliver almindelig, ikke trykkes ned, den fordrer ubønhørlig Tilfredsstillelse. Og naar det enkelte Individ Niveau højnes, saa højnes Samfundet.

De moderne Samfærdselsmidler danne den dybe, stærke Understrøm, der har baaret Samfundsudviklingen i de sidste to Menneskealdre. Mange vigtige Faktorer danne de enkelte Dele af denne Strøm, og den lille Gren inden for Samfærdselsvæsenet, som denne Afhandling beskæftiger sig med, har da ogsaa spillet sin Rolle i den store Udvikling. Frimærkerne have i højeste Grad simplificeret Formen for Breves Afgivelse til Postbesørgelse, thi kun ved dem er det blevet muligt at

lade Postkontorerne repræsentere ved Postkasser, der i tusindvis have kunnet anbringes selv paa de mest afsides liggende Steder. Postkontorerne ere derved næsten flyttede ind i Privatmands Hus og ere blevne en selvfølgelig Faktor i det daglige Liv, der af enhver, fra den højeste til den laveste, ubevidst indrangeres i Rækken af Tilværelsens uundværlige Fornødenheder.

De siden Portoreformens og Frimærkesystemets Indførelse i Danmark forløbne 50 Aar betegne en Udvikling inden for det postale Omraade herhjemme af største Betydning. Dette erkendes bedst ved en sammenlignende Betragtning af Forholdene i Nutiden og umiddelbart før Portoreformen. Den Mand, hvis Opgave det blev som det danske Postvæsens øverste Chef at indlede og gennemføre de store Forandringer og lede Udviklingen ind i moderne Spor, var Excellencen Greve Otto Sophus Danneskiold-Samsøe. Han fødtes 4. Juli 1804 som Søn af daværende Besidder af Grevskabet Samsø, Greve Christian Conrad Sophus Danneskiold-Samsøe. 1824 indtraadte han som *Assessor auscultans* i Generalpostdirektionen, hvor han 1832 ansattes som »Assessor« og Aaret efter udnævntes til 4de Postdirektør. I denne Stilling virkede han, indtil han 12te Maj 1842 beskikkedes til Konferensraad David Monrads Efterfølger som Generalpostdirektør. Danneskiold havde fra første Færd næret stor Interesse for Samfærdselsvæsenet, og han tiltraadte sit betydningsfulde Embede i fuld Forstaaelse af, at de kommende Tider vilde bringe store Opgaver at løse, Opgaver, der fordrede et radikalt Brud med alle hidtil gældende Traditioner. Det Postvæsen eller rettere det Samfærdselsvæsen, som Danneskiold blev sat i Spidsen for, var for saa vidt ordnet og i god Gænge, som der gennem et Par Aarhundreders gradvise og langsomme Udvikling var blevet dannet et System, der i Praxis virkede ensartet og bestemt. Men selve Systemet, selve Ordningen var i højeste Grad primitiv og virkede derfor i mange

Punkter hemmende paa det opblomstrende Forretningsliv. Postgangen, der danner Grundlaget for hele Postvæsenets Virksomhed, var i Løbet af Trediveerne bleven en Del udvidet og forbedret, men man var dog ved Midten af Fyrreerne endnu ikke naaet saa vidt, at der gik 1 Gang daglig Post paa Hovedrouterne, end sige paa Siderouterne. Hvad selve Brevbefordringen angaar, da lod den i alle Punkter meget tilbage at ønske. Brevbefordring var den Gang lige som nu et Regale, og da Pakke- og Personposterne overhovedet ikke medførte Breve, og det var strængt forbudt at nedlægge Breve i Pakkeforsendelser, saa var det korresponderende Publikum udelukkende henvist til de enkelte Diligenceposter og de særlige Brevposter, der dog fremførtes med den efter Omstændighederne størst mulige Hurtighed. Hertil kom saa de stærkt komplicerede og i flere Punkter højst inkonsekvente Brevposttakster. Disse fastsattes under omhyggelig Hensyntagen saavel til Brevets Vægt som til Afstanden og varierede pr. Enkeltbrev (o: af en Vægt af indtil $\frac{3}{4}$ Lod) fra 2 til 32 Sk. Efter de stigende Vægtprogressioner betaltes der derhos $1\frac{1}{2}$, 2, $2\frac{1}{2}$, 3 o. s. v. Gange Enkeltporto, saaledes at der altsaa i mangfoldige Tilfælde maatte regnes med brudte Tal, og endvidere skulde der for ethvert Brev, hvis Porto udgjorde 8 Sk. eller derover, betales et Indleveringsgebyr af 1 Sk.*), og for alle Breve, der paa Bestemmelsesstedet udbragtes til Adressaten (fordi de ikke vare bleve afhentede, medens Karterne vare »anslaaede« uden for Postkontoret), maatte der erlægges »Bærepenge« à 2 Sk. pr. Brev. Under disse Forhold

*) Dette Indleveringsgebyr, der skulde erlægges af Afsenderen, selv om Brevet skulde afgaa ufrankeret, medførte nødvendigvis, at ethvert Brev maatte indleveres paa selve Posthuset, og udelukkede saaledes ganske Anvendelsen af Brevkasser. Flere Steder i Udlandet havde man inden Frimærkernes Indførelse indført Brugen af Brevkasser for Breve, der afsendtes ufrankerede.

var det selvfølgelig en Nødvendighed at have særlig udarbejdede Tabeller til Beregning af den indenrigske Brevporto, og i højeste Grad betegnende for den hele Ordning er det, at en saadan Tabel alene over enkelt Brevporto inden for Riget og Hertugdømmerne indeholdt op imod 7000 Takstrubrikker. Endelig vare disse Takster beregnede efter de Omveje, Brevposterne skulde tilbagelægge eller i sin Tid havde tilbagelagt, og ikke efter Afstanden i lige Linie mellem Afsendelses- og Bestemmelsessted, hvorved fremkom saadanne Meningsløsheder som f. Eks., at et fra Faaborg afsendt Enkeltbrev kostede 5 Sk. til Bogense og Nyborg og 11 Sk. til Middelfart, et Brev fra Lemvig 4 Sk. til Holstebro og 19 Sk. til Thisted, fra Nakskov til Sakskøbing 5 Sk. og samme Distance fra Nakskov til Rudkøbing 16 Sk. osv. osv.

Grev Danneskiold var, navnlig med Henblik paa Postrevolutionen i England, straks paa det rene med, at den Maade at taksere Breve paa ikke vilde være holdbar i Længden, og hans første Skridt var da ogsaa Nedsættelsen af den Side 29 omtalte Kommission, der skulde stille Forslag om en ny og tidssvarende Tingenes Orden. Den 1ste April 1851 var det foreløbige Maal naaet, og under Danneskiolds dygtige og uegennyttige Ledelse, der mest var præget af hans overlegne og store Blik paa Forholdene og karakteriseret ved hans Evne til at »vælge sine Folk«, gik det danske Postvæsen ind i en Udviklingsperiode, som paa den smukkeste Maade har holdt sig paa Højde med de stadig stigende Krav, der i det forløbne halve Aarhundrede ere stillede til Samfærdselsvæsenet i det hele. Med Udgangen af Aaret 1873 trak Greve Danneskiold-Samsøe sig tilbage fra sin lange og fortjenstfulde Virksomhed i Postvæsenets Tjeneste, men det blev ham dog forundt endnu i en lang Aarrække at følge Postvæsenets videre Udvikling under hans Efterfølgere, Generaldirektørerne J. L. Schou og N. H. H. Lund. Generalpostdirektør

Greve Danneskiold-Samsøe døde den 31te Januar 1894 i en Alder af henved 90 Aar.

Det danske Postvæsen var ved Danneskiolds Død i alle Punkter vidt forskelligt fra, hvad det var 50 Aar tidligere. Postgangen var ved Hjælp af Jærnbaner og Dampskibe naaet til stor Fuldkommenhed, Taksterne saavel i Indlandet som over for Udlandet vare blevne i højeste Grad simplificerede og Adgangen til Posternes Benyttelse lettet i en saadan Grad, at Postinstitutionerne vare indrangerede i den almindelige Bevidsthed som et Fælleseje for alle, høje som lave. Mest grelt fremtræder Forskellen mellem før og nu ved Betragtning af Brevposttaksten, der her i Landet ved Postloven af 7de Januar 1871 er bleven nedsat og simplificeret mere end noget andet Sted paa Jorden*), idet en ensartet lav Takst er gjort gældende for alle Brevforsendelser, uanset ikke blot Befordringsstrækningen, men ogsaa Forsendelsens Vægt. I Modsætning til tidligere Tiders mange Vanskeligheder og Besværligheder, der gjorde Afsendelsen af et Brev til en Begivenhed af Rang, navnlig paa Landet, hvor man ofte havde adskillige Mil at tilbagelægge for overhovedet at faa Brevet postbesørget, er Afsendelsen og Besørgelsen af et Brev for Nutidens Mennesker noget, der ikke i ringeste Grad beskæftiger Tanken, noget selvfølgeligt som enhver af det daglige Livs Foretagelser. Som tidligere bemærket er det her, at Frimærkeinstitutionens store Betydning maa erkendes. Lad Brevportoen blive reduceret til et absolut Minimum, lad Postgangen blive udviklet til den største Fuldkommenhed og Befordringshastigheden blive bestemt ved Teknikkens ypperste Frembringelser — der vilde dog mangle noget, mangle et Mellemlid mellem den korresponderende og Samfærdselsinstitutionen, hvis ikke Fri-

*) Dog med Undtagelse af Schweiz, hvor den indenrigske Brevporto endog er noget lavere end i Danmark (10 Centimer for indtil 250 Gram).

Shunday

Greve Danneskiold-Samsøe døde den 31te Januar 1894 i en Alder af henved 90 Aar.

Det danske Postvæsen var ved Danneskiolds Død i alle Punkter vidt forskelligt fra, hvad det var 50 Aar tidligere. Postgangen var ved Hjælp af Jærnbaner og Dampskibe naaet til stor Fuldkommenhed, Taksterne saavel i Indlandet som over for Udlandet vare blevne i højeste Grad simplificerede og Adgangen til Posternes Benyttelse lettet i en saadan Grad, at Postinstitutionerne vare indrangerede i den almindelige Bevidsthed som et Fælleseje for alle, høje som lave. Mest grelt fremtræder Forskellen mellem før og nu ved Betragtning af Brevposttaksten, der her i Landet ved Postloven af 7de Januar 1871 er bleven nedsat og simplificeret mere end noget andet Sted paa Jorden*), idet en ensartet lav Takst er gjort gældende for alle Brevforsendelser, uanset ikke blot Befordringsstrækningen, men ogsaa Forsendelsens Vægt. I Modsætning til tidligere Tiders mange Vanskeligheder og Besværligheder, der gjorde Afsendelsen af et Brev til en Begivenhed af Rang, navnlig paa Landet, hvor man ofte havde adskillige Mil at tilbagelægge for overhovedet at faa Brevet postbesørget, er Afsendelsen og Besørgelsen af et Brev for Nutidens Mennesker noget, der ikke i ringeste Grad beskæftiger Tanken, noget selvfølgeligt som enhver af det daglige Livs Foretagelser. Som tidligere bemærket er det her, at Frimærkeinstitutionens store Betydning maa erkendes. Lad Brevportoen blive reduceret til et absolut Minimum, lad Postgangen blive udviklet til den største Fuldkommenhed og Befordringshastigheden blive bestemt ved Teknikkens ypperste Frembringelser — der vilde dog mangle noget, mangle et Mellemlid mellem den korresponderende og Samfærdselsinstitutionen, hvis ikke Fri-

*) Dog med Undtagelse af Schweiz, hvor den indenrigske Brevporto endog er noget lavere end i Danmark (10 Centimer for indtil 250 Gram).

Shunday

mærket gjorde ham det muligt uden nogen nævneværdig personlig Umage at afgøre sit Mellemværende med Postvæsenet.

Fire Dage før Generalpostdirektør Greve Danneskiold-Samsøe's Død blev hans tidligere Embede besat for tredje Gang efter hans Tilbagetræden, idet Postinspektør for Østifterne Christen Svendsen ved kgl. Resolution af 27de Januar 1894 blev kaldet til Generaldirektør for Post- og Befordringsvæsenet. Generaldirektør Svendsen, der er født i Helsingør den 24de August 1847, var i 1874 indtraadt som Volontær i Indenrigsministeriet, hvor han blev ansat til Tjeneste i Postvæsenets Overbestyrelse, og hvor han efterhaanden fattede stor Interesse for Postvæsenet og med Dygtighed arbejdede sig ind i denne Administrationsgren, saaledes at man efter 9 Aars Forløb fandt ham kvalificeret til i en forholdsvis ung Alder at overtage det ved Justitsraad Schultz'es Død ledigblevne Embede som Postinspektør. Hans Virksomhed i denne Stilling var af en saadan Art, at daværende Minister for de offentlige Arbejder, H. P. Ingerslev, ved Generaldirektør Lunds Død den 14de Januar 1894 straks erklærede sig paa det rene med, at Postvæsenets fremtidige Ledelse og videre Udvikling burde lægges i Hænderne paa Postinspektør Svendsen.

Generaldirektør Svendsen overtog, ligesom i sin Tid Danneskiold, Ledelsen af et Postvæsen, der var »ordnet og i god Gænge«, men dette Postvæsen stod midt i en rivende Udvikling, og Administrationen var derfor nu bleven noget helt andet, end hvad den var 50 Aar tidligere. Store og gennemgribende Reformers foreligge ikke nu, Udviklingen vil sikkert i en overskuelig Fremtid gaa sin Gang uden pludselige og gennemgribende Omvæltninger. Og dog turde den rette Ledelse af Postvæsenet ved det 20de Aarhundredes Begyndelse vel være en Opgave, hvis Krav fuldt ud kunne staa ved Siden af, hvad der fordredes ved Midten af det 19de Aarhundrede. Postvæsenet staar nu som en af Hovedpillerne i det moderne

Samfundsliv; al Forretning, ja vel overhovedet al Virksomhed er i vore Dage mere end nogen Sinde afhængig af Samfærdselsvæsenets sikre og paalidelige Arbejde i Samfundets Tjeneste. Men derved vokser ogsaa Ansvar, derved skærpes ogsaa Pligten for Samfærdselsinstitutionerne til i alle Henseender at være paa Højde med de Krav, der til enhver Tid maa ske Fyldest, for at Udviklingen ikke i noget Punkt skal hemmes eller standses, og disse Krav maa nødvendigvis stedse stige gennem den stadig inderligere Vekselvirkning, der finder Sted mellem Samfærdselsvæsenet og Nutidens stærkt pulserende Forretningsliv.

Den Udvikling, det danske Postvæsen er undergaaet i Løbet af det 19de Aarhundredes sidste Halvdel, vil bedst illustreres ved nogle enkelte statistiske Data, der angive Forholdene i Aaret 1845 (altsaa kort før Portoreformen og Frimærkesystemets Indførelse) og i Finansaaret 1899—1900.

	1845	1899—1900
Antal Poster	23.807	247.105
Posterne befordrede Mil	323.766	1.343.451
Antal Posthuse (1846)	152	845
Hele Brevveksling	3.612.491*)	90.382.094*)

De Tal, der navnlig karakterisere Forholdene, turde være Tallene for Brevvekslingen. 1845 var Monarkiets samlede Indbyggerantal 2.446.391, deraf i selve Riget (Nord for Kongeaaen) 1.350.327. Af den hele Brevveksling faldt samme Aar 1.926.283 paa selve Kongeriget eller 1.43 pr. Individ, medens Brevantallet pr. Individ i hele Monarkiet var 1.47. Brevvekslingen har altsaa forholdsvis været lidt større for Hertugdømmernes Vedkommende. Efter Folketællingen 1890 var Rigets Indbyggerantal 2.172.380, og den samlede Brevveksling udgjorde 1889—90 53.643.504,

*) Før 1854 beskæftigede Statistikken sig kun med afsendte Breve, fra og med dette Aar blev der kun optaget Statistik over ankomne Breve.

altsaa 24.70 pr. Individ. Antages Folkemængden i Tiaaret 1890—1900 at være vokset med gennemsnitlig ca. 1 pCt. aarlig (ligesom i Tidsrummet 1880—90), vil den være naaet til et Tal af ca. 2.380.000. I Finansaaret 1899—1900 udgjorde den samlede Brevveksling 90.382.094, og Brevantallet er saaledes steget til 37.97 pr. Individ. Medens Rigets Folkemængde altsaa fra 1845 til 1900 er stegen med 76.3 pCt., er den samlede Korrespondance stegen med 4593 pCt. og Brevvekslingen pr. Individ med 2655 pCt. *)

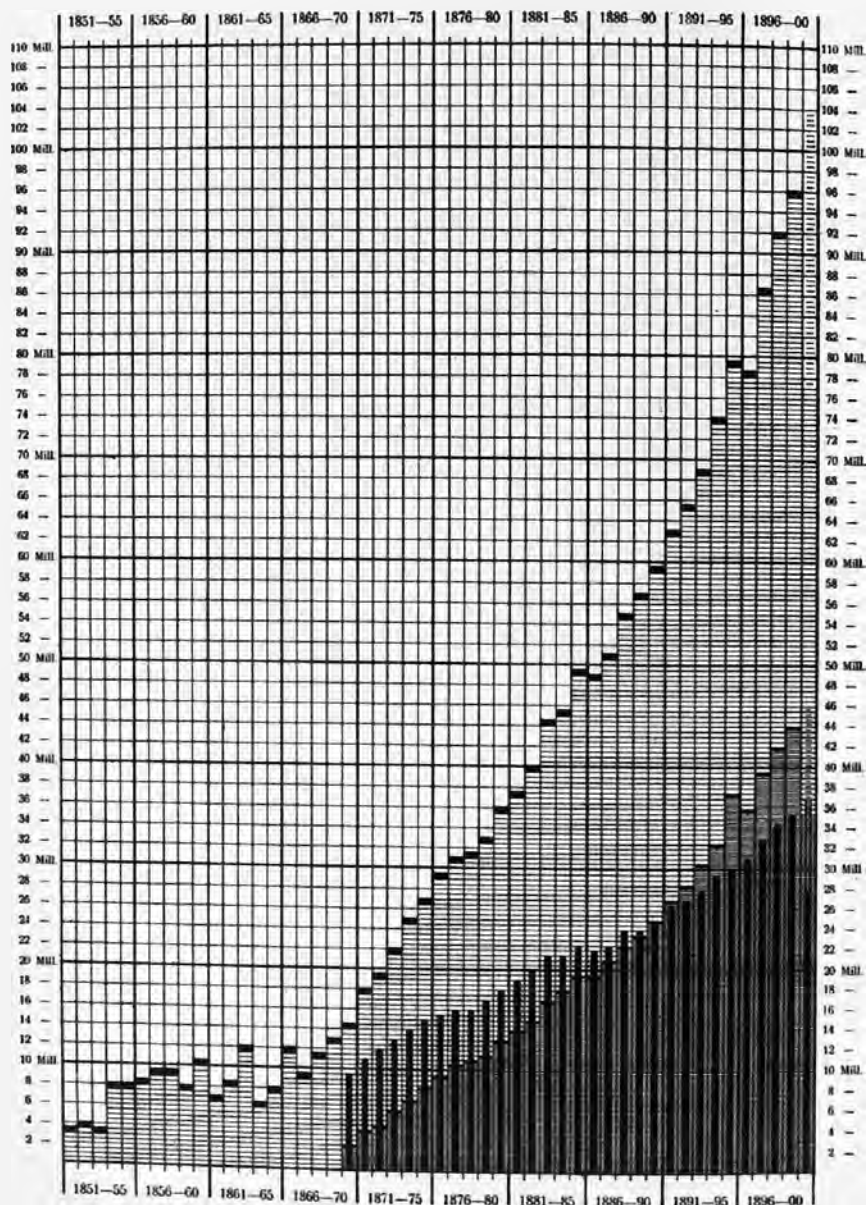
Omstaaende Tavle viser det Antal Frimærkeark, der er udgivet i hvert af Aarene fra 1851 til 1900 **).

1846 eksisterede der ingen Brevkasser her i Landet og Antallet af Posthuse i selve Riget udgjorde 84, eller 0.002 pr. □ Km., hvilket altsaa var Tallet paa de Steder, hvor Breve kunde afgives til Postbesørgelse. I Aaret 1900 var der i hele Landet 845 Posthuse og 10.115 Postbrevkasser, saaledes i alt 10.960 faste Steder eller 0.286 pr. □ Km., hvor Breve kunde overgives Postvæsenet til Besørgelse.

*) Brevstatistikken for 1845 indeholder ikke Breve ankomne fra Udlandet, medens Tallene for 1889—90 og 1899—1900 foruden alle ankomne Breve tillige omfatte de til Udlandet afsendte Breve. Da imidlertid paa den anden Side Brevstatistikken for 1845 tillige omfatter Postanvisninger og Postopkrævninger (qva Brevpostforsendelser), vil Sammenligningen mellem de forskellige Aar næppe være misvisende.

**) For Tidsrummet fra 1870 til 1900 viser den sorte Søjle hvert Aars Forbrug af 8 Øres og den tæt skraverede Søjle hvert Aars Forbrug af 4 Øres Frimærker. Fra 1851 til 1869 viser Fremstillingen det Antal Frimærkeark à 100 Frimærker, der hvert Aar er fabrikeret, hvorimod den øvrige Del af Fremstillingen — fra 1870 til 1900 — viser det hvert Aar til Posthusene udsendte Antal Ark. For 1870 er vist det i Tiden fra 1. Januar 1870 til 1. April 1871 udsendte Antal, for de følgende Aar det i hvert Finansaar, fra 1. April til 31. Marts, udsendte Antal, og for 1900 det i Tidsrummet fra 1. April til Udgangen af 1900 udsendte Antal Frimærkeark.

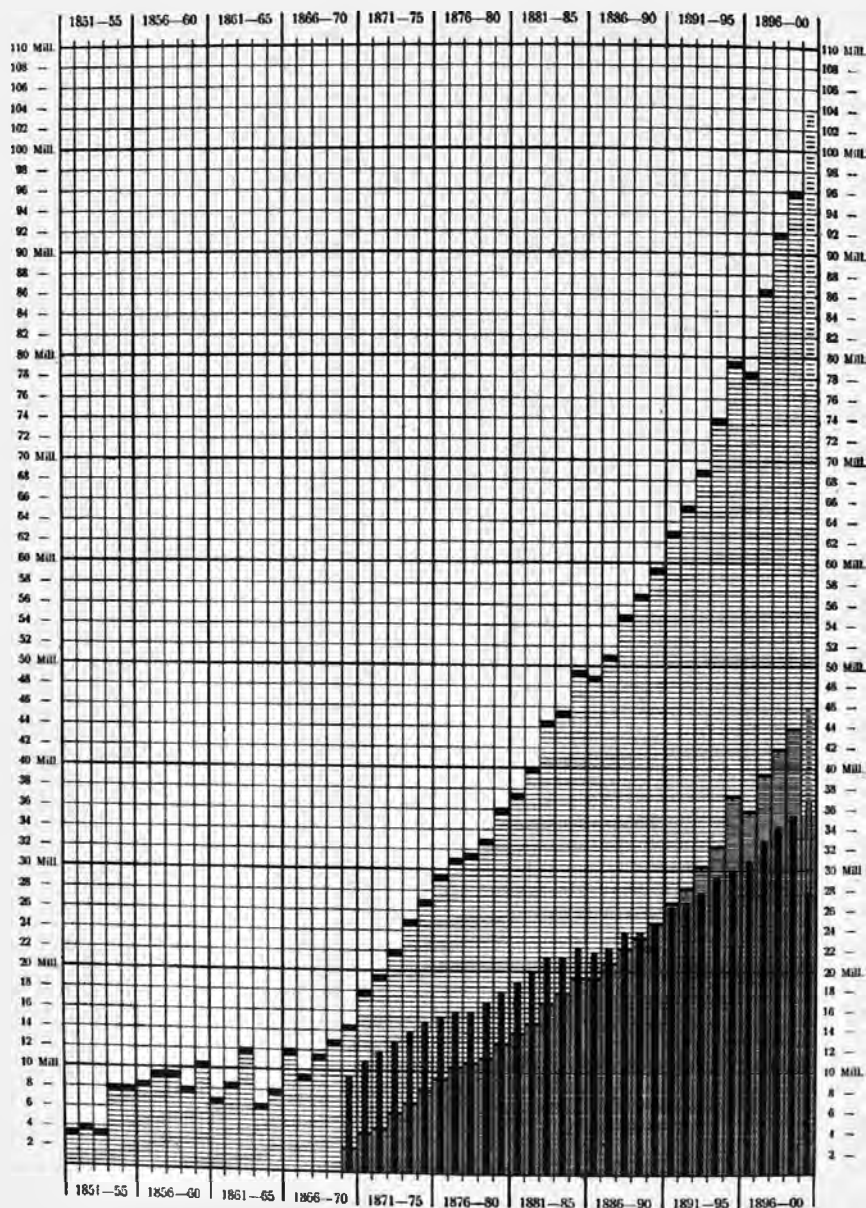
Det samlede Frimærkeforbrug i hvert af Aarene 1851 til 1900

(se Side 67)

Naar Antallet af Postindleveringssteder for Breve har kunnet blive 130 Gange forøget i Løbet af ca. 50 Aar og derigennem Adgangen til Posternes Benyttelse lettet i tilsvarende Forhold, saa skyldes dette i første Linie Anvendelsen af Frimærker til Brevenes Frigørelse. Det vil derfor forstaaes, at Frimærkeinstitutionens kulturelle og nationaløkonomiske Betydning ikke er saa ganske ringe, saa vist som Samkvemmet mellem Menneskene er den første Betingelse for al Udvikling, og denne Frimærkets Betydning turde der her i vort lille Land være særlig Grund til at dvæle ved paa et Tidspunkt, da de danske Postfrimærker i et halvt Aarhundrede have givet deres vægtige Bidrag til vort hjemlige Postvæsens Fremme og Vækst.

Saaledes som Frimærkesystemet indtil vore Dage har udviklet sig, ere Frimærkerne økonomisk set blevne det samme som Seddelpenge, et Udtryk for en højt og sundt udviklet Kredit, og maaske mere end disse et rent umiddelbart Udtryk, for saa vidt som Frimærkerne repræsentere et Krav paa ligefremt Arbejde, et Forhold, der giver Frimærkerne en vis moralsk Værdi derigennem, at en Mængde Ydelser betales kontant og forud. — I vor Tid, hvor ingen vil kunne undgaa at benytte Postvæsenet, vil Repræsentativet for en postal Ydelse let og naturlig faa kontant Værdi Mand og Mand imellem, og det ses da ogsaa, at Frimærker i stor Udstrækning benyttes til Afgørelse af mindre Penge-Mellemværender, en Anvendelse, der her i Landet begunstiges af selve Postlovgivningen derved, at Frimærker ikke komme ind under det almindelige Paabud om, at kontante Penge og Værdipapirer paa Ihænde have ikke maa nyde Befordring i almindelige lukkede Breve. Frimærkernes kontante Værdi som Betalingsmiddel over for en Statsinstitution nødvendiggør Sikkerhedsforanstaltninger mod Misbrug, Forfalskning og Eftergørelse i Lighed med, hvad der finder Sted for Pengesedlers Vedkommende. Ved Lov om Postvæsenet af 5te April

Det samlede Frimærkeforbrug i hvert af Aarene 1851 til 1900

(se Side 67)

Naar Antallet af Postindleveringssteder for Breve har kunnet blive 130 Gange forøget i Løbet af ca. 50 Aar og derigennem Adgangen til Posternes Benyttelse lettet i tilsvarende Forhold, saa skyldes dette i første Linie Anvendelsen af Frimærker til Brevenes Frigørelse. Det vil derfor forstaaes, at Frimærkeinstitutionens kulturelle og nationaløkonomiske Betydning ikke er saa ganske ringe, saa vist som Samkvemmet mellem Menneskene er den første Betingelse for al Udvikling, og denne Frimærkets Betydning turde der her i vort lille Land være særlig Grund til at dvæle ved paa et Tidspunkt, da de danske Postfrimærker i et halvt Aarhundrede have givet deres vægtige Bidrag til vort hjemlige Postvæsens Fremme og Vækst.

Saaledes som Frimærkesystemet indtil vore Dage har udviklet sig, ere Frimærkerne økonomisk set blevne det samme som Seddelpenge, et Udtryk for en højt og sundt udviklet Kredit, og maaske mere end disse et rent umiddelbart Udtryk, for saa vidt som Frimærkerne repræsentere et Krav paa ligefremt Arbejde, et Forhold, der giver Frimærkerne en vis moralsk Værdi derigennem, at en Mængde Ydelser betales kontant og forud. — I vor Tid, hvor ingen vil kunne undgaa at benytte Postvæsenet, vil Repræsentativet for en postal Ydelse let og naturlig faa kontant Værdi Mand og Mand imellem, og det ses da ogsaa, at Frimærker i stor Udstrækning benyttes til Afgørelse af mindre Penge-Mellemværender, en Anvendelse, der her i Landet begunstiges af selve Postlovgivningen derved, at Frimærker ikke komme ind under det almindelige Paabud om, at kontante Penge og Værdipapirer paa Ihænde-haver ikke maa nyde Befordring i almindelige lukkede Breve. Frimærkernes kontante Værdi som Betalingsmiddel over for en Statsinstitution nødvendiggør Sikkerhedsforanstaltninger mod Misbrug, Forfalskning og Eftergørelse i Lighed med, hvad der finder Sted for Pengesedlers Vedkommende. Ved Lov om Postvæsenet af 5te April

1888 § 14 er det saaledes bestemt, at kun Postbestyrelsen kan udstede Frimærker og andre Frigørelsesmidler, ligesom Efterligning af saavel indenlandske som udenlandske Frimærker og andre Frigørelsesmidler er Straf underkastet (Lov 9de December 1889, kfr. Lov 30te November 1874), og endelig er der, som Følge af at de en Forsendelse paaklæbede Frimærkers Værdi omsættes i Arbejde fra det Øjeblik, Forsendelsen overgives til Postbefordring, truffet Foranstaltning til de saaledes anvendte Frimærkers Annulering paa en saadan Maade, at deres gentagne Benyttelse er ganske udelukket.

FRIMÆRKESYSTEMET PAA ISLAND OG I DANSK VESTINDIEN

I. ISLAND*)

P^{AA} Island er Frimærkesystemet af forholdsvis ny Datum. Under 26de Februar 1872 udfærdigedes en kgl. Forordning om Postvæsenet paa Island, der ved sine §§ 11 og 12 bestemte, at Postportoen skulde erlægges ved, at Forsendelserne forsynedes med det til Portoens Beløb svarende Antal Frimærker, som i dette Øjemed udfærdigedes af Postvæsenet, og at de Forsendelser, for hvis Betaling der som Følge af Portofrihedens Ophævelse ydedes Erstatning af Landskassen, skulde frigøres ved Anvendelse af Tjenestefrimærker. Benyttelsen af Frimærker blev saaledes straks obligatorisk for Portoens Forudbetaling.

Fabrikationen af Frimærkerne blev, ligesom for Vestindiens Vedkommende, udført ved det danske Postvæsens Foranstaltning, og Frimærkernes Tegning og Farve fastsattes efter Overenskomst mellem Islandsk Departement (Justitsministeriet) og Generalpostdirektoratet. Efter at den sidstnævnte Autoritet havde hendledet Opmærksomheden paa det hensigtsmæssige i at trykke de islandske Frimærker i een Farve for at gøre dem iøjnefaldende forskellige fra de danske Frimærker, foreslog Islandsk Departement i en Skrivelse af 26de August 1872, at de almindelige Fri-

*) Færøerne henregnes til »Dansk Postomraade«, og Moderlandets Frimærker tjene derfor ogsaa til Frigørelse af Postforsendelser fra Færøerne.

mærker og Tjenestefrimærkerne udførtes ens i Tegning og enfarvede efter et fra Generalpostdirektoratet udlaant Udkast til et ældre 48 Sk. Mærke, saaledes at Tjenestefrimærker og almindelige Frimærker kun kom til at skille sig fra hverandre ved Inskription og Farve. Subsidiært foresloges begge Slags Frimærker udfærdigede overensstemmende med de gældende danske Tjenestefrimærker kun med den Forandring, at i Skjoldet Klipfisken kom til at træde i Stedet for de tre Løver. Et fra Islands Stifamt fremsat Forslag om, at islandske Statsmyndigheder skulde kunne bruge danske Tjenestefrimærker til den tjenstlige Korrespondance med Danmark mødte Modstand hos Generalpostdirektoratet og blev derfor ganske ladet ude af Betragtning.

Det af Islandsk Departement principaliter stillede Forslag om islandske Frimærker tiltraadtes af Generalpostdirektoratet, hvorefter der straks blev taget fat paa Fabrikationen. En under 3dje Maj 1872 paa Basis af Forordningen af 26de Februar s. A. gennem Justitsministeriet udfærdiget »Bekendtgørelse om Postvæsenet paa Island« fastsatte de nærmere Regler for Frimærkernes Anvendelse og for Frimærkesalget, hvorved det bl. a. bestemtes, at der ved Salg af et fuldt Hundrede af Frimærker skulde gives Køberen 4 pCt. Rabat. Foreløbig udstedtes almindelige Frimærker til Værdi 2, 4, 8 og 16 Skilling og Tjenestefrimærker til Værdi 4 og 8 Sk., hvilke i Marts 1873 suppleredes med almindelige Frimærker til Værdi 3 Sk. til Brug ved Frankeringen af Forsendelser til Udlandet.

Efter Overgangen fra Rigmønt til Kronemønt gik man paa Island ligesom i Moderlandet over til Værdiangivelsen i Øre (Aur) uden at foretage Forandring i Tegningen for de almindelige Frimærker, hvorimod der blev givet Tjenestefrimærkerne et Udseende, der meget nærmede sig de danske Tjenestefrimærker. Værdiangivelsen i Øre indførtes 1876 saaledes, at

der udfærdigedes almindelige Frimærker, lydende paa 5, 6, 10, 16, 20 og 40 Aur og Tjenestefrimærker paa 10, 16 og 20 Aur, hvortil to Aar senere kom Tjenestefrimærker à 5 Aur og i 1882 almindelige Frimærker à 3 Aur. Samme Aar forandredes efter Opfordring fra Verdenspostforeningens internationale Bureau i Bern Farven paa de for den internationale Postforbindelse bestemte 5 og 20 Aur Frimærker, der hidtil havde været henholdsvis blaa og violette, til resp. grønne og blaa, hvilket medførte Nødvendigheden af en Farveforandring for det oprindelig grønne 40 Aur Mærke, der da blev trykt i lilla Farve.

Efter Møntforandringens Gennemførelse blev Landshøvdingen ved Skrivelse fra Justitsministeriet af 7de December 1876 bemyndiget til ved Bekendtgørelse i Regeringstidende for Island at indkalde med $\frac{1}{2}$ Aars Varsel de ældre, paa Rigsmønt lydende Frimærker til Ombytning med de ny Frimærker, saaledes at alle de ældre Mærker efter Varselsfristens Udløb skulde være uden Gyldighed.

I de efter 1882 forløbne Aar er der ikke foretaget nogen som helst Forandringer ved de islandske Frimærker, hvorimod nogle enkelte ny Værdier ere komne til, nemlig 50 og 100 Aur (1892), 50 Aur Tjenestefrimærke (1895), 4 Aur (1899), 25 Aur (1900) og 4 Aur Tjenestefrimærke (1900*).

Af andre Frigørelsesmidler end egentlige Frimærker anvendes paa Island kun Brevkort. Disse indførtes 1879. De for den indre Posttjeneste paa Island bestemte Kort med paa-trykt 5 Aur Frimærke adskille sig fra Brevkort i Almindelighed ved en større Forsiring af Adressesidens øverste Del, der i

*) Ligesom paa de dansk-vestindiske Øer er der paa Island under ekstraordinære Omstændigheder foretaget Forandring af enkelte Frimærkeværdier ved Overstempling med den Værdiangivelse (>þrir< = 3), det i det enkelte Tilfælde har været nødvendigt hurtigt at tilvejebringe.

Farve (graa) afviger fra selve Frimærket (blaat). Der udstedes paa Island saavel enkelte som dobbelte Brevkort til Værdierne 5, 8 og 10 Aur.

For Island foreligger der ikke nogen Opgørelse af Frimærkeforbruget. Fabrikationen af islandske Frigørelsesmidler har i Tiden 1872—1900 i alt omfattet 87.900 Ark Frimærker og 76.985 Stkr. Brevkort.

II. DANSK VESTINDIEN

Paa de dansk-vestindiske Øer indførtes Frimærkesystemet i Aaret 1855 i Henhold til en kongelig Anordning af 10de Juli s. A. Denne Anordning, der i sine enkelte Bestemmelser sluttede sig meget nær til den for Moderlandet gældende Lov af 11te Marts 1851, indførte for Kolonierne en »ensformig« Brevporto, der for almindelige løse Breve fastsattes til 4 Cents pr. Enkeltbrev, naar Frankoen erlagdes kontant, og 3 Cents, naar Frimærker anvendtes til Frankeringen. Anordningen bestemte (ligesom Loven af 1851), at der skulde gives Rabat ved Indkøb af Frimærker i hele Ark à 100 Stkr., men denne Rabat blev i Vestindien væsentlig større end i Moderlandet, idet den fastsattes til $8\frac{1}{3}$ pCt. eller $\frac{1}{12}$ af Frimærkernes paalydende Værdi. Ved en kgl. Anordning af 30te August 1861 bestemtes det yderligere, at denne Rabat skulde gives ved samlet Indkøb af 20 enkelte Frimærker.

Til Fyldestgørelse af den i Anordningen af 1855 givne Bestemmelse om Anvendelse af Frimærker, henvendte Koloniernes Centralbestyrelse sig til Generalpostdirektør Greve Danne-skiold-Samsøe med Anmodning om, at de for Kolonierne fornødne Frimærker maatte blive tilvejebragte ved Generalpostdirektionens Foranstaltning, hvad man beredvillig gik ind paa, hvorefter de vestindiske 3 Cents Frimærker straks sattes i Arbejde. Frimærkerne udførtes i rød Farve efter samme Tegning som de danske

4 S. Mærker af Emissionen 1853 og vare fra først af kun autoriserede for Øernes lokale Korrespondance og for Korrespondancen mellem Øerne og Moderlandet. Dette Mærke repræsenterede for de dansk-vestindiske Øer den eneste Frimærkeværdi indtil 1872.

Den i Danmark under 7de Januar 1871 emanerede Lov om Postvæsenet bemyndigede ved sin § 14 Administrationen til at udstede Frigørelsesmidler til saadanne Værdier, som den maatte finde hensigtsmæssige, hvorhos det ved § 29 bl. a. blev fastsat, at Lovens Regler skulde være gældende ogsaa for Postforsendelser, der befordredes mellem Danmark og de dansk-vestindiske Øer og Island, med mindre særlige Bestemmelser for saadan Postbefordring fastsattes af Regeringen. I Henhold til denne Lovparagraf besluttede Finansministeriet efter Indstilling fra Guvernementet for de vestindiske Øer i August 1872 at lade forfærdige ny Frimærker à 4 Cents, hvortil der i længere Tid havde været Trang, og opfordrede Generaldirektoratet for Postvæsenet til at foretage det fornødne til Mærkernes Fabrikation. 4 Cents Frimærket tryktes i blaa Farve med samme Tegning som det gamle 3 Cents Mærke, men blev først færdigt i Begyndelsen af 1873, fordi saavel Gravøren som Trykkeriet i 1872 var stærkt engageret med de ny islandske Frimærker. Anvendelsen af disse 4 Cents Mærker blev kun meget kortvarig. Grunden hertil var den, at Fabrikationen af de vestindiske Frimærker vanskeliggjordes derved, at disse havde bibeholdt den oprindelige kvadratiske Form og saaledes afveg i Størrelse fra de gældende danske Postfrimærker, hvilket særlig var til Gæne ved Tilvejebringelsen af det med Vandmærke forsynede Papir og ved Perforeringen. Paa Generalpostdirektoratets Henstilling besluttedes det derfor i Maj 1873 at forandre Typen for de dansk-vestindiske Frimærker saaledes, at disse i Form og Udseende kom til at ligne de gældende danske tofarvede Frimærker. Sam-

tidig med Trykningen af Frimærker til to ny Værdier af 1 Cent og 14 Cents blev der da forfærdiget et nyt Oplag af 3 og 4 Cents Mærker, der i September 1873 af Generaldirektoratet fremsendtes til Koloniernes Centralbestyrelse, hvorefter det der beroende Oplag af de gamle 3 og 4 Cents Frimærker blev overgivet Frimærkekontrollen til Tilintetgørelse.

De forskellige Takster over for Udlandet medførte i de nærmest følgende Aar enkelte Forøgelser af Frimærkeværdierne, nemlig med 7 Cents (1874*), 5 og 10 Cents (1876), 12 Cents (1877) og 50 Cents (1879**). 12 Cents Frimærket blev indført til Anvendelse ved Korrespondancen med Udlandet efter de dansk-vestindiske Øers Indtrædelse i Verdenspostforeningen 1877. Samtidig blev 14 Cents Frimærket inddraget, og hele Oplaget af dette Mærke (750 Ark, beroende i Koloniernes Centralbestyrelse og 151,58 Ark, beroende ved de vestindiske Postkontorer) blev overgivet Frimærkekontrollen til Tilintetgørelse. Paa direkte Opfordring af Verdenspostforeningens internationale Bureau i Bern blev endelig i 1899, de i 1873 resp. 1876 indførte 1 Cent og 5 Cents Frimærker forandrede, for at imødekomme Verdenspostkonventionens Krav om bestemte Farver for de til Værdierne 5 og 25 Centimer svarende Frimærker, hvorved den i Danmark 1882 indførte Type for 5 og 20 Øres Frimærker bragtes til Anvendelse.

I vore vestindiske Besiddelser anvendes ligesom i Moderlandet Konvolutter med paatrykt Frimærke samt Brevkort jævnsides med egentlige Frimærker, hvorimod Omslag til Tryksags-

*) 7 Cents Frimærket udsendes ikke mere, men er dog endnu gældende Frankeringsmiddel.

**) 7 Cents og 50 Cents Mærkerne have provisorisk, efter at være overstemplede henholdsvis med Angivelserne 1 Cent og 10 Cents, været benyttede for disse Værdier, naar Oplagene af de paagældende Frimærker have været opbrugte, forinden ny Forsyning var modtagen.

forsendelser og Korrespondancekort ikke kendes. Konvolutter og Brevkort indførtes samtidig i Aaret 1877, nemlig Konvolutter til paalydende Værdi 3 Cents og enkelte Brevkort til Værdi 6 Cents. 1878 indførtes Konvolutter à 2 Cents, beregnede paa Tryksager etc., hvorfor Overfaldet ikke var forsynet med Gummi. 1879 bragtes 2 Cents og 3 Cents enkelte Brevkort i Cirkulation og 4 Aar efter endelig 2 og 3 Cents dobbelte Brevkort. Alle disse Frigørelsesmidler ere endnu gældende.

For de dansk-vestindiske Øers Vedkommende foreligger der ligesaa lidt som for Island nogen Opgørelse over Forbruget af Frigørelsesmidler. Der er fra Frimærkesystemets Indførelse indtil ultimo 1900 i alt fabrikeret 77.710 Ark vestindiske Frimærker, 253.200 Stkr. Frimærkekonvolutter og 120.000 Stkr. Brevkort.

FRIMÆRKERNES ANNULERING

ANNULERINGEN af de til Frigørelse af Postforsendelser anvendte Frimærker fandt fra første Færd her i Danmark Sted, paa lignende Maade som overalt i Udlandet, ved Hjælp af særlige Haandstempler*).

I December Maaned 1850 havde Hofgravør Ferslew foreslaaet Generalpostdirektionen Anvendelsen af selvfarvende Valsestempler til Frimærkernes »Tilintetgørelse«, idet han betragtede disse som mere hensigtsmæssige end Haandstemplerne. Dette Forslag anbefalede han paa ny i Februar Maaned 1851 under særlig Henvisning til, at de ved Provinsposthusene hidtil anvendte Stempler vare »for svage til at udholde saa forcerende Arbejde«, da de vare »udført af et blødt Metal, nemlig Skriftstøbermasse«. De Haandstempler, der her var Tale om, var de saakaldte »Stedsstempler« (eller »Dagstempler«, som de nu til Dags kaldes). Oprindelig vare kun de større Postkontorer forsynede med disse Stedsstempler, men fra 1845 bestemtes det, at ethvert ufrankeret Brev fra Danmark og Hertugdømmerne til Udlandet skulde gøres kendeligt ved Paatrykning af Stedsstemplet.

*) Hosstaaende Tavle illustrerer Brudstykker af Breve fra Tiden omkring Frimærkets Indførelse i Danmark 1. Brev afsendt fra København ^{18/7} 1847. — 2. Brev med Stempler fra 1851. — 3. Brev med Ringstempel og Stedsstempel. — 4. Brev med Nummerstempel (Tallet 1 betegner København som Afsendelsessted). — 5. Brev afsendt fra Hamborg (Tallet 2 i Nummerstemplet og Inskriptionen i Stedsstemplet betegner »Königliche Dänische Oberpostamt« som Afsendelsessted).

Afstempler paa Breve fra Tiden omkring Frimærkets Indførelse

(se Side 78)

Ferslews Forslag til Annuleringsstempler. 1850

Gravering, at skrive Stednavnet paa Brevene. Fra 1ste April 1851 blev det endelig gjort til Pligt for Postkontorerne at forsyne alle Forsendelser med Brevposten med Afgangsstempel, og samtidig ophævedes den gamle Bestemmelse om, at alle Breve skulde paaskrives Løbenumre.

De Valsestempler, Ferslew foreslog at indføre til Frimærkernes Annulering, skulde tillige figurere som »Stedsstempler«. Man frygtede imidlertid for, at denne Metode for Brevenes og Frimærkernes Afstempling skulde resultere i, at Stemplets Inskription kom til at fremtræde paa en mindre tydelig Maade og ofte maaske blev ganske ulæseligt, og med den i Udlandet anvendte Fremgangsmaade for Øje, besluttede Generalpostdirektøren derfor at forsyne Postkontorerne med særlige Annuleringsstempler. Disse Stempler, der udsendtes til samtlige Postkontorer sidst i Marts Maaned 1851 udviste 4 koncentriske Ringe med et Punkt i Midten. Instruksen om Frimærkernes Annulering gik ud paa følgende: »Ethvert paa Forsendelsen hæftet Frimærke — hvad enten det ifølge Forsendelsens Beskaffenhed har Gyldighed eller ikke — skal strax ved dens Indlevering annulleres ved kjendeligt at paatrykkes det Stempel, som Contoiret herfra (d. fra Generalpostdirektionen) i dette Øjemed vil modtage. Postcontoiret paa Bestemmellesstedet har nøie at paase, at dette er iagttaget, og i modsat Fald at afhjælpe Manglen forinden Udleveringen. Forsaavidt dette Stempel af nogen

Ringstempel. 1851

Grund maatte blive ubrugeligt, kan midlertidigen det sædvanlige Brevstempel paatrykkes Frimærkerne (dog uden at denne Udslettelse af Frimærket nogensinde kan træde istedetfor Brevstemplets Paatrykning til Oplysning om Stationen, hvorfra, og Tiden, paa hvilken Brevet er afgaaet med Posten).

— Stemplet paatrykkes saaledes, at en Del deraf falder paa Papiret, saa at Aftrykket kan ses, omend Frimærket underveis maatte glide af.

Den Sværte, der anvendtes til Frimærkernes Annulering, overlodes det til Postkontorerne selv at anskaffe, men Resultatet heraf blev, at Annuleringen ofte var ufyldestgørende. Herom skete der Indberetning til Generalpostdirektionen, og allerede i April Maaned 1851 paalagdes det derfor Postkontorerne at annullere Frimærkerne ved »indtil videre med Omhyggelighed at gennemstryge Frimærkerne med Blæk og Pen«, saaledes at Blækstregen var synlig paa Brevet uden for Mærket. Denne Bestemmelse ophævedes dog faa Dage efter, idet der blev leveret Postkontorerne særlig sort Sværte til Brug ved Stemplingen.

1852 indførtes ny Annuleringsstempler, forsynede med Numre, og for at gøre det muligt for Postkontorerne at kontrollere hverandre med Hensyn til Frimærkernes forsvarlige Afstempling, bleve samtlige Kontorer i Januar 1854 forsynede med »en Fortegnelse over det Numer, hvormed ethvert Postcontours Annuleringsstempel er forsynet«. Disse Nummerstempler vedblev at være i Brug indtil Aaret 1884.

Som ovenfor omtalt vare alle Postkontorer forsynede med et særligt »Stedsstempel« eller Dagstempel, hvormed alle Breve skulde stemples før Afgangen. Disse Stempler, der vare cirkelrunde, udviste Stedets Navn samt Datum og for en Del Postkontors Vedkommende tillige Aarstal eller Timeangivelse. Ved Københavns Fodpost anvendtes et Stempel, bestaaende af en

Nummerstempel
(Fredericia)

Kombineret
Annulerings-
og Dagstempel

lang, liggende Oval, i hvilken Timetal, Datum og Aarstal var anbragt mellem et F og et P; dette Stempel var blevet indført 1849 ved Fodpostens Overgang til Postvæsenet og afløste de Stempler, F. P. i ottekantet eller cirkelrund Ramme, der hidtil vare benyttede*). Alle Breve skulde saaledes stemples 2 Gange paa Afsendelsesposthuset, nemlig først med Annuleringsstempellet og derefter med Stedsstempellet. Dette lod sig i de første Aar efter Frimærkesystemets Indførelse meget vel udføre, thi for det første var Antallet

af Breve den Gang, selv for de store Postkontorers Vedkommende, ikke særlig overvældende, og dernæst afsluttedes Postindleveringen lang Tid før Postens Afgang; der blev saaledes ikke paa noget Postkontor solgt Frimærker de sidste to Timer før enhver Posts bestemte Afgangstid. Efterhaanden som Publikums Krav til Postvæsenet tiltog, og Brevantallet forøgedes, viste inidlertid den dobbelte Afstempling sig mere og mere som en Ulempe ved Posternes Ekspedition, og for saa vidt muligt at raade Bod herpaa, blev derfor en Del af de større Postkontorer forsynede med kombi-

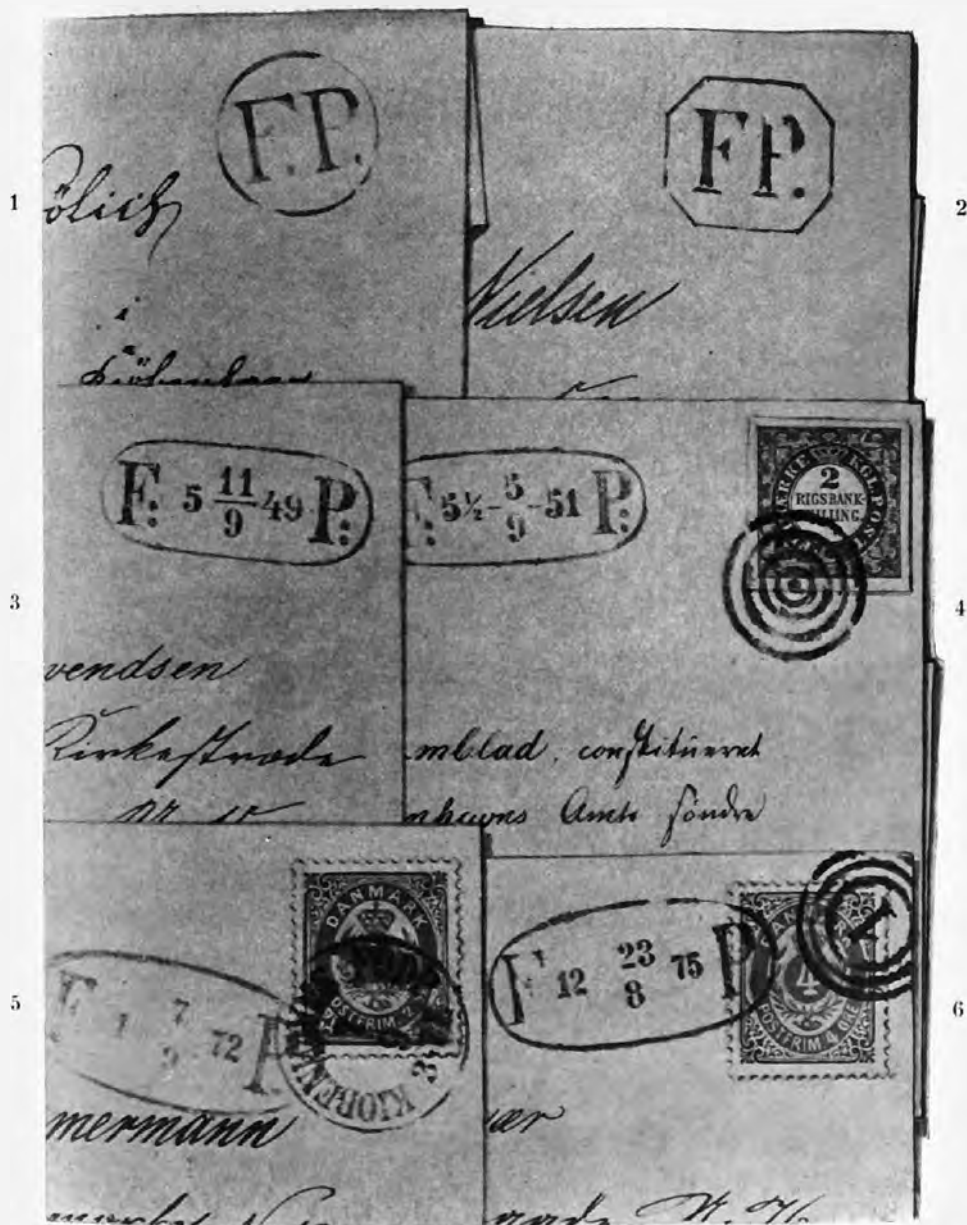
Dagstempel

rede Annulerings- og Dagstempler, der paa en Maade kom til at danne Overgangen til Frimærkernes Annulering med selve Dagstempellet.

Aarsagen til, at man stadig veg tilbage for at anvende Dagstempellet til Annuleringen var fremdeles den, at man frygtede for at Stempelafstrykkene paa den Maade skulde blive ulæselige.

*) Hosstaaende Tavle illustrerer Brudstykker af Breve før og efter Frimærkets Indførelse. 1. Brev fra Tiden omkring 1830. — 2. Brev fra $20/10$ 1846. — 3. Brev fra $11/9$ 1849. — 4. Brev fra $5/9$ 1851. — 5. Brev fra $7/9$ 1872. — 6. Fodpoststempel paa Brev med det kurserende 4 Øres Frimærke.

Alstempleringer paa Fodpostbreve før og efter Frimærkets Indførelse

(se Side 82)

Dagstempel

Denne Frygt var heller ikke ganske ugrundet, thi den Sværte, der leveredes Posthusene, tilfredsstillede langt fra de Fordringer, der burde stilles til den. Fra 1855 saa man sig saaledes nødsaget til, »da de tidligere Frimærker ikke have vist sig modtagelige for Annullationssværtens« at lade Frimærkerne fremstille i en noget lysere Farve og »Frimærkernes Uimodtagelighed« havde flere Gange bevæget forskellige Postkontorer til at anvende blaa Sværte, hvad der dog blev strængt forbudt, da denne Sværte med Lethed lod sig fjerne.

I Begyndelsen af 1880'erne vare Posthusene imidlertid blevne forsynede med en fortrinlig amerikansk Stempelsværte, der snart beviste, at Stempelaftrykkenes Tydelighed i Hovedsagen var afhængig af Stempelsværtens Kvalitet, og efter at der i længere Tid var blevet anstillet Forsøg ved de københavnske Postkontorer og nogle af de største Provinskontorer, blev der den 8de April 1884 givet Ordre til, at Frimærkerne paa samtlige Arter af Postforsendelser, der indleveres ved de danske Posthuse, fremtidig skulle annulleres ved

Stempel fra et
Brevsamlingsted

Hjælp af Dagstemplerne, en Foranstaltning, der paa det daværende Tidspunkt allerede var gennemført de allerfleste Steder i Udlandet, og som for Posthusene har medført en følelig Lettelse ved den nu til Dags i Reglen meget forcerede Ekspedition, der fremkaldes ved, at de afgaaende Poster nu, i Modsætning til, hvad der fandt Sted i ældre Tid, altid afsluttes i yderste Øjeblik.

KRONOLOGISK FORTEGNELSE

SAMTLIGE I DANMARK, ISLAND
OG DE DANSK VESTINDISKE ØER
UDSENDTE FRIGØRELSESMIDLER
I TIDSRUMMET FRA 1851 TIL 1900

DE FØR DE KÜRSERENDE FRIGØRELSESMIDLER
ANGIVNE OPLAG GÆLDE FØR TIDSRUMMET FRA FRIMÆRKERNES
FØRSTE UDSENDELSE TIL ULTIMO DECEMBER 1900

1851

4 Rigsbankskilling

brun

Udsendt i Kongeriget fra 21. Marts 1851 til November 1853
— i Hertugdømmet Slesvig fra 1. Maj 1851 og i Hertugdøm-
merne Holsten og Lauenborg fra 1. Juli 1853 — i et samlet

Antal af

117.886 ARK à 100 Frimærker

1851

2 Rigsbankskilling

blaa

Udsendt fra 29. April 1851 til Maj 1853:

4.793 ARK

1853
4 SKILLING
brun
Udsendt fra Novbr. 1853
til Juli 1857:
194.059 ARK

1857
4 SKILLING
brun
Udsendt fra August 1857
til Marts 1863:
505.967 ARK

1854
2 SKILLING
blå
Udsendt fra Maj 1854
til September 1865:
79.684 ARK

1857
8 SKILLING
grøn
Udsendt fra August 1857
til Marts 1868:
7.771 ARK

1857
8 SKILLING
grøn
Udsendt fra Juli 1857
til September 1868:
13.366 ARK

1863
4 SKILLING
brun, gennemstukket
Udsendt fra Marts 1863
til Maj 1864:
120.603 ARK

1857
16 SKILLING
lilla
Udsendt fra Juli 1857
til Juni 1863:
5.651 ARK

1863
16 SKILLING
lilla, gennemstukket
Udsendt fra Juni 1863
til August 1864:
1.000 ARK

1864
4 SKILLING
 rød, takket
 Udsendt fra Maj 1864
 til Oktober 1870:
 477.428 ARK

1868
8 SKILLING
 bronzefarvet, takket
 Udsendt fra Marts 1868
 til April 1871:
 20.050 ARK

1864
16 SKILLING
 graa, takket
 Udsendt fra August 1864
 til April 1871:
 16.000 ARK

1870
48 SKILLING
 violet med brun Bort
 takket
 Udsendt fra Maj 1870
 til December 1874:
 4.020 ARK

1865
2 SKILLING
 blaa, takket
 Udsendt fra Septbr. 1865
 til Januar 1871:
 75.336 ARK

1870
4 SKILLING
 blaa med graa Bort
 takket
 Udsendt fra Oktbr. 1870
 til December 1874:
 549.592 ARK

1865
3 SKILLING
 lilla, takket
 Udsendt fra Oktbr. 1865
 til Januar 1871:
 30.197 ARK

1871
2 SKILLING
 blaa med graa Bort
 takket
 Udsendt fra Januari 1871
 til December 1874:
 231.673 ARK

1871
3 SKILLING
violet med graa Bort
takket
Udsendt fra Januar 1871
til December 1874 :
45.342 ARK

1871
4 Sk. Tjfr.
rød, takket
Udsendt fra April 1871
til December 1874 :
23.779 ARK

1871
8 SKILLING
brun med graa Bort
takket
Udsendt fra April 1871
til December 1874 :
38.586 ARK

1871
16 Sk. Tjfr.
grøn, takket
Udsendt fra April 1871
til December 1874 :
3.096 ARK

1871
16 SKILLING
grøn med graa Bort
takket
Udsendt fra April 1871
til December 1874 :
19.898 ARK

1874
3 ØRE
graa med blaa Bort
takket
Udsendt
siden December 1874 :
114.058 ARK

1871
2 Sk. Tjfr.
blaa, takket
Udsendt fra April 1871
til December 1874 :
9.022 ARK

1874
4 ØRE
blaa med graa Bort
takket
Udsendt
siden December 1874 :
6.178.578 ARK

1874
8 ØRE
rød med graa Bort
takket
Udsendt
siden December 1874:
6.347.219 ARK

1874
50 ØRE
violet med brun Bort
takket
Udsendt
siden December 1874:
28.315 ARK

1874
12 ØRE
violet med graa Bort
takket
Udsendt
siden December 1874:
291.284 ARK

1874
3 Øre Tjfrm.
violet, takket
Udsendt
siden December 1874:
3.191 ARK

1874
16 ØRE
brun med graa Bort
takket
Udsendt
siden December 1874:
249.121 ARK

1874
4 Øre Tjfrm.
blaa, takket
Udsendt
siden December 1874:
38.881 ARK

1874
25 ØRE
grøn med graa Bort
takket
Udsendt
siden December 1874:
23.014 ARK

1874
8 Øre Tjfrm.
rød, takket
Udsendt
siden December 1874:
61.956 ARK

1874
32 Øre Tjfirm.
grøn, takket
Udsendt
siden December 1874:
7.054 ARK

1882
5 ØRE
grøn, takket
Udsendt
siden Juni 1882:
348.113 ARK

1875
20 ØRE
grøn med rød Bort
takket
Udsendt fra August 1875
til Juni 1882:
100.518 ARK

1882
20 ØRE
blå, takket
Udsendt
siden Juni 1882:
453.485 ARK

1877
100 ØRE
gul med grøn Bort
takket
Udsendt
siden Oktober 1877:
14.778 ARK

1885
10 ØRE
rød, takket
Udsendt
siden Marts 1885:
580.424 ARK

1879
5 ØRE
violethblaa m. rød Bort
takket
Udsendt fra Marts 1879
til Juni 1882:
23.105 ARK

1873
2 SKILLING
blaa, takket
Udsendt fra Januar 1873
til Juli 1876:
400 ARK

1873
4 Sk. Tjfrn.
grøn, takket
Udsendt fra Januar 1873
til Juli 1876:
500 ARK

1873
4 SKILLING
rød, takket
Udsendt fra Januar 1873
til Juli 1876:
1000 ARK

1873
8 Sk. Tjfrn.
lilla, takket
Udsendt fra Januar 1873
til Juli 1876:
300 ARK

1873
8 SKILLING
brun, takket
Udsendt fra Januar 1873
til Juli 1876:
400 ARK

1873
3 SKILLING
graa, takket
Udsendt fra Marts 1873
til Juli 1876:
250 ARK

1873
16 SKILLING
gul, takket
Udsendt fra Januar 1873
til Juli 1876:
400 ARK

1876
5 AUR
blaa, takket
Udsendt fra Juli 1876
til Juli 1882:
900 ARK

1876
6 AUR
grøn, takket
Udsendt
siden Juli 1876:
8.300 ARK

1876
40 AUR
grøn, takket
Udsendt fra Juli 1876
til Juli 1882:
400 ARK

1876
10 AUR
rød, takket
Udsendt
siden Juli 1876:
19.000 ARK

1876
10 Aur Tjfrm.
blau, takket
Udsendt
siden Juli 1876:
5.000 ARK

1876
16 AUR
brun, takket
Udsendt
siden Juli 1876:
3.100 ARK

1876
16 Aur Tjfrm.
rød, takket
Udsendt
siden Juli 1876:
900 ARK

1876
20 AUR
violet, takket
Udsendt fra Juli 1876
til Juli 1882:
900 ARK

1876
20 Aur Tjfrm.
grøn, takket
Udsendt
siden Juli 1876:
2.900 ARK

1878
5 Aur Tjfrim.
brun, takket
Udsendt
siden Juli 1878:
9.300 ARK

1882
40 AUR
lilla, takket
Udsendt
siden Juli 1882:
3.500 ARK

1882
3 AUR
gul, takket
Udsendt
siden Juli 1882:
9.100 ARK

1882
3 Aur Tjfrim.
lilla, takket
Udsendt
siden Juli 1882:
3.000 ARK

1882
5 AUR
grøn, takket
Udsendt
siden Juli 1882:
9.100 ARK

1892
50 AUR
rød med blaa Bort
takket
Udsendt
siden Oktober 1892:
1.550 ARK

1882
20 AUR
blaa, takket
Udsendt
siden Juli 1882:
8.100 ARK

1892
100 AUR
violet med brun Bort
takket
Udsendt
siden Oktober 1892:
550 ARK

1895
50 Aur Tjfrm.

lilla, takket
Udsendt
siden April 1895 :
1.050 ARK

1899
5 AUR

grøn, takket
Paatrykt
Prir

1899
4 AUR
graa med rød Bort
takket
Udsendt
siden December 1899 :
2.000 ARK

1900
25 AUR
blaa med brun Bort
takket
Udsendt
siden December 1900 :
2.000 ARK

1900
4 Aur Tjfrm.
graa, takket
Udsendt
siden December 1900 :
2.000 ARK

1855
3 CENTS
rød
Udsendt fra Novb. 1855
til Januar 1872:
5.000 ARK

1873
3 CENTS
rød med blaa Bort
takket
Udsendt
siden September 1873:
14.000 ARK

1872
3 CENTS
rød, takket
Udsendt fra Januar 1852
til September 1873:
2.500 ARK

1873
4 CENTS
blaa med brun Bort
takket
Udsendt
siden September 1873:
3.500 ARK

1873
4 CENTS
blaa, takket
Udsendt fra Januar 1873
til September 1873:
2.500 ARK

1873
14 CENTS
grøn med lilja Bort
takket
Udsendt fra Septb. 1873
til September 1877:
1.000 ARK

1873
1 CENT
violet med grøn Bort
takket
Udsendt
siden September 1873:
10.000 ARK

1874
7 CENTS
gul med lilja Bort
takket
Udsendt
siden Juni 1874:
3.500 ARK

1876
5 CENTS
 grøn med grøn Bort
 takket
 Udsendt
 siden September 1876:
 11.000 ARK

1887
7 CENTS
 gul med lilla Bort
 takket
 Paatrykt
 1 CENT

1876
10 CENTS
 brun med blåa Bort
 takket
 Udsendt
 siden September 1876:
 14.000 ARK

1895
50 CENTS
 violet, takket
 Paatrykt
 10
 CENTS
 1895

1876
12 CENTS
 grøn med lilla Bort
 takket
 Udsendt
 siden September 1876:
 3.010 ARK

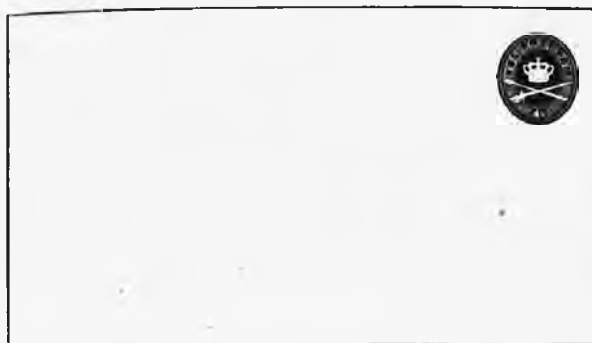
1900
1 CENTS
 grøn, takket
 Udsendt
 siden Februar 1900:
 1.100 ARK

1879
50 CENTS
 violet, takket
 Udsendt
 siden Juli 1879:
 1.500 ARK

1900
5 CENTS
 blåa, takket
 Udsendt
 siden Februar 1900:
 1.100 ARK

Konvolut. 1865

DANMARK

Konvolutter

1865

1. 2 s(killing) blaa
2. 4 s(kiling) rød

1869

3. 2 (Skilling) blaa
4. 4 (Skilling) rød

1875

5. 4 (Øre) blaa
6. 8 (Øre) rød

Fra 1865 til 1900

i alt udsendt:

13.739.870 Stk.

Brevkort

1871

1. 2 Sk(illing) blaa
2. 4 Sk(illing) rød

1875

3. 4 Øre blaa
4. 6 Øre brun
5. 8 Øre rød
6. 10 Øre grøn

1882

7. 10 Øre rød

1883

8. 4 + 4 Øre blaa
9. 6 + 6 Øre brun
10. 8 + 8 Øre rød
11. 10 + 10 Øre rød

Brevkort. 1871

Dobbelt Brevkort. 1882

Brevkort. 1885

Tjeneste-Brevkort. 1871

Tjeneste-Brevkort. 1888

DANMARK

Brevkort

1885

- 12. 5 Øre grøn
- 13. 5 + 5 Øre grøn

1888

- 14. 3 Øre graa
- 15. 3 + 3 Øre graa
- 16. 5 Øre grøn
- 17. 5 + 5 Øre grøn

Fra 1871 til 1900

i alt udsendt:

66.832.475 Stk.

Tjenestebrevkort

1871

- 1. 2 Sk(illing) blaa
- 2. 4 Sk(illing) rød

1875

- 3. 4 Øre blaa
- 4. 8 Øre rød

1888

- 5. 3 Øre graa
- 6. 5 Øre grøn

Fra 1871 til 1900

i alt udsendt:

371.675 Stk.

Tryksagsomslag. 1875

DANMARK

Tryksagsomslag

1872

1. 2 Sk(illing) blaa

1875

2. 4 Øre blaa

1882

3. 5 Øre grøn

Fra 1872 til 1900

i alt udsendt:

9.433.479 Stk.

Korrespondance-Kort

1888

1. 4 Øre blaa

2. 8 Øre rød

Fra 1888 til 1900

i alt udsendt:

21.093.400 Stk.

Korrespondance-Kort. 1888

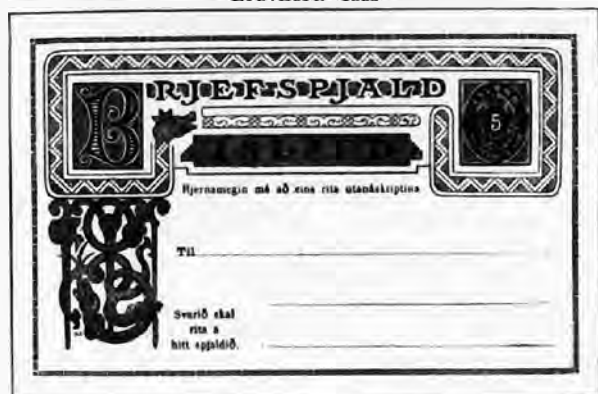

Korrespondance-Kort. 1889

Brevkort. 1883

Dobbelt Brevkort. 1889

Konvolut. 1879

ISLAND

Brevkort

1879 til 1892

1. 5 Aur blaa, graa Tegning
2. 8 Aur lilla, graa Tegning
3. 10 Aur rød
4. 5 + 5 Aur blaa, graa Tegn.
5. 8 + 8 Aur lilla
6. 10 + 10 Aur rød

Fra 1879 til 1900

i alt udsendt: 76.985 Stk.

DE VESTIND. ØER

Konvolutter

1877

1. 3 Cents rød

1878

2. 2 Cents blaa

Fra 1877 til 1900

i alt udsendt: 253.200 Stk.

Brevkort

1877

1. 6 Cents violet

1879

2. 2 Cents blaa

3. 3 Cents rød

1883

4. 2 + 2 Cents blaa

5. 3 + 3 Cents rød

Fra 1879 til 1900

i alt udsendt: 120.000 Stk.

STEMPLER OG GRAVERINGER

der ikke ere naaede til Udgivelse

1. 1850. FIRE SKILL. Skaaret i en Kobberplade af Hofgravør M. W. Ferslew. Pladen, der er 60×41 Mm., er sat paa en Fod af Mahogni og opbevares i Generaldirektoratet. Prøvetryk er taget i rød Farve og paatrykt en Undergrund af vandrette blaa Linier, saaledes som ovenstaaende Tryk af Originalpladen.

2. 4 S. Radering, udført af Erling Eckersberg. Trykt i brun Farve. Ovenstaaende Mærke er gengivet efter et Prøvetryk i Statssamlingen.

3. 1851. Paabegyndt 2 RIGSBANKSKILLING. Skaaret i Messing af Hofgravør Ferslew. Pladens Størrelse er 42×65 Mm. Pladen opbevares i Generaldirektoratet. Ovenstaaende Aftryk er taget af Originalpladen.

4—5. 1852. Forslag til 4 R B S og 8 R B S. Indsendte af Hofgravør Ferslews Enke. Graveringer i litografisk Sten, mangfoldiggjorte ved Overtryk (12 Stk. af hvert Mærke). Ovenstaaende Aftryk ere reproducerede efter Trykkene i Stats-samlingen.

6. 1852. 4 R B S. Skaaret i Staal af Alfred Buntzen. Af dette Originalstempel er udført to Plader, hver med 100 Stempler. Stemplet og Pladerne opbevares i Generaldirektoratet. Ovenstaaende Mærke er trykt af det originale Staalstempel.

7. FIRE R. B. S. Fældning af 4 R B S. KGL POST FRM 4 R B S er ændret til KONGELIGT POST FRIMÆRKE FIRE R. B. S.; men iøvrigt er Graveringen ganske uforandret. Stemplet er bl. a. kendeligt ved, at Bindelinien efter Ordet POST mangler. Ved en Fejltagelse er denne Cliché benyttet til Nytryk af »FIRE R. B. S.« Stemplerne opbevares i Generaldirektoratet. Ovenstaaende er et Aftryk af et af dem.

8. 1853. 4 S. Paa en i Generaldirektoratet opbevaret Plade med 100 Stempler er den punkterede Grund fjernet paa de underste 50 Stempler. Forandringen er udført for at kunne foretage Forsøg med ny Undergrund. Pladen opbevares i Generaldirektoratets Stempelsamling. Ovenstaaende Aftryk er givet efter et Tryk af fire Stempler paa Pladens Midte.

I

II

III

IV

V

VI

VII

9—15. 1869. Forskellige Stempler til 48 Sk. Graveret af Ph. Batz. Af disse Stempler er taget Prøvetryk i mange forskellige Farver. Af Stemplerne I—V ere Prøvetrykkene énfarvede, af Stemplerne VI og VII tofarvede, idet der uden om det ovale Stempel er trykt en Ramme i en anden Farve, saaledes som paa de kurserende Frimærker. Ovenstaaende Aftryk af Stemplerne I—IV ere tagne af Clichéer, der ere udførte efter Prøvetrykkene i Statssamlingen; Aftrykkene V—VII ere tagne af de originale Messingstempler, der opbevares i Generaldirektoratet.

16. 1869. Tjenestefrimærke. Graveret i Messing af Ph. Batz. Af dette Stempel er taget Prøvetryk i forskellige Farver. Ovenstaaende Aftryk er taget af Originalstemplet, der opbevares i Generaldirektoratet.

17—19. 1882. 5 Øre. Pantograferede af L. Lauter (Thieles Bogtrykkeri). Ovenstaaende Aftryk ere tagne af Originalstemplerne.

20. 1882. 5 Øre. Skaaret i Messing af Ph. Batz. Prøvetryk i Relief (d. v. s. alt det hvide i Mærket ophøjet) er taget i forskellige Farver. Ovenstaaende Aftryk er gengivet efter et Aftryk i Statssamlingen.

FABRIKATION OG KONTROL

DET fra Aar til Aar stærkt stigende Forbrug af Frimærker har, som naturligt er, i vore Dage medført Fordringen om en Masseproduktion, der ikke paa noget Punkt taaler Sammenligning med, hvad der paa Fabrikationens Omraade var tidssvarende i Frimærkeinstitutionens første Tider, og dog er Hovedprincippet, Fundamentet for Mærkernes Tilblivelse uforandret det samme nu som før.

Det er tidligere omtalt, hvorledes der i 1850 fra Generalpostdirektionens Side blev arbejdet hen til at faa Frimærkefabrikationen sat i Scene paa en Maade, der kunde afgive en fuldt betryggende Garanti for de reelle Værdier, Frimærkerne nødvendigvis maatte komme til at repræsentere. Da der den Gang saa lidt som nu her i Landet eksisterede noget Statstrykkeri, havde man ønsket, at Nationalbanken skulde paatage sig Frimærkernes Fabrikation, og det var derfor naturligt, da dette ikke kunde ske, og man saaledes udelukkende var henvist til privat Industri, at Generalpostdirektionen tog de bedste tekniske Kræfter i Beslag til det forestaaende betydningsfulde Arbejde.

Den, hvem Hovedopgaven med Frimærkernes Tilvejebringelse blev overdragen, var, som tidligere bemærket, daværende Hofgravør M. W. Ferslew, Fader til Etatsraad

Blyantsrids paa det ene af
Ferslews Udkast fra 1850

MARTINIUS WILLIAM FERSLEW

15. Juni 1801 • 21. April 1852

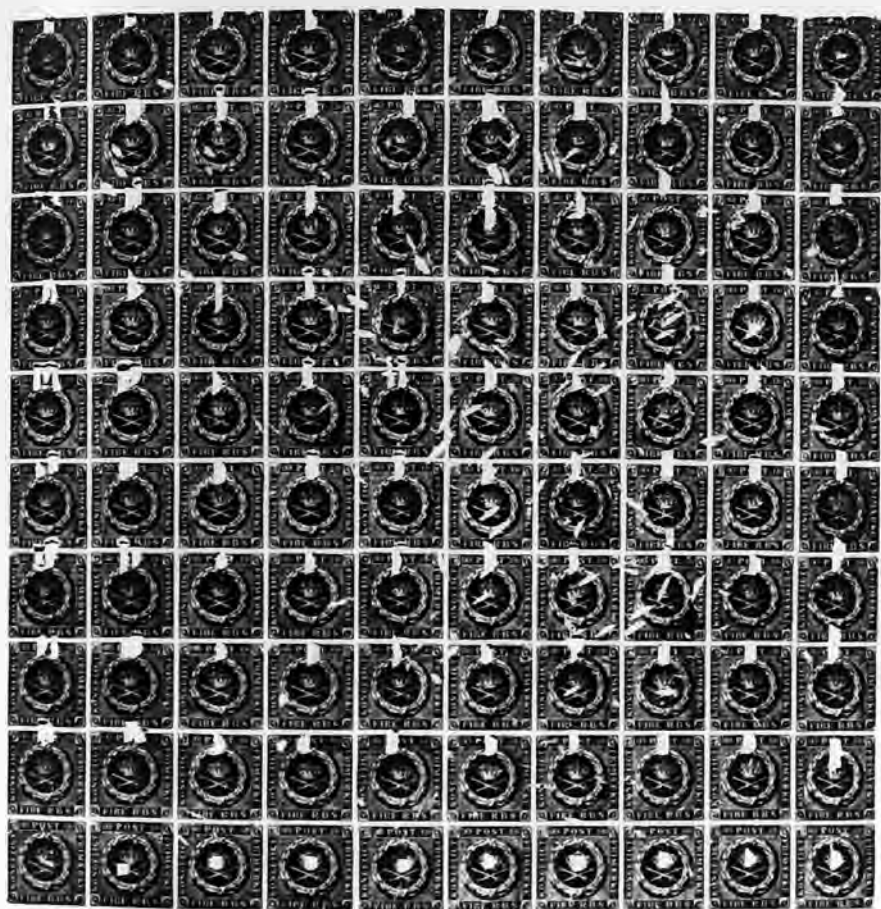
J. C. Ferslew. Ferslew, der som sit Mestestykke havde udført 20 Rigsdalersedlen, var vel nok Datidens betydeligste Gravør.

I 1850 tegnede Ferslew de Side 34 afbildede Udkast, der, som alt meddelt, ikke blev approberede; men paa Bagsiden af den ene af Tegningerne er der, mulig af Generalpostdirektøren selv, med Blyant gjort et løst Rids, der i al sin Tarvelighed dog er et Udkast til vore ældste Frimærker.

I Følge Ordre skar Ferslew et Mærke, Fire Skill., i en Kohberplade (se Aftrykket Side 119) og fra omtrent samme Tid stammer ogsaa en lille af Erling Eckersberg udført Radering, 4 S., af hvilken der endnu eksisterer nogle faa Tryk. Da Frimærkets Tekst, Kongeligt Post-Frimærke Fire R. B. S., blev endelig fastslaaet, graverede Ferslew det Staalstempel, der blev benyttet til Fabrikationen*). Hans Gravørmærke, et F, findes anbragt i Krandsen udfor M; men er saa godt som usynligt paa Aftrykkene. Over dette Stempel prægedes Kontramatricer i Bly,

*) Dette Originalstempel findes ikke opbevaret i Generaldirektoratets Stempelsamling. Sandsynligvis er det af Forsigtighedshensyn ødelagt, da de

Den kasserede Trykplade til Fire R. B. S.

Det 6te Stempel i 2den Række fra neden er restaureret til Brug for dette Værk (Side 87)

i hvilke der ad galvanisk Vej ved Kobberudfældninger fremstilledes 100 Stempler, der bleve anbragte paa et Messingfunda-

ny 4 S. Mærker et Par Aar efter bleve udførte, hvilket staar i god Samklang med, at alle Trykplader til »Fire R. B. S.« forefindes ubrugeliggjorte til al fremtidig Trykning.

Tryk af
Moderstempet

ment og dannede den egentlige Trykplade. Til den Undergrund, der findes paa vore første Frimærker, udførte Ferslew i Nationalbanken en guilloyeret Staalplade, ligesom han ogsaa udførte de Kroner og Bogstaver m. m., der af Generaldirektoratet blev leveret Drewsen & Sønner til Brug for Vandmærke-trykket i Frimærkepapiret. Trykpladen til 2 Rigs-

bankskillings blev — sandsynligvis paa Grund af den korte Tid der kunde anvendes til Arbejdets Udførelse — tilvejebragt paa en noget anden Maade. Efter en paabegyndt Graveri i en Messingplade (se Afbildning Side 121) skar Ferslew et Originalstempel i Staal. Hans Gravørmærke, et F, findes anbragt midt i Posthornet under Værdiangivelsen, og en Klippelinie er skaaret udenom Mærket. Af dette Moderstempel blev udført 10 Matricer i Gips. Disse 10 Matricer bleve sammenstillede i 5 Rækker med to Matricer i hver Række og af denne Blok toges 10 Stereotypier i Skriftmetal (en Blanding af Bly, Tin og Antimon). De ti Stereotypier bleve loddede sammen og anbragte paa et Mahogni-Underlag.

Hertugen af York rettede under et Ophold i København — i September 1898 — nogle bestemte Spørgsmaal til Generalpostdirektoratet for at faa nøjagtig oplyst, hvorledes Trykpladen til 2 Rigsbankskillings var bleven til. Ved

Et af de 10 Stereotypier af Trykpladen
til 2 Rigsbankskillings

et Møde i »London Philatelic Society« — i November 1898 — lod Hertugen Besvarelsen af disse Spørgsmaal publicere, og borttryddede derved den Tvivl, der i lang Tid havde hersket om, hvorvidt der fandtes forskellige »Typer« af 2 Rigsbankskilling.

Tryk af
Moderstempet

Som det vil ses af det ovenfor anførte, findes kun eet Moderstempel, altsaa ogsaa kun een Type, og de smaa Afvigelser ere kun en Følge af den valgte Fremgangsmaade ved Stemplernes Mangfoldiggørelse. Hosstaaende Tegning er en Afbildning af de 10 Mærker, der ere stereotyperede samtidig. Paa hvert Frimærkeark have altsaa de samme Afvigelser gentaget sig ti Gange.

Der er i alt kun udført to Trykplader til 2 Rigsbankskilling og begge findes opbevarede i Frimærkekontrollen.

Efter Ferslews Død, i April 1852, blev Gravørarbejdet ved Frimærkefabrikationen overdraget den dygtige Gravør Alfred Buntzen. Hans Gravørmærke, et B, findes paa de første af ham graverede Stempler, 4 R B S (afbildet Side 121) og paa det originale Staalstempel til 4 S. 1853*), der er Moderstempel til Værdierne 2 S. 1854, 8 S. 1857 og 16 S. 1857.

Ved Moderstempel forstaas det af Gravøren udførte originale Staalstempel. Moderstempet kan være graveret med eller uden Værdiangivelse. Er Værdi ikke anbragt, graveres denne som Regel i en ad galvanisk Vej udført Fældning af Moderstempet, og der tages i dette Øjemed lige saa mange Fældninger af Moderstempet, som der ønskes forskellige Værdier. En Fældning af et Moderstempel, i hvilken der graveres Værdi, kaldes Originalstempel til denne Værdi. Da det vilde tage altfor megen

*) Buntzens Gravørmærke findes ligeledes paa det originale Staalstempel til de kvadratiske Mærker til »Dansk vestindiske Øer«.

To Stempler af Trykpladen til 8 S. 1857
(med Bølgelinier)

Tid at fælde 100 eller flere Stempler af Originalstempellet, fremskyndes Arbejdet paa følgende Maade. Af Originalstempellet tages et mindre Antal, f. Ekspl. 10, Fældninger, disse samles, og nu kan der fældes 10 Stempler paa en Gang. Derved behøves kun 9 ny Fældninger for at tilvejebringe 100 Stempler. Saa længe der opbevares et Originalstempel eller blot en eneste Fældning kan der deraf tilvejebringes et hvilket som helst Antal Stempler.

Paa Originalstempellet til 4 S. 57, der er Moderstempel til 8 S. 57 med Bølgelinier og paa alle efterfølgende danske Frimærker kan noget Gravørmærke ikke paavises.

Originalstemplerne til alle de kvadratiske Frimærker ere mangfoldiggjorte ganske paa samme Maade som Fire R. B. S. Paa 8 S. 57 med Bølgelinier er 8-Tallene graverede paa selve Trykpladen; som Følge deraf ere 8-Tallene forskellige og staa i forskellige Afstande fra S.

Gravør Buntzen afløstes af Gravør Philip Batz, født i Offenbach a/M. Batz ønskede oprindeligt at være Billedhugger, og det var det Ry, der gik af Thorvaldsens Arbejder, der lokkede ham til Danmark. Men efter at han havde gennemgaaet Akademiets Modellscole, hvor han vandt baade den lille og den store Sølvmedaille, blev Kobberstik og Gravering hans Levebrød. Han arbejdede for Nationalbanken, hvor han blandt andet smukt Gravørarbejde udførte 10 Rigsdalersedlen. Det var atter en virkelig kunstnerisk Kraft, der for en Aarrække kom til at udføre Postvæsenets Gravørarbejder.

Moderstempellet til 1864 Typen er graveret i Staal af Batz. Paa Siden af Stempellet har han graveret sit Navn. Af Fældninger over Moderstem-

Tryk af
Moderstempellet

Tryk af Originalstemplerne til Emissionen 1864

plet, 4 S. 1864, er der til de andre Værdier, 2, 3, 8 og 16 S., udført et Originalstempel til hver Værdi paa følgende Maade. De fire Rammer med de ny Værdier i alle fire Hjørner er skaaret i Messing, og i disse Rammer er Fældningerne af Moderstemplets indre ovale Del anbragt. Værdiangivelsen i den ovale Del af Mærket er skaaret i lidt Bly, der er sat ind i Fældningen.

Til Emissionen 1870 er det i Staal skaarne Moderstempel uden Værdiangivelse. Værdiangivelserne ere udførte i et Stempel til hver Værdi ved at det større Tal i Midten er slaaet i en Fældning ved Hjælp af et Staalstempel, medens det mindre Tal er graveret.

Tryk af Moderstemplet

Til Tjenestefrimærkerne er af Ph. Batz graveret et Moderstempel uden Værdiangivelse. Originalstemplerne til saavel Skillings- som Øreværdier ere graverede i Fældninger af dette Moderstempel.

Til de nuværende tofarvede Øremærker er der i Staal graveret et Moderstempel til hver Værdi; til samtlige Rammer er kun graveret et Moderstempel. Til de enfarvede Frimærker blev efter Generaldirektoratets Forslag udført en Tegning af Kunstmaler N. Fristrup (se omstaaende Afbildning). Efter denne Tegning pantograferede L. Lauter (Thieles Bogtrykkeri) Originalstemplerne til de

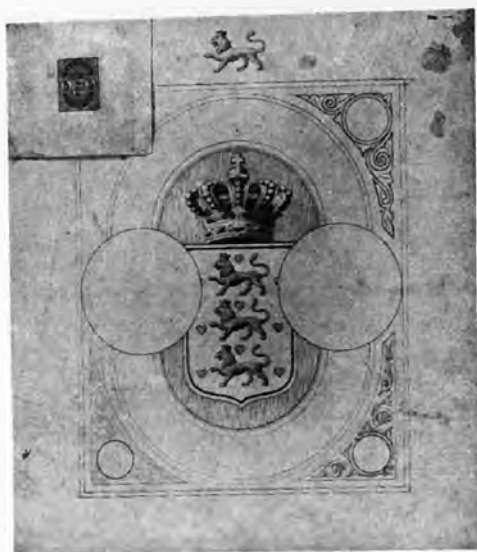

Gengivelse efter Moderstemplet

Tryk af Moderstemplet

Fristrups Tegning til de enfarvede Øremærker
Frimærket foroven anskueliggør Tegningens Størrelse

tre Værdier, 5, 10 og 20 Øre. De to underste Hjørner paa Tegningen ere benyttede til Pantografering af nogle Stempler, der ikke bleve emitterede (se Afbildningerne Side 127). Kort Tid efter blev et Stempel, 20 Øre, skaaret i Staal og dette er benyttet som Moderstempel til de andre Værdier, 5 og 10 Øre. Til de enkeltfarvede Øre-Mærker er der saaledes benyttet to Moderstempler, nemlig de pantograferede Stempler og det i Staal graverede Stempel.

Staalstemplet blev det sidste Frimærke, Batz skar for Postvæsenet; han afløstes af Gravørerne Jespersen (Buntzens Etf.) og Chr. Danielsen, af hvilke den førstnævnte allerede maatte hjælpe Batz i hans sidste Levetid.

Alle indtil 1857 benyttede Trykplader bestaa af 100 Stempler, der ere samlede paa et fælles Fundament. Til 8 S. og 16 S. punkteret samt til alle senere Emissioner af Frimærker er udført løse Stempler. Hvert enkelt Stempel indrettes derved bedre til Trykning og et enkelt beskaadiget Mærke kan erstatte, uden at hele Formen derved ubrugeliggøres.

Nogle af Prøvestemplerne til 48 Sk. (se Side 125) ere benyttede som

Tryk af de pantograferede Originalstempler

Forbilleder for de islandske Frimærker, der indtil vore Dage have bevaret den oprindelige Tegning. Moderstemplet, uden Værdiangivelse, er graveret i Messing af Ph. Batz. De forskellige Værdier, først til Skillingsmærkerne og senere til Aurmærkerne, ere graverede i Fældninger over Moderstemplet.

Tryk af
Moderstemplet

Som Forbillede for Stemplet til de nuværende

Gengivelse efter
Moderstemplet

Tjenestefrimærker er det Side 127 under 16 opførte Prøvestempel hovedsagelig anvendt. Der er skaaret et Moderstempel, og de første Værdier ere graverede i Fældninger over dette. Til de nyere Stempler benyttes Fældninger, der ere fældede over de først udgivne Værdier.

Til de mindst benyttede Værdier af islandske Frimærker er der kun udført 25 Stempler, og der er ogsaa kun trykt 25 Frimærker ad Gangen. Hvert Ark, à 100 Frimærker, er derfor gaaet 4 Gange gennem Maskinen.

Uagtet det ældste dansk-vestindiske 3 Cents Frimærke har ganske samme Tegning og med Undtagelse af Værdiangivelsen ogsaa samme Inskription som de samtidige Frimærker i Moderlandet, er der dog til dette skaaret et originalt Staalstempel. Dette, der bærer Gravørmærket B, er skaaret af Gravør Buntzen. Til det langt senere udgivne 4 Cents Frimærke er Stemplet tilvejebragt ved at gravere Tallet 4 i en galvanisk Afstøbning af Moderstemplet.

De 3 Cents Frimærker ere trykte af en Trykplade med 100 Stempler, medens de 4 Cents Frimærker ere trykte af løse Stempler.

Til den følgende Type, af hvilken der i 1873 udsendtes 4 Værdier, 1, 3, 4 og 14 Cents, har Ph. Batz graveret et Moderstempel, uden Værdiangivelse, i Messing. De først udkomne Værdier ere

Tryk af
Moderstemplet

Tryk af
Moderstempet

graverede i Fældninger af dette; men da Moderstempet under Brugen i Aarenes Løb er blevet ødelagt, ere de senere Værdier graverede i Fældninger over andre Stempler.

Tryk af
Moderstempet

Til de ny Frimærker, af hvilke der er udsendt 1 og 5 Cents, har Gravør Danielsén skaaet et Moderstempel i Staal uden Værdiangivelse. Graveringen af de to nævnte Værdier ere udførte i Fældninger over Moderstempet.

Gengivelser af Stempler, der udelukkende ere benyttede til Konvolutter, Brevkort og andre Frigørelsesmidler

De Originalstempler, der ere udførte til andre Frigørelsesmidler end til almindelige Frimærker, ere alle graverede af Ph. Batz. Konvolutstemplerne ere udførte efter Tegninger, der ikke ere benyttede til andre Frimærker, hvorimod Stemplerne til Brevkort, Korrespondancekort og Tryksagsomslag have samme Tegning som de samtidige Frimærker. Mange Stempler bruges saa vel til almindelige Frimærker som til andre Frigørelsesmidler.

Fabrikationen af det Papir, der bruges til Postfrimærkerne, har fra den første Tid fundet Sted paa Strandmøllen ved Skodsborg. Denne gamle Papirfabrik blev i Tiden for Frimærkernes Indførelse ledet af den bekendte Landøkonom og Politiker, Johan Christian Drewsen (død 25de August 1851) og dennes Sønner Christian og Michael. Fabrikken havde alle-

rede 1829 paabegyndt Maskinfabrikation af Papir, men Maskinpapiret havde endnu ved Aarhundredets Midte en stærk Opinion imod sig, og det var derfor naturligt, at der den Gang til Fremstillingen af Frimærkerne fordredes haandgjort Papir, det saakaldte Bøttepapir. Drewsen & Sønners Papirfabrik, som fra 1889 fortsattes under Firma »De forenede Papirfabrikker«, fabrikerede haandgjort Papir til Frimærkerne indtil 1864; efter den Tid forarbejdedes Papiret paa Maskine. Efter at Papirfabrikken paa Skodsborg for et Par Aar siden er bleven nedlagt, er Frimærkepapiret blevet fabrikeret paa Fabrikken i Silkeborg.

CHRISTIAN DREWSEN

30. August 1799 - 2. Juni 1890

Som Værn mod eventuel Eftergørelse af Papiret har dette altid været forsynet med Vandmærker, nemlig en Krone anbragt paa hvert Frimærkes Plads i Arket. Hvert Ark har desuden en Randinskriftion, som indtil 1861 var »Kongelig Post-Frimærker«, i de følgende Aar »Kgl. Post Frmk.«, samt i Hjørnerne foroven en Krone og forneden et Posthorn. Papiret bliver leveret i et Format, svarende til to Ark Frimærker.

Det til Frimærkerne leverede Bøttepapir blev som alt haandgjort Papir fabrikeret Ark for Ark, medens det Papir, der fabrikeres paa Papirmaskine, udføres som »endeløst« Papir, der bagefter maa skæres i det ønskede Format. Vandmærkerne anbringes i Papiret under selve Fabrikationen, idet Papiret ved Hjælp af udskaarne Metalfigurer (Kroner, Bogstaver etc.) gøres tyndere og derved mere gennemsigtigt paa de Steder, hvor der ønskes Vand-

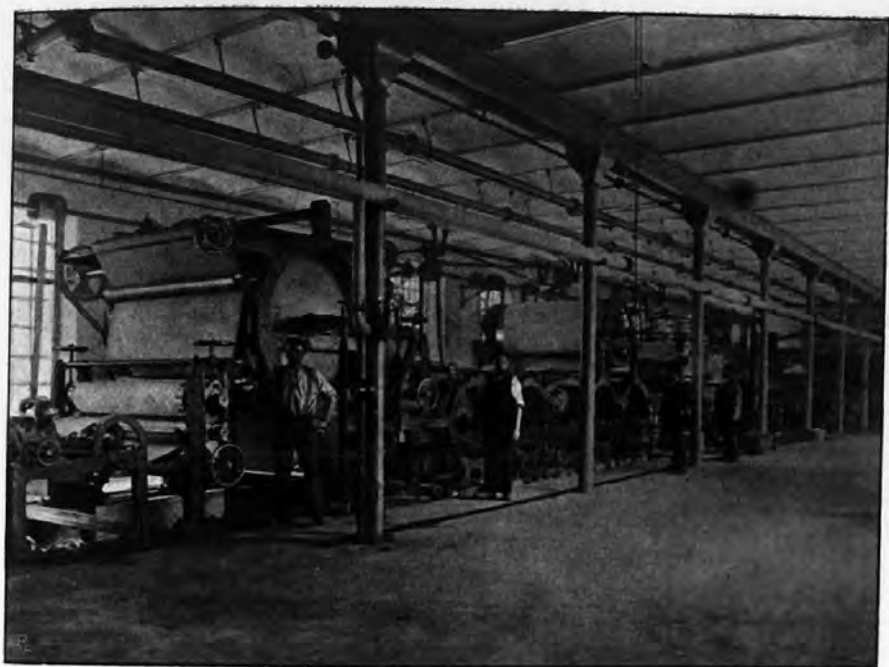
Fabrikation af Bøttepapir paa Strandmøllen ved Skodsborg

mærker. Ved Fabrikationen af Bøttepapiret have Metalmærkerne et for et været fastsyede til Papirformens Bund, medens de til det maskinfabrikerede Papir ere anbragte paa en Valse, den saakaldte »Donkinvalse«, paa hvilken de mange Mærker fremtræde som et ophøjet Mønster.

Til Frimærkekonvolutterne fabrikeres et særligt, med Vandmærke (en større Krone) forsynet Papir, hvorimod der i Papiret til Brevkort, Korrespondancekort og Tryksagsomslag ikke er anbragt noget Vandmærke.

I Løbet af Marts Maaned 1851 blev den første Fabrikation, 20,000 Ark, leveret Ferslew til Trykning. Medens i Halvtredserne tre Mand, udrustede med hele Datidens Sindighed, stod paa

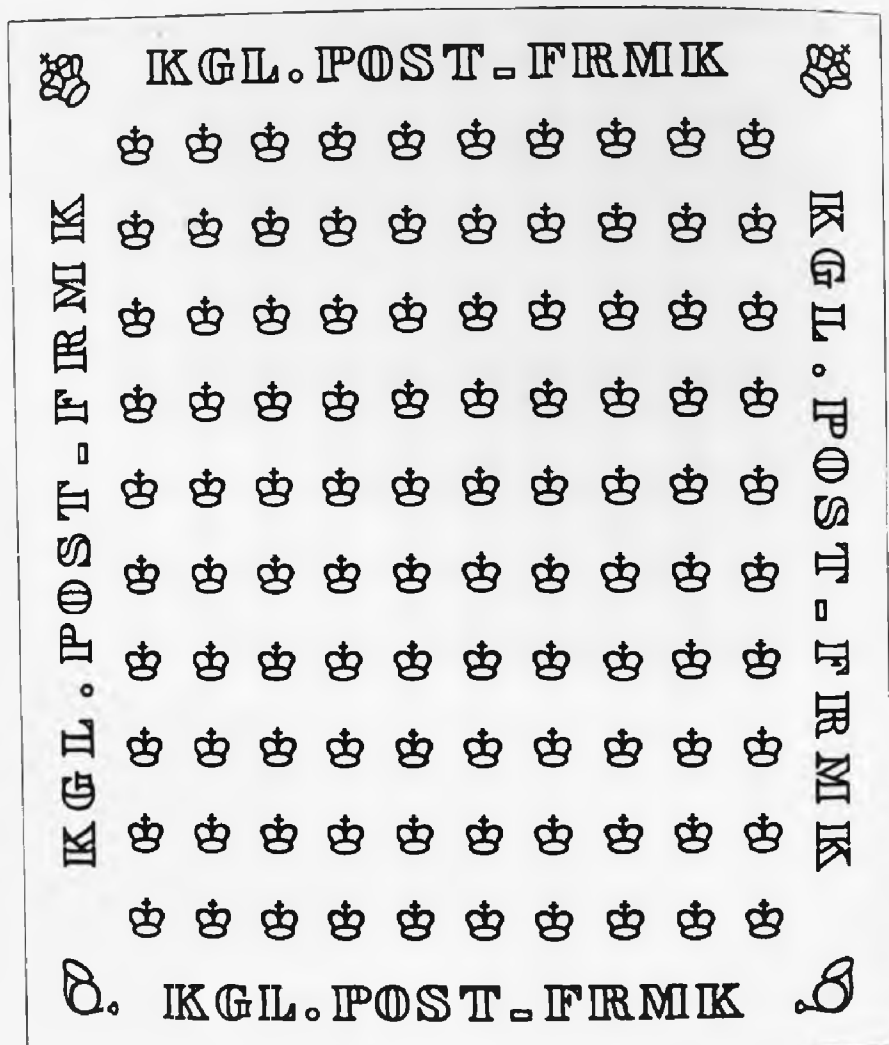

Fabrikation af Frimærkepapir paa Papirfabrikken i Silkeborg

Strandmøllen i en Maanedstid hvert Aar beskæftiget med at ryste Bøttepapir til Postvæsenets Frimærker, saa er nu en Stab af Arbejdere beskæftiget ved De forenede Papirfabrikkers store Maskiner i Silkeborg, paa hvilke der kan fabrikeres 200.000 Ark Frimærkepapir i et Døgn.

Det var Ferslew, der for den første Frimærkefabrikations Vedkommende stod som Leverandør overfor Generalpostdirektionen; men Ferslew assisteredes af Bogtrykker Andr. Thiele, der den Gang var Trykker i Nationalbanken. Til Trykningen af den første Fabrikation anvendtes saavel en Kobbertryk- som en

Vandmærkerne i et Ark Frimærkepapir

Bogtrykpresse, idet den guillocherede Undergrund blev trykt paa en Kobbertrykpresse og selve Frimærkebilledet paa en Bog-

trykpresse*). Fra og med 2den Fabrikation blev det Thieles Officin, der officielt kom til at besørge Trykningen af Frimærkerne, idet dette Tillidshverv blev overdraget H. H. Thieles Enke ved en Skrivelse fra Generalpostdirektionen af 31te December 1851. Skuepladsen for Frimærkernes Tilblivelse var henlagt til et Par Kvistværelser paa Københavns Postgaard, hvor der til Brug ved Frimærkefabrikationen blev installeret en for Postvæsenets Regning anskaffet Bogtrykkerpresse. Her fortsattes Frimærkefabrikationen med 1 à 2 Fabrikationer aarlig, indtil det i Marts 1862 blev tilladt Thieles Bogtrykkeri foreløbig at lade den nærmest forestaaende Fabrikation finde Sted i Trykkeriets egne Lokaler. Da Flytningen nu en Gang var etableret, viste det sig hurtig, at der arbejdedes bedre og mere rationelt under

JUST THIELE

5. Oktober 1823 - 30. August 1878

- *) Ferslews i 1850 skaarne Stempel, der ikke blev benyttet til Trykning af Frimærker, havde en Grund, der bestod af vandrette Bølgelinier. Da det blev besluttet at paatrykke Frimærkerne en af Bølgelinier bestaaende, guillocheret Undergrund, blev Bølgelinierne i det ny Stempel, Fire R. B. S., forandret, saa at der fremkom en Grund, der i Almindelighed kaldes punkteret, men som i Virkeligheden bestaar af Bølgelinier, der skære hverandre. Den guillocherede Undergrund blev oprindelig trykt chamois, men efterhaanden som der blev Brug for Frimærker i forskellige Farver, blev Undergrundens Farve ogsaa varieret. I 1857 udførtes Stempler med en Grund af Bølgelinier i Smag med Ferslews første Stempel, og kort Tid efter blev den guillocherede Undergrund helt opgivet, og Frimærkerne trykte enfarvede.

Frimærketrykkeriet paa Postgaarden i Halvtredserne

de forandrede lokale Forhold, og Resultatet blev da, at Trykningen af Frimærkerne fremdeles blev foretaget i Thieles Bogtrykkeri, hvor den siden uafbrudt har fundet Sted.

Ved H. H. Thieles Død i 1839 var Ledelsen af Trykkeriet kommen i Hænderne paa dennes to energiske og dygtige Sønner, Just og Andreas Thiele, der i Aarenes Løb have oparbejdet Forretningen til et første Rangs Bogtrykkeri. Store og betydningsfulde Arbejder ere da ogsaa i Aarenes Løb betroede dette Bogtrykkeri, saaledes, foruden Postfrimærkerne, alt Nationalbankens Arbejde (fra 1860), Trykningen af Stempelmærker (fra 1861), Lotterisedler, Obligationer og Aktier (fra 1869), den finske Banks Pengesedler 1874 o. m. a.

Frimærkernes Trykning i Thieles Bogtrykkeri

Med den i Aarenes Løb stærkt stigende Benyttelse af Postvæsenet voksede selvfølgelig Kravene til Frimærkefabrikationen i en uhyre Grad, og selve Arbejdet har derfor indtil vore Dage nødvendigvis i et og alt maattet skifte Karakter. Trykningen af Frimærkerne foregaar derfor nu under ganske andre Former end for 50 Aar siden. Til Trykning med Nutidens Hurtigpresser bruges, som ovenfor berørt, løse Stempler i saa stort Antal, som der er Frimærker paa Arket. Til de mest anvendte Frimærker, nemlig 4, 5, 8, 10 og 20 Øre, bruges 200 Stempler, saaledes at der (for Hurtighedens Skyld) kan trykkes Dobbeltark, som da bagefter skæres fra hinanden; til alle øvrige Værdier bruges kun 100 Stempler. Naar Trykning skal finde Sted,

ANDREAS THIELE
f. 18. August 1825

tages 100 resp. 200 Stempler i Maskinen, Formen (hvert enkelt Stempel) rettes til, Farven blandes, afstemmes og kommer i Maskinen, og Trykningen kan begynde. Under Tilsyn af en dygtig og erfaren Trykker udretter Maskinen hele Arbejdet med Undtagelse af, at Frimærkearkene et for et maa »lægges paa« af en Medhjælper. Hertil bruges som Regel Kvinder. Til de tofarvede Øremærker bruges et dobbelt Antal Stempler, idet der til hvert enkelt Frimærke skal bruges et

Stempel til den ovale Del med Værdiangivelsen og et andet til Rammen uden om Ovalen. Tidligere maatte hver Farve trykkes særskilt, og den sidste Farve kunde ikke paatrykkes Papiret, før den første var tør. Nu afleverer Maskinen Frimærkerne færdigtrykte, idet Papiret paa sin Vej gennem Maskinen modtager to Tryk, et for hver Farve.

Med Undtagelse af, at Bogtrykkerfirmaet Nielsen & Lydiche i 1879 trykkede 20.500 Stk. islandske 5 Øres Brevkort, ere alle andre Frigørelsesmidler end de almindelige Frimærker ogsaa trykte i Thieles Bogtrykkeri. De paatrykte Frimærker ere alle

enfarvede. Frimærkekonvolutterne trykkes enkeltvis i en dertil konstrueret Prægmaskine, der frembringer det saakaldte Relieftryk (d. v. s. alt det hvide i Mærket er ophøjet); Brevkort, Korrespondancekort og Tryksagsomslag trykkes i hele Ark og skæres bagefter fra hverandre.

Til Belysning af den Fremgang, der har fundet Sted med Hensyn til Trykningen af Frimærker fra 1851 til 1901, kan det anføres, at der i Halvtredserne kun blev trykt Frimærker i Sommermaanederne i Lokalet paa Postgaarden, og at denne Trykning blev besørget af en Trykker og en Dreng, der paa Haandpressen i det højeste kunde præstere 400 Tryk om Dagen, lig med 200 Frimærkeark med to Tryk. Nu trykkes Postvæsenets Arbejder paa en à to og undertiden paa tre Hurtigpresser i Thieles Bogtrykkeri, og henved 40 Personer ere saa godt som udelukkende beskæftigede herved. Hver af de til Frimærkefabrikation anvendte Tofarve-Bogtrykmaskiner leverer daglig 8000 Frimærkeark, hvilket vil sige, at der i en af de moderne Hurtigpresser trykkes flere Frimærker paa 2 Dage, end det var muligt at præstere paa den gamle Haandpresse i 3 Maaneder.

Efter Trykningens Tilendebringelse skrides til Frimærkearkenes Limning. Dette foregaar nu som tidligere ved, at hvert Ark med 100 eller 200 Frimærker paastryges et Bindemiddel og derefter lægges til Tørring paa dertil indrettede Rammer, der ere anbragte i store Reoler. De til forskellige Tider anvendte Bindemidler have været højst forskellige. Oprindelig benyttedes hovedsagelig Lim tilsat med lidt raffineret Sukker. Senere (1862—63) afløstes dette Bindemiddel af Gummi med Glycerin, og faa Aar efter blev dette erstattet af en af Kartoffelmel udvunden Stivelse (uden Iblanding af Sukkerstof). Saa brugtes i en Periode Gummi og derefter en Opløsning af Dekstrin. Nu

bruges ren Gummi arabicum. Endnu kan nævnes, at der til Mundlimen paa de ældste vestindiske Mærker blev tilsat Aloë for at forebygge Arkenes Beskadigelse ved Insekter, og at der af samme Grund ikke blev benyttet Sukkerstof til de senere Frimærker.

Naar Arkene ere tilstrækkelig tørre, blive de pressede og eventuelt skaarne over i enkelte Ark (à 100 Frimærker), hvorefter Perforeringen finder Sted. Denne foregaar for Tiden paa 3 ved Dampkraft drevne Perforerings-Maskiner, der betjenes af Kvinder. Maskinerne gennemhulle samtidig 3 à 4 Frimærkeark, og hver Maskine besørger daglig c. 1500 Ark perforerede.

Hermed ere Frimærkerne færdige; hver 25 Ark bundtes, Bundterne samles i Pakker paa 500 Ark, og Fabrikationen afleveres til Frimærkekontrollen.

Det vil af foranstaaende fremgaa, at de Milliarder af danske Frimærker, der ere tilvirkede siden 1851, kunne føre deres Oprindelse tilbage til nogle ganske enkelte Moderstempler. Naar undtages de nuværende enfarvede Frimærker, til hvilke der eksisterer to Moderstempler, er der kun udført eet Moderstempel til hver Frimærketype, og i Fældninger af dette er der som Regel kun graveret eet Originalstempel til hver af de forskellige Værdier. Tryk af Moderstemplerne eller Tryk af Originalstemplerne ere ikke udsendte som Frimærker, disse Stempler ere udelukkende benyttede til at reproducere efter. Saa længe der til hver Værdi opbevares blot et eneste Stempel, ville alle Frimærkerne kunne optrykkes i deres oprindelige Skikkelse. En saadan ny Trykning af alle de gamle danske Frimærker fandt Sted i 1885*) paa Foranstaltning af Overbestyrelsen for Post-

*) Af nogle enkelte danske Frimærker, 4 S. 1853 og 8 S. 1857 med punkteret Grund, samt af de islandske og vestindiske Frimærker blev der ikke taget Nytryk.

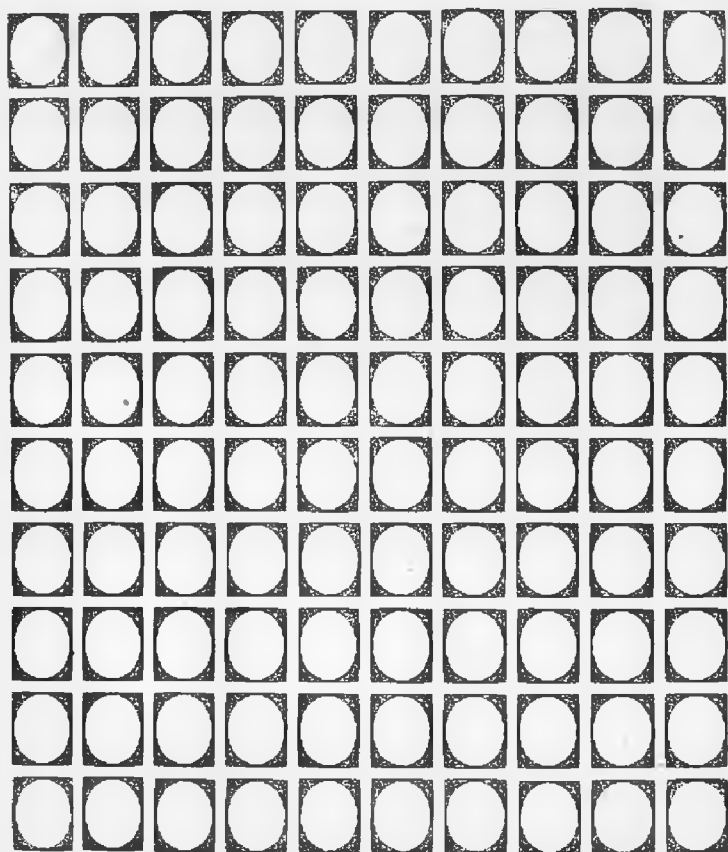

væsenet. Da alle Trykpladerne til vort ældste Frimærke, Fire R. B. S., forefandtes kasserede, blev der benyttet et Stempel, som var tilvejebragt ved at ændre Teksten i en Fældning over det af Ph. Batz i 1852 skaarne Staalstempel, 4 R B S. Af det saaledes udførte Stempel til »Fire R. B. S.« er der aldrig trykt Frimærker, og Trykkene af dette Stempel kunne derfor kun betragtes som Afbildninger. Da det ved Udgivelsen af nærværende Afhandling var magtpaaliggende at tilvejebringe virkelige Nytryk af vore to ældste Frimærker, blev alle de kasserede Trykplader til Fire R. B. S. omhyggelig undersøgte, og der fandtes da et Stempel, som det viste sig muligt at gøre i Stand til Tryk. Af dette Stempel, saa vel som af Stemplerne til 2 Rigsbankskilling, er der under Kontrol taget et udelukkende til dette Værk bestemt Antal Tryk og Nytryk. Eksemplarer af disse ere anbragte Side 88.

Frimærkefabrikationen er undergivet en særlig Kontrol, der udøves af dertil beskikkede Embedsmænd i Postvæsenets Administration. Frimærkekontrollen modtager Papiret fra Papirfabrikken og fører Regnskab med hver enkelt Fabrikation af Papiret. Dette overgives i nøjagtig tilmaalte Kvanta Trykkeriet, der foretager den fornødne Glitning. Naar Frimærkerne ere færdige fra Trykkeriet, afleveres disse til Kontrollen sammen med alt det under Arbejdet makulerede Papir, og her eftertælles da saavel de færdige Frimærkeark som Makulaturarkene for at konstatere, at det samme Kvantum Papir, der i sin Tid er overgivet til Trykkeriet, er blevet tilbageleveret igen.

En tilsvarende Kontrol finder Sted ved Fabrikationen af Frimærkekonvolutter, Brevkort, Tryksagsomslag og Korrespondancekort. Alle ved Frimærkefabrikationen opstaaede makulerede Ark blive efterhaanden tilintetgjorte under Postvæsenets Kontrol.

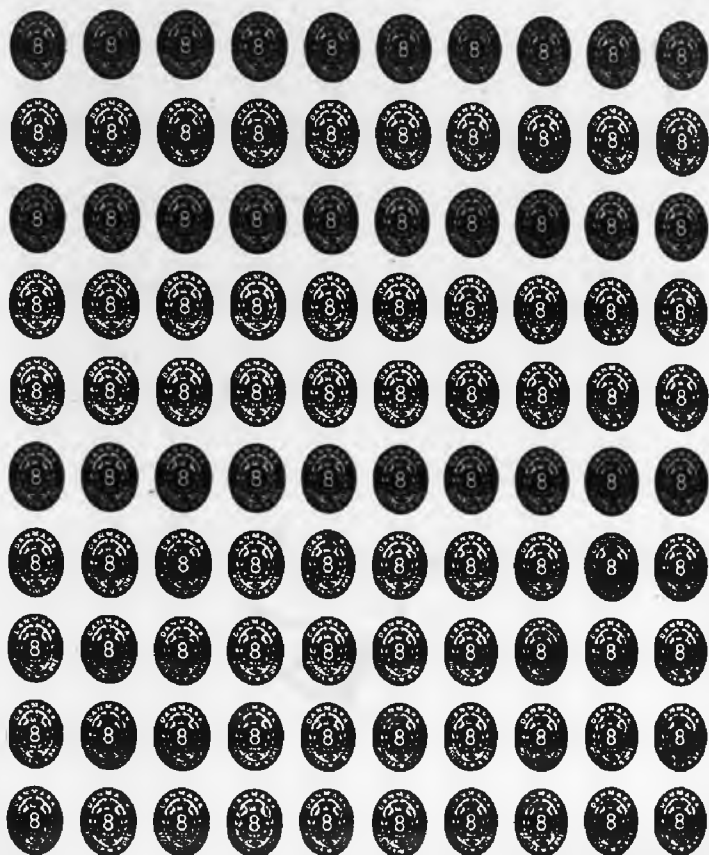

En Form med 100 Stempler til Rammerne paa et Ark Frimærker

Den Frimærkeværdi, der den 1. April 1901 har været anvendt uafbrudt i 50 Aar, er det nuværende 8 Øres Frimærke.

En Form med 100 Stempler til et Ark 8 Øres Frimærker

Illustrationerne vise nogle af dets forskellige Stadier under Fabrikationen, der i Korthed ere følgende:

Vandmærkepapiret fabrikkes af De forenede Papirfabrikker og modtages af Thieles Bogtrykkeri i et Format, der svarer til to Ark Frimærker. Medens Papiret glittes, tilrettes Formene i To-farve-Maskinen. Hver Form bestaar af 200 løse Stempler med det ovale røde Mærke og lige saa mange Stempler med den graa Ramme. Naar Trykningen er udført, blive Arkene gummerede, tørrede, pressede og skaarne over i enkelte Ark (à 100 Frimærker), hvorefter Perforeringen finder Sted. Bundtede og pakkede ekspederer Trykkeriet Frimærkerne til Frimærkekontrollen, der atter leverer dem til Generalpostdirektoratet, hvorfra de udsendes.

INDHOLD

Indledning	Side 9
Frimærkets Forhistorie og endelige Indførelse	- 15
Frimærkesystemet i Danmark	- 27
Frimærkesystemet paa Island og i Dansk Vestindien . .	- 71
Frimærkernes Annulering	- 78
Kronologisk Fortegnelse. Samtlige i Danmark, Island og de dansk vestindiske Øer udsendte Frigørelsesmidler i Tidsrummet fra 1851 til 1900	- 85
Stempler og Graveringer, der ikke ere naaede til Udgivelse	- 119
Fabrikation og Kontrol	- 129

BILLEDFORTEGNELSE

Det danske Vaaben	Side 5
Den første engelske Frimærkekonvolut. 1840	- 15
Det første engelske Frimærke	- 15
Portræt af Rowland Hill. Efter et Stylografi	- 16
Stempler paa Postpapir fra Sardinien. 1819	- 23
Portræt af Generalpostdirektør, Greve Otto Sophus Danneskiold-Samsøe. Efter et Stylografi af J. Roed	- 29
Hofgravør M. W. Ferslews første Frimærkeudkast. 1849	- 34
Grafisk Fremstilling af Forbruget af hvert enkelt Frimærke fra 1851 til 1900	- 50
Portræt af Generalpostdirektør Christen Svendsen. Efter et i Washing- ton taget Fotografi	- 63
Grafisk Fremstilling af det samlede Frimærkeforbrug i hvert af Aarene 1851 til 1900	- 68
Afstempler paa Breve fra Tiden omkring Frimærkets Indførelse . .	- 79
Ferslews Forslag til Annuleringsstempler. 1850	- 80
Ringstempel. 1851	- 80
Nummerstempel (Fredericia)	- 81
Kombineret Annulerings- og Dagstempel (Nyborg)	- 82
Dagstempel (Aarhus)	- 82
Afstempler paa Fodpostbreve før og efter Frimærkets Indførelse . .	- 83
Dagstempel (København K — Kassebrev)	- 84
Stempel fra et Brevsamlingssted (Rungsted)	- 84
4 Rigsbankskilling. Nytryk af et restaureret Originalstempel. Trykt under Kontrol 1901 og udelukkende bestemt for dette Værk	- 87
2 Rigsbankskilling. Nytryk af Originalpladerne. Trykt under Kontrol 1901 og udelukkende bestemt for dette Værk	- 87
Afbildninger af samtlige i Danmark, Island og de dansk vestindiske Øer udsendte Frimærker	Side 89 til - 109

Afbildninger af andre Frigørelsesmidler	Side 111 til Side 117
Fire Skill. 1850. Graveret af Ferslew. Aftryk af Originalpladen. Trykt under Kontrol 1901 og udelukkende bestemt for dette Værk . . .	- 119
Afbildning af 4 S. Efter en Radering udført af Erling Eckersberg. . .	- 119
Ufuldført Plade til 2 Rigsbankskilling. Graveret af Ferslew. Trykt under Kontrol 1901 og udelukkende bestemt for dette Værk . . .	- 121
Forslag til Frimærker 4 R B S og 8 R B S, indsendt af Ferslews Enke . .	- 121
Tryk af Originalstemplet til 4 R B S. Graveret af Alfred Buntzen . .	- 121
Tryk af Originalstemplet til Fire R. B. S. Fældning af 4 R B S	- 123
Afbildning af fire Stempler paa en Plade med 4 S. 1853	- 123
Afbildninger af fire Prøvetryk til 48 Sk. 1869	- 125
Aftryk af tre Originalstempler til 48 Sk. 1869. Graverede af Ph. Batz .	- 125
Tryk af Originalstemplet til et Tjenestefrimærke. 1869. Graveret af Batz	- 127
Tryk af tre Originalstempler til 5 Øre. 1882. Pantograferede af L. Lauter .	- 127
Afbildning af 5 Øre 1882. Prøvetryk i Relief.	- 127
Blyantsrids paa det ene af Ferslews Udkast fra 1850	- 129
Portræt af M. W. Ferslew. Efter en samtidig Tegning	- 130
Afbildninger af en kasseret Trykplade med 100 Stempler til Fire R. B. S. .	- 131
Tryk af Moderstemplet til 2 Rigsbankskilling. Graveret af Ferslew . .	- 132
Afbildning af et af de 10 Stereotypier paa Trykpladen til 2 Rigsbank- skilling	- 132
Tryk af Moderstemplet til 4 S. 1857. Graveret af Buntzen	- 133
Afbildning af to Stempler paa Trykpladen til 8 S. 1857 (med Bølgelinier) .	- 134
Tryk af Moderstemplet (4 s.) til Emissionen 1864. Graveret af Batz . .	- 134
Tryk af Originalstemplerne (2 s., 3 s., 8 s. og 16 s.) til Emissionen 1864. Graverede af Batz	- 135
Tryk af Moderstemplet til Emissionen 1870. Graveret af Batz	- 135
Gengivelse efter Moderstemplet til Tjenestefrimærkerne	- 135
Tryk af Moderstemplet til Rammen om Øremærkerne. Graveret af Batz .	- 135
N. Fristrups Tegning til de enfarvede Øremærker	- 136
Tryk af Originalstempler til 5, 10 og 20 Øre 1882. Pantograferede af Lauter	- 136
Tryk af Moderstemplet til de islandske Frimærker. Graveret af Batz .	- 137
Gengivelse efter Moderstemplet til de islandske Tjenestefrimærker . .	- 137
Tryk af Moderstemplet til de ældste vestindiske Frimærker. Graveret af Buntzen	- 137
Tryk af Moderstemplet til Typen fra 1873. Graveret af Batz	- 138

Tryk af Moderstemplet til de ny vestindiske Frimærker. Graveret af Chr. Danielsen	Side 138
Gengivelser af Stempler, der udelukkende ere benyttede til Konvo- lutter, Brevkort og andre Frigørelsesmidler	- 138
Portræt af Christian Drewsen. Efter Fotografi	- 139
Fabrikation af Bøttepapir paa Strandmøllen ved Skodsborg. Efter Fotografi	- 140
Fabrikation af Frimærkepapir paa Papirfabriken i Silkeborg	- 141
Vandmærkerne i et Ark Frimærkepapir	- 142
Portræt af Just Thiele. Efter Fotografi	- 143
Frimærketrykkeriet paa Postgaarden i Halvtredserne. Efter Original- tegning af R. Christiansen	- 144
Frimærkernes Trykning i Thieles Bogtrykkeri. Efter Originaltegning af R. Christiansen	- 145
Portræt af Andreas Thiele. Efter Maleri af G. Achen 1900	- 146
En Form med 100 Stempler til Rammerne paa et Ark Frimærker . .	- 150
En Form med 100 Stempler til et Ark 8 Øres Frimærker	- 151
Et 8 Øres Frimærke, annulleret 1. April 1901 med Københavns Brev- postkontors Annuleringsstempel	- 152